سانجهي سمنڊ سپون

شيخ اياز

Gul Hayat Institute

سنڌ ادبي اڪيڊمي - ڪراچي

سانجهي سمند سپون

Gul Hayat Institute

ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا ليکڪ وٽ محفوظ

ڪتاب جو نالو : سانجهي، سمنڊ سپون
ليکڪ : شيخ اياز
ڳاڻيٽو : هڪ هزار
ڇاپو : پهريون
سال : جون ١٩٩٦ع
ڇپائيندڙ : سنڌ ادبي اڪيڊمي
ڏس : ٥٤٢-سي، بلاڪ-٢
پي-اي-سي-ايچ-ايس
ڪراچي-٧٥٤٠٠
فون: ٤٥٥٤١٨٨
قيمت : ١٢٥ رپيا
ڪمپوزرس : پيس ڪمپوزرس، ١١/٥ آفيس ٽاور،
رمپا پلازه، بندر روڊ، ڪراچي.
فون: ٧٧٦٢٢٧٢
ڇاپيندڙ : وِئل پرنٽرس، ڪراچي
آرٽسٽ : شعيب ڪيڙو

سنڌ ادبي اڪيڊمي

Gul Hayat Institute

انتساب

سنڌ جي
عظيم انسان
حشو ڪيولراماڻيءَ
جي نالي

شيخ اياز

Gul Hayat Institute

سٽاءُ

سرجڻهار	ستار	7
مهاڳ	شيخ اياز	9
وائيون		19
غزل		47
ترائيل		55
آزاد نظم		65
بيت		79
دوها		113
نوٽ بوڪ جا ٽڪرا		163

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

سرجڻهار

ڪرڪٽا لاهي، سڪد نہ ستا ڪڏهين

ٻوليءَ جي جھولي تيسين خالي رهندي آهي، جيسين ان ٻوليءَ جا ڳالهائيندڙ ان کي ادب سان مالا مال نہ ڪندا آهن. ادب جا سرجيندڙ، قلم جا ڌڻي ٿيندا آهن، پر اهو ادب ماڻهن تائين پهچائڻ جو بہ ڪنهن کي پڪو پَهُ ڪرڻو پوندو آهي. ان پڪي پهہ کي توڙ تائين رسائيندڙ، ڇاپيندڙ ۽ ڇپائيندڙ ٿيندا آهن.

اسان جي سنڌي ٻوليءَ ۾ قلم ڌڻين جي کوٽ نہ اڳ رهي هئي ۽ نہ هاڻ ئي ڪا کوٽ آهي. اڃا بہ انهن ۾ اڳ جي ڀيٽ ۾ واڌ ٿي آهي ۽ واڌارو ٿيندو رهي ٿو. اها پنهنجي جاءِ تي ٻوليءَ لاءِ چڱي ڳالهہ ضرور آهي. پر اسان وٽ ايترا ادارا آهن ئي ڪونہ جيڪي انهن جي چُنڊ ڇاڻ ڪري، وقت سارو ڇپرائي، ماڻهن لاءِ لکيل، ماڻهن جي امانت، ماڻهن تائين باسلامت رسائي سگهن.

سنڌي ادبي ادارن جي کوٽ اڳ بہ محسوس ڪئي ويندي هئي، اڄ ويهين صديءَ جي پڇاڙي ۾ بہ اهائي حالت جيئن جو تيئن ڇاتي وڃي ٿي.

اسان اهڙين نڪور لکڻين کي، ڪڏهن ڪنهن عالمي ادب جي شهڪار کي پوءِ ان ۾ ادب سان لاڳاپيل هر صنف کي، ڇاپي، ماڻهن تائين پهچائڻ جو پڪو ڪيو آهي. ان لاءِ اسان شروعات ڪرڻ لاءِ شيخ اياز

Gul Hayat Institute

جي لکڻيءَ کي اهميت ڏني آهي. شيخ اياز هن وقت نہ صرف سنڌي ٻوليءَ جو وڏو شاعر، اديب ۽ ڏاهو آهي پر اڪ وتائي ڏسبو تہ ننڍي کنڊ جي ڳاڻ ڳڻين ادبين مان هڪ آهي. اها اسان جي ٻوليءَ ۽ ڌرتيءَ جي خوش قسمتي آهي جو هُن جهڙو شاعر، لڳ ڀڳ اڍائي سؤ سال، يعني شاهہ عبداللطيف ڀٽائيءَ کان پوءِ، نصيب ٿيو آهي. اسان سندس قدر ڪندي، سندس نڪور شاعريءَ جو هي ڪتاب، "سانجهي سمنڊ سِپون" سنڌ ادبي اڪيڊمي پاران ڇپرائي پڌرو ڪري، اوهان تائين پهچائڻ جي ڪوشش ڪريون ٿا. اها ڪوشش ڪيتري حد تائين ڪامياب وئي آهي، ان جا پارکو اوهين پڙهندڙ آهيو. هن اداري کي سنڌ جي هر سڄاڻ، ادب دوست ۽ پڙهندڙ جي سهڪار جي بيحد ضرورت آهي. پڙهندڙ جي سهڪار کانسواءِ ڪوبہ ادارو پاڻ پيرو ٿي نہ ٿو سگهي. اسان اوهان ۾ چڱي اميد رکي. هن ميدان ۾ وکون کڻڻ جي شروعات ڪريون ٿا. آس اٿئون تہ سنڌ ۽ سنڌي ٻوليءَ جا ۽ ادب دوست ساٿي اسان کي مايوس نہ ڪندا. اسان بہ اوهان سان اقرار ٿا ڪريون تہ پنهنجي وٽ آهر قدم کي اڳتي وڌائيندا رهنداسون.

آخر ۾ اسان لکندڙ، پڙهندڙ، پارکو ۽ ادب جي ساڃاهہ رکندڙن کي وينتي ڪرڻ گهرون ٿا تہ هو اسان جي وِڪ سان وِڪ ملائين، ۽ پنهنجي راءِ ۽ مشورن سان اداري کي وڌيڪ سنوارڻ ۽ سڌارڻ جون صلاحون ڏيندا، جيئن اسان پنهنجي سفر ۾ ساٿين کي ساڻ ڪٺي هلي سگهون. اسان اهڙن دوستن کي نينڍ ٿا ڏيون، جن وٽ معياري ڪتابن جا مسودا هجن تہ اسان سان لاڳاپي ۾ اچن.

اسان اميد جا ڏيئا
گل تہ ڪندا ئي ناهيون.

ستار

مئٽرڪ تائين مون کي عمر خيام جون اڪثر رباعيون ياد هونديون هيون، جن مان هيٺين رباعي منهن جي دماغ ۾، ٻي ڪنهن رباعيءَ کان وڌيڪ ڪنهن گهنڊ وانگر گونجندي هئي ۽ وڌيڪ جهنجهوڙيندي هئي:

دنيا بہ مراد رانده گير آخرچہ-
وين نامہء خوانده گير آخرچہ-
گيرم کہ بکامِ دل بہ ماندي صد سال،
صد سال دگر بہ مانده گير آخرچہ-

Gul Hayat Institute

(ترجمو:- دنيا تو مراد موجب هلائي پر آخر ڇا؟
هن زندگيءَ جو پيغام تو پڙهيو پر آخر ڇا؟
مون مڃيو تہ تون سوَ سالن تائين جيئرو رهيو آهين،
سؤ سال ٻيا بہ جيءُ پر آخر ڇا؟)

اهو آخر ڇا وارو سوال، ساري زندگي منهن جو پيڇو ڪندو رهيو آهي، ۽ منهن جي روح کي بيچين ڪندو رهيو آهي. پر مان ان جو جواب ڏئي نہ سگهيو آهيان. جڏهن جدلياتي ماديت ۾ اعتبار هو تڏهن مان اشتراڪي حلقي جو همسفر هوس. اُن وقت منهن جو ڌيان ڪجهہ وقت لاءِ انهيءَ سوال تان

هتي ويندو هو ۽ دنيا جي گوناگون مسائل ۾ رڌو رهيس، پر اشتراڪيت جي ناڪاميءَ ڪانپوءِ مان ان تي سوچڻ لاءِ مجبور ٿي ويس تہ ادب جي سياست سان وابستگيءَ جا معنيٰ رکي ٿي؟

مان "شاهہ، سچل، سامي" سيمينار تي صدارت لاءِ ڀارت ويو هوس، تڏهن بمبئيءَ ۾ قيام جي دوران ڀارتيہ ساهتيہ اڪادمي جي آفيس ۾ بہ ويو هوس، جتي منهن جو دوست، سنڌيءَ جو مشهور ناول نويس ۽ نثري نظم جو شاعر شيام جئسنگهاڻي ڪنهن اهم عهدي تي فائز هيو. اتي مون هُن کي ساهتيہ اڪادميءَ جي ڇپيل اردو ڪتاب ڏيکارڻ جي فرمائش ڪئي. هن ڀين ڪتابن سان گڏ قوم پرست شاعر چڪبسُت جي نظمن جو مجموعو بہ ڏيکاريو ۽ چيو تہ تون ڏهون ماڻهو آهين جو هي ڪتاب خريد ڪري رهيو آهي. جيتوڻيڪ هن ڪتاب جون ڏهہ هزار ڪاپيون ڇپيون آهن. چڪ بست ڪانگريس تحريڪ سان وابستہ هو ۽ هُن نہ ٿي چاتو تہ هندستان جي آزاديءَ ڪان پوءِ ڪانگريس جا اڳواڻ نهروءَ ڪان پوءِ ايترا چور، رشوت خور ۽ بد ديانت ماڻهو ٿيندا. ڀڳت سنگهہ ۽ چندر شيکر آزاد جي موت وانگر هن جي شاعري بہ اجايو موت مري وئي.

هڪ ڀيري مان حيدرآباد مان ريل رستي سکر وڃي رهيو هوس ۽ وقت گذارڻ لاءِ مان ويٽنگ روم جي ڀرسان ريلوي جي بوڪ اسٽال تي وڃي ويٺس. مون ڏٺو تہ مولانا ظفر علي خان جي شاعريءَ جا چار حصا ڪبٽ ۾ پيا ها ۽ انهن تي بيشمار مکين جا نشان ها. مولانا ظفر علي خان لاهور جو مشهور شاعر ۽ صحافي هو ۽ هن جو نالو نهايت ادب سان ورتو ويندو هو. هن جي شاعري مسلم ليگ سان وابستہ هئي، پر پاڪستان ٺهڻ کان پوءِ اها بي معنيٰ ٿي وئي. منهنجي پڇا تي بُڪ اسٽال واري ٻڌايو تہ هي ڪتاب ڇهن سالن کان منهنجي الماريءَ ۾ پيو آهي. رڳو اوهان ان جي پڇا ڪئي آهي. بمخالف انَ جي ٽئگور جي شاعريءَ ۾ هڪ بہ نظم وطن پرستيءَ تي آهن. علامہ اقبال جي شاعري فقط اسلام جي احياءَ تائين محدود آهي.

ڀٽائيءَ جي ساري رسالي ۾ فقط هڪ سٽ سنڌ جي باري ۾ آهي: "سائينم سدائين، ڪرين مٿي سنڌ سڪار." ساري رسالي ۾ سنڌي عوام جي ڏک درد جي عڪاسي تہ آهي، پر ڪائي نعري بازي نہ آهي ۽ رسالي ۾ ان

Gul Hayat Institute

متئين ذڪر ڪيل عمر خيام جي رباعيءَ واري ڪيفيت آهي. ”آءٌ نہ گڏي پرينءَ ڪي، تون ٿو لهين سچ“ واري ڪيفيت جا روح ڪي لرزائي ڇڏي ٿي.

اشتراڪي انقلاب جي ناڪاميءَ کان پوءِ روس جي مائڪو وسڪي يوگو سلاويا جي اتيلا جوزف ۽ چيڪو سلو واڪيا جي سيفرت جهڙا شاعر انقلاب سان گڏ لڙهي ويا. آڊن ۽ اسٽيفن اسپينڊر جي ان دؤر جا شاعر ها، ۽ ڪنهن وقت اسپين ۾ بين الاقوامي برگيڊ کي همٿائي رهيا ها پر جنرل فرانڪو جي اقتدار جي طويل عرصي سبب هنن جي شاعري معنيٰ وڃائي ويٺي. يا سر عرفات جڏهن اسرائيل سان ٺاهہ ڪيو تہ محمود درويش جي شاعريءَ کي ڪير اهميت ڏيندو؟ انٽر نيشنل برگيڊ جي ساري دانشور لڏي مان فقط هيمنگ وي ۽ آندري، مالرو کي پائندگي حاصل ٿي، ڇو تہ انهن جي ڪجهہ ناولن ۾ اسپين جي خانہ جنگيءَ جو پس منظر تہ هيو پر زندگيءَ جي گهڻ رخي مسئلن تي بہ گهري نگاهہ هئي. آندري مالرو آرٽ جووڏو نقاد ۽ هيمنگ وي هڪ عظيم افسانہ نويس بہ هو.

آئرلينڊ جي انقلابي شاعرن جي شاعري، آزادي ۽ امن جي اعلان کان پوءِ ڪهڙي ڪاتي ۾ آئبي، جن فقط نفرت ڦهلائي هئي. اهڙي طرح اهڙن فلسطيني شاعرن جي حريت پسند شاعري جنهن جو بڻ بٺياد اسرائيل لاءِ نفرت ۾ هو، اها شاعري ياسر عرفات جي اسرائيل سان ٺاهہ کان پوءِ ڪهڙي اهميت جي حامل آهي.

شاعريءَ جي سياسي وابستگي انت شاعريءَ لاءِ خودڪشي ثابت ٿئي ٿي. اسان کي جيئي سنڌ تحريڪ مان ڇا حاصل ٿيو؟ اچوڪي ذهني افراتفري ۽ ڪشاڪش ڏسي، شاعريءَ جي وابستگيءَ تان ئي ارواح ڪڇي ويو آهي. ها، جي شاعر ڪنهن بہ سياسي تحريڪ سان ڪائي وابستگي، بحيثيت انسان جي ڏيکاري تہ اها هن جي مرضي، پر پوءِ يل تہ هن جي شاعري چڪبست ۽ ظفر عليٰ خان وارو موت مري وڃي.

شاعر جي پنهنجي حُسنِ تخليق کي ابديت بخشي تہ اها انسان ذات جي لاءِ فرحت بخش ٿِي ۽ دنيا جي هر رنج و صحن ۾ ڇپر ڇانوَ ٿئي ٿي جيئن هو تازهہ دم ٿي اڳتي وڌي.

هاڻي انهن اسٽالن پرائيز حاصل ڪندڙ ڪتابن تي منهن جي لئبريريءَ ۾

Gul Hayat Institute

مٿي چڙهي وئي آهي. اڄڪلهہ ”ڏاَن وهندي رهي“ جي مصنف ۽ ٻين ڪتابن ”اڻ ڪيڙيل زمين“ ۽ ”ماٺهو“ جي مصنف ڪيّ ڪير ٿو پڙهي؟ اهو ڪتاب سائبيريا ۾ بالشويڪن جي انڌير نگريءَ جي ظاهر ٿيڻ کان پوءِ اڄهامي ويو ۽ پنهنجي معنيٰ وڃائي ويٺو. پاسترنڪ جي ناول ”ڊاڪٽر زواگو“ توڙي اُن دؤر جي تاريخ آهي، پر اهو ناول تاريخ جي ازليٰ حقيقت جي جستجو ۾ نظر اچي ٿو. هو لکي ٿو: ”اسان ڪنئين زندگي، عشق، حسن، موت، ازل ۽ ابد، دنيا کي بدلائڻ جو ڪم اسان جو نہ آهي.“

مان انساني برابريءَ جي بلڪل خلافَ نَہ آهيان ۽ استحصال جي خلاف جيتري نفرت مون کي آهي اوتري ورليِ ڪنهن اديب کي هوندي، معاشي انصاف هر ڪنهن جو حق آهي، اهو ئي هڪ فلاحي مملڪت جو نصب العين آهي. منهنجو اسڪئنڊي نيويا ۾ فلاحي مملڪت تي هڪ ڊگهي مضمون لکڻ جو ارادو آهي. مون کي علم، ادب ۽ آرٽ تي پابنديءَ کان بيحد نفرت آهي، ڇو تہ اهائي منهنجي زندگي آهي. انساني اقدار، سچ، محبت، ديانت داريءَ، عزتِ نفسيءَ، دوستيءَ وفا وغيره مستقل آهن. مستقل اقدار مون کي پيارا آهن جي سياست جي نالي ۾ انقلاب آڻڻو هجي تہ اديب سڌو سياست ۾ اچي ۽ ادب ۽ آرٽ کي عارضي واقعن ۾ نہ وچڙائي. ڇو تہ انهن واقعن جي گذري وڃڻ سان هن جي تخليق جي اهميت نہ ٿي رهي. جي هو پنهنجي چوڌاري ماحول کي نظرانداز نہ بہ ڪري تہ هن جي تخليقي ڪارنامي کي هسپانوي مصور گويا وانگر حسن جي تخليق کي اوليت هئڻ گهرجي. انڪري ميراجيءَ جا گيت ۽ فيض جي شاعريِ دؤرِ جديد ۾ اردوءَ جي بهترين حاصلات آهي. ڀهريون هر سماجي مسئلي کان پري رهيو ۽ خوبصورت شاعري ڪيائين ۽ ٻيو قومي ۽ بين الاقوامي سياسي وڳوڙ ۾ وچڙيل رهيو پر پنهنجي آرٽ کي اوليت ڏنائين. هن جي ساري شاعريءَ ۾ حافظ جو ترنم آهي ۽ هن جي علامتن جو هڪ پنهنجو خوبصورت تاجي پيٽو آهي.

منهنجي مرحوم بزرگ دوست ڊاڪٽر مهڪري مئي ١٩۴٨ع ۾ مون کي هئمبرگ جي خلاصي يونين جي سيڪريٽري جنرل جي آتم ڪهاڻي ”رات مان ٻاهر“ (Out of the night) ڏني هئي. جنهن ۾ اسٽالن جي دؤر ۾ هن ۽ سندس زال تي ڪيل ظلم جا لرزه خير داستان ها. هر اشتراڪيءَ جي اها

Gul Hayat Institute

روايت رهي آهي تہ جڏهن هو پارٽيءَ کي بيزار ٿي ڇڏيندو آهي تہ هڪ آتم- ڪهاڻي پنهنجي ردِ عمل لاءِ جوازِ پيدا ڪرڻ لاءِ ضرور لکندو آهي. مون اهڙو هيو ڪتاب ڪافي سال اڳ "خدا جوناڪامياب ٿيو" (God That Failed) پڙهيو هو. جنهن ۾ اهم اشتراڪيت پسند اديبن، اشتراڪيت لاءِ مايوسي ڏيکاري هئي. انهن اديبن ۾ رومين رولان ۽ آندري پيد جهڙا عظيم ناول نگار ها. مون انگلينڊ جي ڪميونسٽ پارٽيءَ جي اخبار "روزانو مزور" (Daily Worker) جي ايڊيٽر ڊگلس هائيڊ، آمريڪا جي مشهور اشتراڪي ناول نويس هاورڊ فاسٽ جي آتم ڪهاڻي بہ پڙهي، اهڙيءَ طرح پاسترنڪ ۽ سولزي نٽسن جا ڪتاب بہ پڙهيا آهن، سولزي نٽسن روسي سماج تي ڪاري وار ڪيو ۽ يو- ايس-ايس آر جي ڊهڻ ۾ هن جو بہ وڏو هٿ هيو، پر انهن مان ڪيترائي اديب جي اشتراڪيت مان بيزار ٿي پيا، انهن عيسائيت جي اخلاقي اقدار ۾ پناهہ ورتي، رڳو انگريزي شاعر استيفن اسپينڊر ڪجهہ وقت ڪان پوءِ آمريڪا وڃي "هري ڪرشنا هري راما" تحريڪ ۾ شامل ٿيو.

هندستان جي مشهور ناول نگار ۽ شاعره امرتا پريتم ۽ "مئن آکان وارث شاهہ نون" جهڙي عظيم نظم جي خالق نہ رڳو اشتراڪيت کان ڪناره ڪش ٿي وئي پر جوتش ۽ پُنرجنم ۾ فرار ڳوليائين.

اشتراڪيت جي بنيادي فلسفي جا جڏهن ڪچا بنياد ظاهر ٿيا ۽ ساري عمارت ڊهي ڍير ٿي پئي ۽ جڏهن گوربچوف پنهنجي ڪتاب پيرسترائيڪا ۾ مڃيو تہ هيو تہ نهيو پر هُو اقتصادي طرح بہ ناڪام ٿيا آهن، تڏهن منهنجي پيرن هيٺان زمين ئي نڪري وئي ۽ مون کي هڪ زلزلي وانگر ڌوڏي وڌائين. هاڻي جڏهن روس ۾ ڪميونسٽ پارٽي اليڪشن ذريعي اقتدار ۾ آئي آهي تہ ڏسجي تہ ان جو بہ ڪانگريس ۽ مسلم ليگ وارو حال ٿئي ٿو يا نہ؟ لينن ۽ هن جي معاصرن ۾ ڪوئي آدرش شعلہ افروز هيو. هاڻي تہ چٽنگ وڃي رهي آهي، ڏسجي تہ اها ڦوڪ سان ٻري ٿي يا نہ!

ان ڪانپوءِ مان واري واري سان بيمار ٿيندو رهيس ۽ دل جا دورا پيا، پر قدرت منهنجي روح کي ايتري بي پروائي ڏني جو هر دل جي دوري وقت مان ائين سمجهندو هوس تہ مان واڳونءَ جي وات ۾ آرام ڪرسيءَ تي ليٽيو پيو

Gul Hayat Institute

آهيان. بيمارين دوران منهنجو دماغ، بقول ووزني سينسڪي هڪ اليڪٽرڪ شيور (Electric Shaver) وانگر هلندو هو ۽ خدا، ڪائنات ۽ مذهبي اقتدار تي غور فڪر لاءِ مون کي ڪافي وقت مليو. مون خدا جو پنهنجو تصور روزاني برسات ۾ ڇپيل هيٺين دعا ۾ ڏنو هو:

تون جو ازل کان ابد تائين روان دوان بہ آهين ۽ ڇَرين پرين بہ نہ ٿو.
تون جو ڪهڪشان کان دور بہ آهين ۽ رڳِ گردن کان بہ ويجهو آهين
تون جو هن ڪائنات ۾ آهين ۽ ان کان ٻاهر بہ آهين
تون جو منهنجي حياتيءَ جي فلسفي جو نچوڙ آهين
۽ منهنجي محبت جي انتها بہ آهين
مان توکي فلسفي جي تخيل تائين
محدود رکڻ نہ ٿو چاهيان
۽ تنهنجي اڳيان سر بسجود ٿيڻ ٿو چاهيان
مون کي ايتري ڏات ڏي تہ مان تنهن جي وحدت الشهود
۽ وحدت الوجود جي شعور ۾ تضاد مٽائي سگهان!
مان فلسفيءَ، عام آدميءَ ۽ صوفيءَ جي سوچ ۾ خاتمو آڻي سگهان
جا مونجهارا پيدا ڪري رهي آهي!
اهو تخيل تہ سڀ تو ۾ آهي ۽ سڀ ۾ تون آهين
۽ پوءِ بہ سڀ کان الڳ آهين،
آءُ ملائي سگهان،
۽ تو اڳيان دست بدعا ٿي
مشڪلات ۾ مدد گهري سگهان
يا رب! تو اها ڏاهپ ڪنهن ڪنهن کي ڏني آهي
مون کي ٻيو ڪجهہ نہ گهرجي.

مون اسپتال جي ڪمري ۾، انسان، ڪائنات، انساني اقدار ۽ تقدير تي ڪافي سوچيو ۽ اشتراڪيت کان مايوس ٿي، منهن جو مذهبي اقتدار ڏانهن لاڙو لازمي هو. پر خدا جي تصور ۾ مستغرق رهڻ جي باوجود مون ۾ ڪنهن لاءِ بہ نفرت نہ آهي، منهن جي دعائن جي ڪتاب مان ظاهر آهي تہ دعائن

Gul Hayat Institute

لکڻ وقت مون پوريءَ انسان ذات کي ڌيان ۾ رکيو آهي. هن ڪتاب ۾ منهنجا بيت" آٿي اور الله سان"، ڪنهن به ساڃي ڌر جي سياست سان واسطو نه ٿا رکن نه مون اهڙي ڪنهن پارٽيءَ ۾ شموليت اختيار ڪئي آهي ۽ نه ايئن ڪرڻ جو ارادو اٿم. دراصل مان سياست کان هميشه جي لاءِ ڪناره ڪش ٿي چڪو آهيان ۽ سنڌ کي فقط ادب جو لوڙهو ڏئي رهيو آهيان، جيڪو ڪوبه غير يا غنيم ٽپي نه سگهندو.

مون علي هجويريءَ جيءَ ڪتاب "ڪشف المحجوب" ۾ ڪٿي پڙهيو هو ته ڪوئي جاگيردار پنهنجي جاگير تي آيو ته پنهنجي هڪ هاريءَ ۽ ان جي خوبصورت زال تي نظر پيس. هارياڻي هن جي دل ۾ تير وانگر کپي وئي، ته هن هاريءَ کي ڪنهن بهاني زمين کان پري موڪلي ڇڏيو ۽ جڏهن هن جي زال کي اڪيلو ڏٺائين تڏهن هن کي چيائين ته "پنهنجي گهر هل." پوءِ هن ان عورت کي چيو ته :"سارا دروازا بند ڪر." ان تي هن عورت جواب ڏنس ته مان "سارا دروازا ته بند ڪري سگهان ٿي سواءِ هڪ دروازي جي ۽ اهو تون به بند ڪري نه ٿو سگهين." جاگيردار حيرت ۾ اچي هن کان پڇيو ته: "اهو ڪهڙو دروازو آهي جيڪو مان به بند ڪري نه ٿو سگهان؟" ان تي ان عورت وراڻيس ته: "منهنجي ۽ الله جي وچ وارو دروازو جيڪو ڪوئي به بند ڪري نٿو سگهي." جاگيردار شرمسار ٿي پٺ تي موٽي ويو. جڏهن اِهو دروازو ڪنهن تي کلي ٿو پوي ته هن کان دنيا ۽ مافيها وسري وڃي ٿي، ان استغراق جو اظهار منهنجي شاعريءَ ۾ آهي. مان هڪ ڪمزور انسان آهيان، پر اها ازلي قوت جا منهنجي شاعريءَ ۾ سرايت ڪري وئي آهي، مون کي وري وري نئين زندگي ڏئي رهي آهي. چو، اهو مان ڪيئن چوان! منهنجا دوست ان کي ذهني الجهاءُ چوندا آهن پر دراصل اهو ذهني سلجهاءُ آهي. مڪافاتِ عمل جو خوف، ڪائنات جي پٺيان ڪنهن ابدي شعور ۾ اعتبار ڪنهن به انساني قدر جي منافي نه آهي، اٽلو انهن ۾ يقين پختو ڪري ٿو، اهو اعتبار پيٿائيءَ ۾ به هو، ڪبير ۾ به هو، حافظ ۽ ايران جي ٻين عظيم شاعرن ۾ به هو. عربي شاعر المتنبي ۾ به هو ۽ انگريزيءَ جي شاعر ۽ وليم بليڪ ۽ ٽئگور ۾ به هو ۽ آهي شايد حافظ جي انهيءَ شعر واري ڪيفيت جا قائل ها ته:

فـــاش مـي گـــويم واز گـــفـتـــهءِ خود دلـشـــادم
بـــنـــدهء عـــشـــقـــم وازهـــر دو جهـــان آزادم

ترجمو: (مان ڪلم ڪلا چئي رهيو آهيان ۽ پنهنجي چوڻ تي خوش آهيان، ته مان عشق جو بندو آهيان ۽ ٻنهي جهانن کان آزاد آهيان.)

ان ۾ شڪ نه آهي ته شاعريءَ کي پنهنجا لوازمات آهن، غالب چيو آهي:

هر چند هو هو مشاهده حق کی گفتگو
بنتی نہیں ہے ساغر و مینا کہے بغیر-

مولانا شبلي نعمانيءَ جي ڪتاب "الغزالي" ۾ صفحي ۴۲ ۽ ۴۳ تي آهي:

"امام غزاليءَ جي زماني ۾ سلجو قين جي ڪري فارسي شاعري پنهنجي شباب تي پهچي ويئي هئي ۽ شاعريءَ جو مذاق قوم جي رڳ رڳ ۾ رچي ويو هو. امام صاحب شاعر ته نه هو پر چاڪاڻ ته وقت جي تقاضا ۽ طبيعت جو لطف ٻئي ڪنا تي ويا ها، هو چپ به رهي نه ٿي سگهيو. ان زماني ۾ شاعريءَ جي ٻن صنفن ڏاڍي ترقي ڪئي هئي. قصيدو ۽ رباعي، پر قصيدو ۽ مدح خوشامد لاءِ مخصوص ٿي ويا ها. ان ڪري امام صاحب جي شايانِ شان نه هئا. جيتوڻيڪ رباعي هن جي مزاج جي مطابق هئي، حضرت سلطان ابوالخير رباعيءَ کي حقائق ۽ معارف جي اظهار جو ذريعو سمجهيو هو. عمر خيام خود امام صاحب جو همعصر هو ۽ هن جو ان دربار سان تعلق هو جنهن سان امام صاحب وابسته هو. امام صاحب ڪڏهن ڪجهه چوندو هو ته رباعي چوندو هو. هن جون ڪجهه رباعيون "مجمع الفصحا" ۽ "روزات الجنات" مان نقل ڪيون ٿا. امام صاحب هڪ رباعيءَ ۾ هي خيال ادا ڪيو آهي ته ارباب ظاهر کي حقائق جو پتو نه آهي:

بـــا جـامـــه نـمـــازي بـــسر خم ڪـــرديم،
وز آب خرابـــــات تـــيـــــــــمُم ڪـــرديم-
شـــايـد ڪـه درايـن مـيـــڪـده ها دريـابـيـم
آن يـار ڪـه در صـــومـــعــه هـا گـم ڪـوديم-

ترجمو: (جماعت سان نماز ۾ سر جهڪايو سين
۽ خرابات جي پاڻيءَ سان تيمم ڪيوسين،
شايد هن ميڪدي ۾ ملي وڃي.
اهو يار جو خانقاهن ۾ گم ڪيوسين.)

Gul Hayat Institute

"منهنجي خيال ۾فقط عشق ئي موت جي شڪست آهي. ٻيو سڀ خاڪ آهي، خواب و خيال آهي، پاڇا آهي، دونهون آهي، هر شيءِ اڏامي ويندي ۽ اسان موت اڳيان هشيار ڦنا ڪري بيوس بيٺا هونداسين." ياد نه ٿو اچي ته مٿين ڳالهه ڪنهن چئي آهي، منهن جي اڻ ڇپيل پنجن ڇهن ڪتابن ۾ انهيءَ فنا پذيريءَ جو ڀرپور اظهار ملي ٿو. مون ڪان منهنجا اڳيان ڪجهه پيارا دوست اختلاف جي ڪري ڇڄي ويا آهن، پر انهن ۾ به انسانيت لاءِ احترام جو ڀرپور اظهار آهي. هنن کي فقط ڀٽائيءَ جي عظيم ترين سٽ، "جان جو ويهي پاڻ ۾، ڪيم روح رهاڻ"، واري جهاتيءَ جي ضرورت آهي.

آخر ۾ مان فقط اهو چوندس ته هي شاعريءَ جو ڪتاب آهي ۽ ان کي فقط شاعريءَ جي ڪسوٽيءَ تي پرکي ڏسجي، پر نظر ئي جي عينڪ سان نه ڏسجي. شاعري انسان ۾ ولهار تي ايندي آهي ۽ سدا سائي رهندي آهي. نظريا سڪل ڪک پن ٿي ويندا آهن. ترانسڪيءَ جي مٿي تي واهولي جي هڪ ڌڪ هن جي نظرئي کي چٽي وڌو، جيتوٽيڪ هن جي نظرئي جا ڪجهه ديوانا مداح اڃا به آهن جي ڳالهه هن کي سراسر غلط ۽ ترميم پسند (Revisionist) ۽ انقلاب جو غدار چوندا ها.

اها ٻي ڳالهه آهي ته شاعريءَ مون لاءِ هر لا حل مسئلو حل ڪيو آهي، ۽ اها "خيام واريءَ آخر ڇا" جو جواب آهي ۽ منهنجي زندگي هڪ سواليه نشان تي پوري نه ٿيندي. شاعريءَ لاءِ مون ۾ جنون جي حد تائين لڳاءُ آهي، جيئن مائيڪل اينجلو ۾ مصوريءَ لاءِ هوندو هو ۽ سسٽين چئپل ۾ ڪروبين، بي بي مريم ۽ حضرت عيسيٰ جون ۽ انجيل مان ٻيون تصويرون ڪيندو هو ۽ صنم تراشي به ڪندو هو يا ونسيٽ وان گوگ وانگر آهي جو ٻيون وچ سمنڊ جي ڪنهن ٻيٽ ۾ سورج مکيءَ جا کيت چٽيندو هو جڏهن سج ٿانڍي هٽي ويندو هو.

شاعر لاءِ شاعريءَ ۾ ئي نجات آهي، پوءِ هو بقولِ غالب "رسوم و قيود" جي حدن اندر هجي يا نه، شاعري مقصد بالذات آهي پر ذريعو نه آهي. ڪنهن به سياستدان کي ان سان هٿ چراند جي وٿي نه ڇڏي وڃي.

شاهه جهان ڪنهن درويش ڏانهن قاصد هٿ چورائي موڪليو هو ته هو سندس دربار ۾ اچي، جواب ۾ درويش ڪيس پنهنجو هڪ شعر لکي موڪليو هو:

Gul Hayat Institute

دنيا اگر دهند نہ خيزم زجائي خويش
من بستہ ام حنائي توکل بہ پائي خويش-

ترجمو:- (جيڪڏهن دنيا ڏين تہ بہ مان پنهنجي جاءِ تان نہ اٿان.
مون پنهنجي پيرن تي توکل جي ميندي لائي ڇڏي آهي.)

اها آهي شاعريءَ جي دين، انا، سرمستي، خود اعتماديءِ پنهنجيءَ ذات ۾ اعتبار جو تخليق جو سرچشمو آهي. ۽ شاعريءَ جي آزاديءَ جو ڀرپور اظهار آهي ۽ جنهن کان سوا آرٽ روح جو فالج آهي. شاعر سياست دان کان گهٽو اڳي سماجي ڦير ڦير ڏسي سگهندا آهن. غالب چيو آهي:

راه زين ديده وران پرس کہ در گرم روي،
جاده چون نبضِ تپان در تنِ صحرا بينند.

(راهہ انهن ڏاهن کان پڇ جي پنهنجي گرم رفتاريءَ ۾
رستو صحرا جي تن بدن ۾ ڪنهن ٽپندڙ نبض وانگر ٿا ڏسن)

رڳو شاعر کي بحيثيت شاعر جي ڪنهن تحريڪ يا سياسي تنظيم سان پنهنجي شاعريءَ کي وابستہ ڪرڻ نہ گهرجي.

شيخ اياز
۷ مئي ۱۹۹٦

۲۷-اي، پرنس ڪامپليڪس
ڪلفٽن روڊ- ڪراچي

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

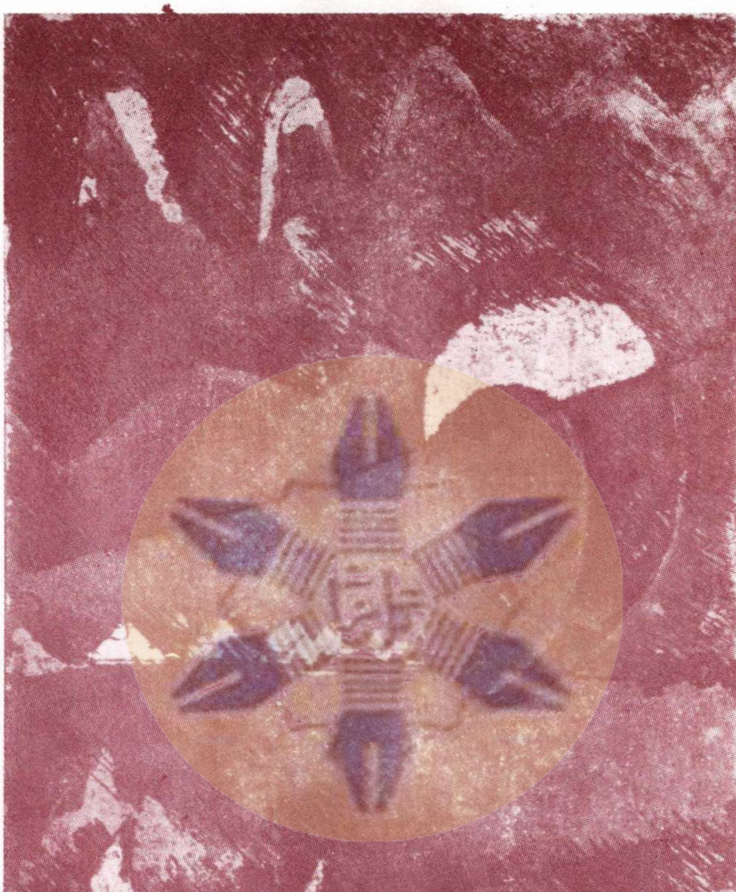

Gul Hayat Institute

ترائیل

✍

کا تہ ڀي نوري ڏٺي مون ڪالهہ ڪينجهر جي ڪناري،
چانوري ۾ شام ٿي وئي.
ڪئن تماچي ٽڙ ڏٺيءَ جي تات ڪي ڪا مُنڌَ تاري.
سڄُ ڪينجهر ۾ لهي ٿو چنڊ تہ وَڻ جا ڏار ڏاري،
روشني جنهن جي پئي ٿي هيٺ پاڻيءَ مان نهاري،
پيار لئہ ٿو پيارُ تاڙي سار ڪي سارَ ساري.
چانوري ۾ شام ٿي وَئي.

Gul Hayat Institute

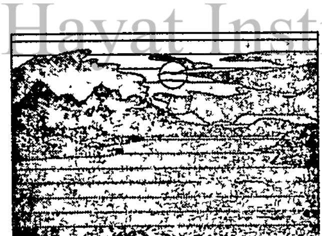

تِر مِرائي ٿي ندي؛

سجَ جا تِڙڪا پون ٿا!

چيت ۾ ٿا ڇهچائن، پات تي آڏري پکِي!

سج جا تِڙڪا پون ٿا!

ڄن تہ سائي پَنَ وانگر آھہ، ساري زندگي،

سجَ جا تِڙڪا پون ٿا!

تون اڃا ڇو بستري ۾، صبح ٿيو آهي، اٿي!

سجَ جا تِڙڪا پون ٿا!

رات جا گذري وئي، سا موت جي ڪاتي وَئِي،

سجَ جا تِڙڪا پون ٿا!

ننڊ ڪيئني گهنڊ آهي، لارَ توتِن پُڌي؟

سجَ جا تِڙڪا پون ٿا!

Gul Hayat Institute

هي سرءُ جو وائرو،

ڪانوَ ڪان ڪان ڪَن پيا.

هي هوا جو سرد جهونڪو، جنهن تہ ڇاتيءَ ۾ چُرو!

ڪانوَ ڪان ڪان ڪَن پيا.

ڇَنَ ۾ مون ڪي ڇُپائي، ڪاش ڪوئي گهٽگهرو!

ڪانوَ ڪان ڪان ڪَن پيا.

چنڊ مان ڪيڙا ڪرن، ٿا وقت ڪيڏو آ بُرو!

ڪانوَ ڪان ڪان ڪَن پيا.

پنڊ اڳتي ڪولہ ٿو ٿئي، آهہ پٿر جئن مُرو،

ڪانوَ ڪان ڪان ڪَن پيا.

Gul Hayat Institute

پنڇي پيچرن ۾،

روز وڪامن ٿا!

گيت ٻُرن ٿا ڄڻ تہ اڃا ڪي، تِن جا پن پن ۾!

ٻوليندا ها ٻولڙيون سي، لڙڪي لامَن ۾.

ڪوئي ڳولي ٿو پيو تِن کي، ڀٽڪي ٻن ٻَن ۾.

ڇا جي لاءِ ڇُپي ويا آهن هي، پنهنجي مَن ۾؟

ڇُپِ چوڌاري ڇانئي آهي، تِن بِن ڄڻ ڪَن ۾!

Gul Hayat Institute

ڳاڙهو هيٺ ۽ آسمان،

ڪارا ڪَنوَ لڙڪن ٿا.

ڪَڪي نِم اُنهيءَ جي هيٺيان آهه سَرُ سنسان،

پَنَ پِڇن ٿا.

واءُ اُتر جو، ٿيرانيون ڏي جنهن ۾ جڳُ جهان،

وَڻُ لُڏن ٿا.

رُت جو ڦيرو، مٽيءَ گهيرو، سارو ڪونُ مڪان،

ساٿ ڦِرن ٿا.

هاءِ حياتي! موت ڇڏيو آ ڪنهن جو نانءُ نشان؟

ڏينهن ڪٽن ٿا.

ڪي ڪيئن مَرن، ڪي ڪيئن مرن سڀ نيٺ ٿُٽن ٿا،

سڀ نِيٺ ٽُٽن ٿا.

Gul Hayat Institute

ٽا اُڏامن ڪوڪڙاٽَ،

ڦيرَ ڪَن ٿا.

ٻُڌ تہ ڍوري تيءَ هوا جا سيسرات،

ڦيرَ ڪَن ٿا.

لُڙڪ پَن پَن جي مٿان آ جڻ تہ مباٽ،

ڦيرَ ڪَن ٿا.

رَتُ پاٽيءَ پاٽُ تي آ، رَتُ گهاٽَ،

ڦيرَ ڪَن ٿا.

جُهڙ ڪئي آ ايَم ڪيڏي لڙاٽَ

Gul Hayat Institute

ڦيرَ ڪَن ٿا.

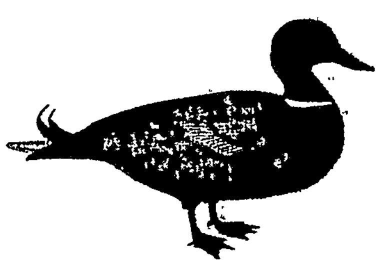

★ اندلٹه جن تي ڪٿي ٿي، سڀ ٻهر ڦلڙيون تہ ڏسِ!
وَنَ ڏس وٽــــراهــــ جا!
ائـن اٿي جو واءُ تِن تـي، جِسُ ڳولي جيئن جِسُ.
وَنَ ڏس وٽــــراهــــ جا!
اوچتو ڪڪريون هٽائي آهہ نڪتو سج سِسُ.
وَنَ ڏس وٽــــراهــــ جا!
لڙڪ آٿي سار ڪنهنجي، ٿي چوي مَن کي تہ ڦِسُ.
وَنَ ڏس وٽــــراهــــ جا!

Gul Hayat Institute

★ انگريزي مصور ڪنسٽيبل جي پينٽنگ "Land scape and Rain bow" کان متاثر ٿي.

آهه آهَڏ منجهه پناٽي، آءُ گهوڙي ڪنڀي پيارِ،

ٿَڪُ لاهي پبوءِ وچ!

هان لسيءَ جو ڏُڪ ۽ ڊوڙي ڳيو، ڪجهه ڏيرُ ڏارِ.

ٿَڪُ لاهي پوءِ وچ!

آهه گهاٽي ڇانوَ ٻڙ جي، ليٽ هيٺان، ڏينهن نارِ.

ٿَڪُ لاهي پوءِ وچ!

آگ.ناري، ڪي لڳي آ، پل تري تائين نهارِ.

ٿَڪُ لاهي پوءِ وچ!

جُهڙ جهمن سو ڪيئن چئجي آهه اونهارو آپارِ.

ٿَڪُ لاهي پوءِ وچ!

ٿَڪُ لاهي پوءِ وچ!!

Gul Hayat Institute

آسمان جي اندلٺ،

ٻانهن ڪنهنجيءَ وانگيان!

هي نهارون ناز واريون، مون پڄاڻان تون نه ڀَٽِ!

اي زمانا مون ڪڏهن، تنهنجي نه چيتي آهه چَٽ،

عمر مون جئن آهه آندي، شعر ۾ ڪا گاسِ گٽ؟

پاڻ ۾ پيهي ڏٺو، يا مُنهن وِڌو مون ڪالهه مَٽِ!

Gul Hayat Institute

پيرون پٽن ٿيون نينگريون،

پِنڊا پريندين ٿيون وڃن!

ڏس لوهہَ ڪيڏي تي لڳي، پر ڪونہ ٿيون ڪنهنجي مڃن.

پِنڊا پريندين ٿيون وڃن!

ٿا تيرَ سڄ جا ترورا، ترِ مِر ڪري، تن تي سَڄن.

پِنڊا پريندين ٿيون وڃن!

آ تيز ٿي ويئي تپت پر، ڪونہ ٿيون پيرو پڃن.

پِنڊا پريندين ٿيون وڃن!

Gul Hayat Institute

چوري هـــي آيـــونُ،
ائـين کُـــاءُ نـــ ٿون.

ويـهـي هـن جي واٽ تـي.

ڳوٺِي ڳالهيون ڪن پيا،
ڳهر ڳهر ۾ ٿيـهنجون.

چوري هـــي آيون.

پريت ڪبي جي وائڪي،
پـوُن پـون تـيـندي پُون.

چوري هـــي آيون.

ايندي ويندي لوڪ کي،
ڪيـسين لنـوايون؟

چوري هـــي آيون.

Gul Hayat Institute

ڇٿي ڪولي مينهن ۾، ڪاڏي ويئين ٿي؟
ڪاڏي ويئين ٿي؟
پيرو پنهنجي پيار سان ورلي پيئين ٿي!
ڪاڏي ويئين ٿي؟
پنهنجون نظرون تير جان سامهون سيئين ٿي،
ڪاڏي ويئين ٿي؟
لوڪ ڳالهون پيو ڪري تون ڪٿ ميئين ٿي!
ڪاڏي ويئين ٿي؟
ڇٿي ڪولي مينهن ۾، ڪاڏي ويئين ٿي؟
ڪاڏي ويئين ٿي؟

Gul Hayat Institute

پيءُ پوڙهو، ماءُ، ڏيءَ،

سڀ اُڀا پاٿ تي.

ولهه چوڌاري وَسي ٿي، سَر سُڪايا ڪالهه سيءَ.

سڀ اُڀا پاٿ تي.

هي به آ آجيوڪا، منهنجا ڏٿي ڇا هي به جيءَ!

سڀ اُڀا پاٿ تي.

ڪير چوندو ڳوٺ ۾، آهن لڳا ماڻيءَ ميڇيءَ!

سڀ اُڀا پاٿ تي.

Gul Hayat Institute

هوءَ آئيني اڳيان،
ڇا اَڄا ڳولي پئي؟
ڇا ڇوي ٿي اي جواني، تون وئي ناهين اڃان!
”اڄ به هي رخسار آهن، موتئي مُگري جيان.“
”دل ته چاهي ٿي ته پنهنجي، اولڙي کي مان چمان.“
”۽ رکان هي چپ پنهنجا، آنءُ آئيني مٿان.“
ڪيترو خاموش بيٺي آ، سندس پيري پٺيان!

Gul Hayat Institute

آڳ اُجھاٽين اهي، جَر ۾ گيت پيا جَرڪن،
عمر پئي گذري.
پيار پتنگا ڪيئي اڏري تن ۾ ڪامي ويا،
پوبڻ ڪتن تا ڪونڌ پيا تا ڦيرا وَر وَر ڪن.
عمر پئي گذري.
چنڊ چڪورَ ڪهاڻي ساڳي پوري ٿيڻي ناهه،
ڪيئي تا آڪاس اڏارون ڀيھر ڀيھر ڪن.
عمر پئي گذري.
هنج اچن تا هنج وڃن تا نيرَ ولوڙا ڏئي،
راتيون اڳ جان آهن پيئون ڪونجون ڪَر ڪَر ڪن.
عمر پئي گذري.
من ۾ ڊانڊ وساڻا ناهن، ڀنيٺ پڙڪن تا،
سَر تي سيءُ ته آهي، پيئون سيرُون سَر سَرڪن.
عمر پئي گذري.
گيت امرتا آهن جن کي موتُ نٿو ماري،
جهرڻا بڻجي ڪيئي شاعر مون جئن جَهر جهرڪن.
عمر پئي گذري.
آڳ اجھاٽي ناهي، جَر ۾ گيت پيا جُرڪن،
عمر پئي گذري.

★★

Gul Hayat Institute

آ ويو ڪيڏانهن خسرو، روز ڳولي ٿي سِتار،

ڇا رڳو حيرت رهي ٿي؟

تون لتاڙيندو وڃين ٿو، سِر هزارين شهسوار.

پوئتي عبرت رهي ٿي؟

ڪام ڪندڀيءَ جي ٿِي، يا ٻانهن ڏڙ ڪان آهه ڏار!

هو بهو صورت رهي ٿي!

رنگ وبو ڪَئي آجيان، ”مون گهر پَلي آئين بهار!“

رُتِ ۾ راحت رهي ٿي.

ماڪ گل تي لڙڪ لاڙيا، ٻان ڪري بي اختيار.

مرڪ ڪا مدت رهي ٿي!

Gul Hayat Institute

مـــــتـــــان سَرنـــدي كـــي،

تـون كـنـهـن جي سِر تـي هَٽين!

بيـهـر پُڏين كـينكـي، مـتـان پُرنـدي كي!

تـون كـنـهـن جي سِر تـي هَٽين!

مـتـان چائِت سـان ڏِسين، چُرنـدي پُرنـدي كي!

تـون كـنـهـن جي سِر تـي هَٽين!

ڦَٽَ اَكـيلـي تـوَ ڇُهين تون، كـئُن كُرنـدي كي!

تـون كـنـهـن جي سِر تـي هَٽين!

كو شَل كاٽيارو نـه ٽِڻي، گهورَ نـه گهرنـدي كي!

تـون كـنـهـن جي سِر تـي هَٽين!

ڳِهـــلا! ڳِنيءَ كـي ڏِسِي پـو، ڏِس ٽُرنـدي كـي!

تـون كـنـهـن جي سِر تـي هَٽين!

★ شـال كَروٽـا سـان ڏِسين، جيـوَن جُهـرنـدي كـي!

تـون كـنـهـن جي سِر تـي هَٽين!

★★

Gul Hayat Institute

★ كروٽا: (هندي) رحم.

هيءَ ساڪِت زندگي،

ايتري ساڪت به ناهي!

ڪاغذي تصوير ۾، فرياد ڪنهن ايڏي ڀَرِي؟

تا اُفق ڏي گل اڏامن، آ شفق جڻ شاعري!

ڪنهن مصور آ ابد ۾، قيد ڪئي ڪائي گهڙي!

رات ٿي آ، ڪنهن جلائي آ، ڪَتين جي ٿل جَهڙي؟

ڪنهن ڏني آ اَزل ڪان، اوچتي پايندگي؟

هيءَ ساڪِت زندگي،

ايتري ساڪِت به ناهي!

Gul Hayat Institute

★ مــوت جو گــهــوڙي سوار،

ٻَر ڪـري پـالا هـٽـي تـو.

راهــ هُن جي آهــ چڙ شـــاخ انـــارُ.

ٻَر ڪـري پـالا هـٽـي تـو.

وائـرو جنـهـن تـي لـڳي تـو مـوتمارُ.

ٻَر ڪـري پـالا هـٽـي تـو.

جنـهـن طـرف ڏس شـعـلـ زن آ لالـ زارُ.

ٻَر ڪـري پـالا هـٽـي تـو.

جنـگ جي مـيـدان ۾ ڪـنـهـن ڪـي قـرارُ.

ٻَر ڪـري پـالا هـٽـي تـو.

★★

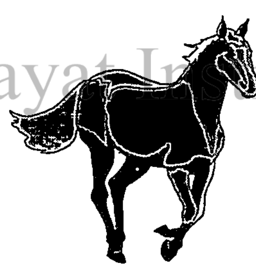

Gul Hayat Institute

★ نوٽ: بروگل جي تصوير "Triumpha of death" کان متاثر لکي وئي.

هي بہ گھرجي هُو بہ گھرجي، هي هڏا چوڏارِ ڏِس،
آءُ هي هكوار ڏِس.

اُسَ ۾ ٻنيرو جي تون، سجَ جي ديوارِ ڏِس.
آءُ هي هكوار ڏِس.

ٻي طرف اونداهہ لهرون ٿي هٽي، ٻي پارِ ڏِس.
آءُ هي هكوار ڏِس.

تيرگي كائي اَزل كان، آهہ تارئون تارِ ڏِس!
آءُ هي هكوار ڏِس.

وِجُ جڻ چمكي پئي كا، وِچ كارونيارِ ڏِس.
آءُ هي هكوار ڏِس.

Gul Hayat Institute

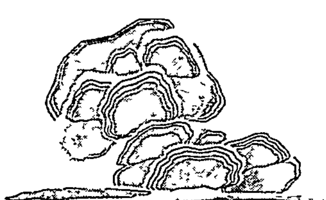

✍

هي بہ گهرجي هو بہ گهرجي.

ڪيستائين؟

ڪجهہ تہ هن سنسار کان اڳتي بہ سرجي!

هي بہ گهرجي، هو بہ گهرجي!

زندگيءَ کان تي کڏهن هر چيز ڦرجي!

هي بہ گهرجي هو بہ گهرجي.

مُلهہ ڪَٿي تو موت ڇا؟ ٽُرجي نہ ٽُرجي!

هي بہ گهرجي هو بہ گهرجي.

ڪاش واڙيءَ ڦل جيان هَر هَر اُسِرجي.

هي بہ گهرجي هو بہ گهرجي!

انت پنهنجي تي بہ ڪُرجي.

ڪيستائين؟

Gul Hayat Institute

هي بہ گهرجي هو بہ گهرجي.

ڪيستائين؟

★★

نوٽ:- مٿين وائي مغربي مصور بروگل (Brugel) جي هڪ تصوير کان متاثر ٿي لکي وئي-

ساڙ پنهنجي ۾ اڳيئي ٿو سڙي،

چو پيو تيلي وِجائين!

ڇا نظر توکي اَچائي آ، لِکي ٿو هُو لَڙي!

ڇانوري ۾ ٿو ٿڌو پاڻي ٿئي هر ڪنهن گهڙي!

ريت ڇو هُن کي رُلايو آ، نہ سمجهو وائڙي؟

رُڃَ جو راهِي، پٽيان نڪتو تَرائيءَ کي ٿَڙي.

Gul Hayat Institute

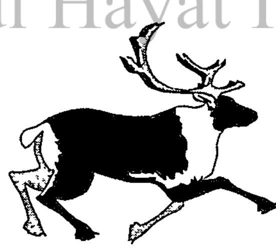

✍

ڪير خالي ڪُرسيون،

ويا ڪري تِن تان اُٿي؟

جام و مينا ميڪدي ۾، ڪَن پيا ڪجهه ڳالهڙيون!

ميز تي ڇا ڪجهه ٻڌين ٿو، ڏئي مٿي کي هَٿُ تون؟

ڇو اڪيلو ٿو پئين، ڪهڙيون اٿي ساروٽيون؟

ڳهڳهه ڪيڏو آ گهٽيءَ ۾، گم ٿيون سڀ روشنيون!

Gul Hayat Institute

کيــتــرا خيــمـــا کُپي ويـا،

چَنـدُ تـکـــريءَ تـــي کِڙيـــو آ!

کير تـو دفنائجي، جو ڳوٺ سارو هڻن مڙيو آ.

چَنـدُ تـکـــريءَ تـــي کِڙيـــو آ!

وات تي گهاٽن وڻن ۾، کو تہ تکجي تاڀڙيو آ.

چَنـدُ تـکـــريءَ تـــي کِڙيـــو آ!

ڏس تہ پيلي گل جيان، سنسار سارو ئي ٽِڙيو آ!

چَنـدُ تـکـــريءَ تـــي کِڙيـــو آ!

وِکَ هِن جي ائـن وڏي ٽِپي، ڇڻ ڪَڙيءَ ۾ گل کِڙيـو آ.

چَنـدُ تـکـــريءَ تـــي کِڙيـــو آ!

ٽو وجي کيڏانهن اوچتو، کير وستيءَ تي چڙيو آ.

چَنـدُ تـکـــريءَ تـــي کِڙيـــو آ!

Gul Hayat Institute

چنڊ ائن آکاس ۾ آ، ڄڻ تہ کوئي ڦَٽُ مڙيو آ،

کــيـــرُ اهـڙو گـــامـــڙيـــو آ،

چنڊ تـکـريءَ تـي کـڙيـو آ،

چنڊ تـکـريءَ تـي کـڙيـو آ!

★★

سپني ۾ سنسار ڏٺو سي،
رات وهامي وئي.
جيوَن پنهنجو آهي جَر تي، جڳ مڳ جڳ مڳ تارا،
ڇا ڇا رم جهم يارُ ڏٺوسي.
رات وهامي وئي.
جئن ڪويَل جي ڪوڪ، ڪويتا اِيئن ٽپي ويئي،
اک ڇنپ ۾ پيو پارُ ڏٺوسي.
رات وهامي وئي.
ڪيئي چندَ چڪورَ ڏٺاسي، ڇڙ تہ پروليون ها،
پهچ انهن جي پارُ ڏٺوسي.
رات وهامي وئي.
هِن جيوَن جي وهندي نديءَ ڪُن هيا ڪيڏا!
ڪيڏو ڪارونيار ڏٺوسي.
رات وهامي وئي.
سهٽي سِير تري ويئي، ميهار ملي آخر،
سنسوهر سيسار ڏٺوسي.
رات وهامي وئي.
جهونجهڪڙي جي جهرمر تائين، ڪيڏو تڙڳياسين،
آرُ ڏٺوسي پارُ ڏٺوسي.
رات وهامي وئي.

Gul Hayat Institute

ڀن ڀن گيت رهياسين ڪيئي لهر لهر وانگر،
مَن ڪي تارئون تار ڏنوسي،
رات وهامي وئي.
باک ڦٽيءَ جو ننڊ ڪئي جنهن وقت ڦٽا ها گل،
رنگ وبو جو چارُ ڏنوسي،
رات وهامي وئي.
پوپٽ جيئن پراهون وياسي ڪيڏو واس وَٽي!
وَل وَل سان وهنوار ڏنوسي،
رات وهامي وئي.
اک لڳي تہ آڏامي وياسين دور هوائن ۾،
پٽِ تي هاها ڪار ڏنوسي،
رات وهامي وئي.
سپني ۾ سنسار ڏنوسي،
رات وهامي وئي.

Gul Hayat Institute

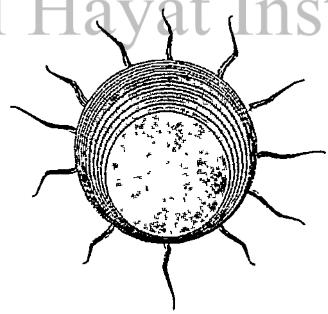

Gul Hayat Institute

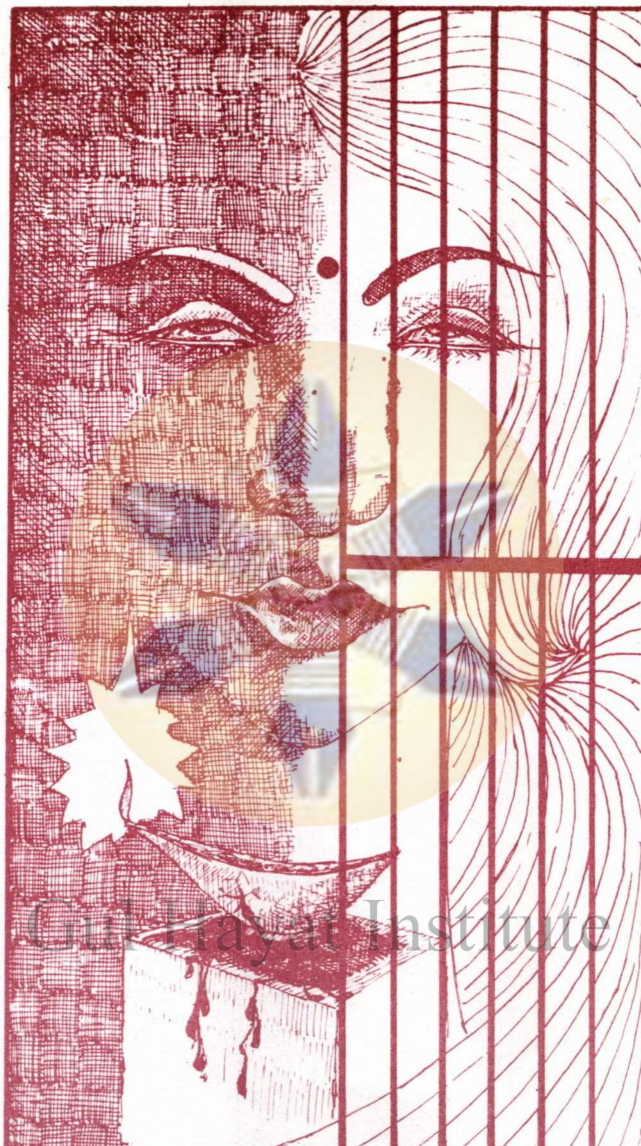

Gul Hayat Institute

غزل

غور سان مون هُو جواني، رنگ گوري ۾ ڏني.
ڪالهہ سيمل تي لڳي، جئن ڄامشوري ۾ ڏني.

ڪيئن چئجي ڪير آ؟ تقدير وانگر تي ڇِڪي،
آنءُ پانيان تو تہ مون، ڪنهن وقت موري ۾ ڏني.

هئن ڇپر مون ڇانو وانگر، اڳ ڏٺا ناهن ڪڏهن،
سادگي ڪيڏي نہ تنهنجي، منهن سدوري ۾ ڏني.

ڪيئن چئجي چنگ سارا، گم ٿيا ميهار سان،
لار سنجهيءَ جهنگ جي، مون ڳالهہ ڊوري ۾ ڏني.

هوءَ جا ساڃاهہ آهي، ساهہ سر جنهن تان فدا،
سا پَري ۾ ڪانہ آهي، ۽ نہ اوري ۾ ڏني.

Gul Hayat Institute

اڄ اُها آوِي ڪٿي جا، ڪلهہ هئي هن ۾ اياز،
آنءُ تندڪ اڄ اُنهيءَ جي، ٿانو ڪوري ۾ ڏني.

★★

سَچيون راتيون عبادت ۾ گذارين ٿو. جڏهن محبوبُ سارين ٿو.
اکين جا ڏيئڙا هن جي، جڏهن چائنٺ تي ٻارين ٿو.

خبر ناهي تہ ڇا آهين؟ ڪٿان آئين ڪٿي ويندين؟
مٿي مُنهن تون ڪري ائن، رهگذر پنهنجا نهارين ٿو.

نہ مسجد ۾، نہ مندر ۾، نہ ديول ۾ ڏسين هن کي،
افق کان تون افق تائين، ڏسي هن کي پڪارين ٿو.

خدا آهي، خدا آهي، اڙي نہ ٿي ٿئي! خدا آهي،
اگر اي فلسفي مون کان، پڇين تون جڳ مارين ٿو.

ڪڏهن تون لڙڪ ۾ ڪنهنجي، ڪڏهن تون ماڪ آن گل تي،
هزارين پوش پهرين ٿو، هزارين ويس ڌارين ٿو.

جڏهن ويساه ۾ آهين، تڏهن تون ساه ۾ آهين،
وڏي ٿي تيرگي جنهن دم، چراغ اشڪ ٻارين ٿو.

ڪڏهن آهوءَ جيان آهين، رميده تون بيابان ۾،
ڪڏهن خوشبوءِ جيان ڦهلي، پيو دل کي ڏتارن ٿو.

اياز آهي ٿيو جنهن ڏينهن کان، ڪجهہ آشنا توسان،
خبر ناهي تہ هن کي، در وٽان ڇالاءِ ٽارين ٿو.

★★

Gul Hayat Institute

✍

ڪٿ اُبري ٿو ڪٿ اُلهي ٿو، ڪئين پيئي عمر تمام ٿئي،
مان سوچان ٿو ڪيسين تائين، ٿو صبح ٿئي ۽ شام ٿئي.

خُم ڪيئي خالي ٿي ويا، پر ٿو منهنجو جام ڀري ڪوئي،
ڪائي بہ گھڙي اهڙي ناهي، جو خالي منهنجو جام ٿئي.

تون دير ۾ ويهي قشقي ڪي، ڇو مير ڏسين ٿو حيرت مان،
اي مير! ڪٿي ان حربي سان، ٿو ٻوڪان ترڪ اسلام ٿئي.

هو روس هيو فانوس جيان، سو آهہ وساٽو جي هاٽي،
آ ييو بہ طريقو جنهن سان ٿو، اڄ ڪالهہ فلاح عام ٿئي.

ٿي تڪڙي ميزائيل اچي، جڻ سڀ لئہ عزرائيل اچي،
ڇا اهڙو وقت بہ اچڻو، آ هر چيز خيال خام ٿئي؟

آ سڀ ڪان بهتر آزادي، ڪنهن جي بہ سلامتي نانهہ چڱي،
جي غور ڪريو اي انسانو، ٿو دام ٿي سڀ لئہ دام ٿئي.

ڀَٽ ڪوهہ اياز آٿي جيون، تون ڪوپو ڪوڙي ويهہ نہ ڪٿ،
اڳتي آهي ننڊ ازل جي، اڳتي ٿو آرام ٿئي.

★★

Gul Hayat Institute

ڏس تہ گڏجي هُو پکي سڀ، ڪئن نہ ڊوري تي لهن ٿا،
ڪو حسد تن ۾ نہ آهي، ڪئن نہ هڪ ٻئي کي سهن ٿا!

پريت ڪيڏي آ پَسن ۾، واءِ آدم ذات تي!
مِٽ محبت سان نہ ڇو هي، آدمي گڏجي رهن ٿا؟

رنگ رليون ڪجهہ ڏهاڙا، انت سڀ جو ماٽ آ،
ڏس پکي اُڏري شفق ۾، نيٺ اوندهہ ڏي ڪهن ٿا.

ويڇڙائي موت پنهنجي جي نہ ٿا جيسين ڏسن،
جا چڱائي آهي اُن ڪان، آدمي ڪيڏو ٽهن ٿا!

موت سڀ جو ڇوٽڪارو، انت ۾ آهي اياز،
لوڀ لالچ ۾ اچي انسان سڀ ڪيڏو ڳهن ٿا!

Gul Hayat Institute

تون ئي تون آن، تون ئي تون آن.
نيٺ منهنجي لاءِ مون آن.

تو جيان ڪيچي نہ ڪوئي،
تون پنهون آن، تون پنهون آن.

آنءُ جن جي پنڌ ۾ هان،
سي سِلاخون سج جون آن.

آنءُ لا محدود تو ۾،
تون حياتيءَ جون حدون آن.

تو اچين طوفان وانگر،
ريت تي ڪِيڏيون رڙيون آن!

سَر مَئي راتيون بہ آهين،
تون ستارا تون ڪتيون آن.

Gul Hayat Institute

جئن ڏنو توکي اياز،
چاندنيون ئي چانديون آن.

★★

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

ترائیل

خدا جي راهہ ۾ ڪيڏي خوشي سمايل آ،
قدم قدم تي لڳي ٿو گلن جو ڍير آهي.
لڳي ٿو هير ڪا خوشبو ڀري ڍڳهي وَل آ!
خدا جي راهہ ۾ ائٽن روشني وڇايل آ.

لڳي ٿو چنڊ جو قنديل ڄڻ جُهلايل آ،
وڃي ٿو ٿيز اِهو روشنيءَ ۾ ڪيرُ آهي.
ترائيءَ لاءِ هرڻ آهہ ڄڻ اُڇايل آ،
خدا جي راهہ ۾ ڪيڏي خوشي سمايل آ!

Gul Hayat Institute

اگر تون سون ٿيڻ چاهين آنءُ پارس هان،
ڪڏهن ته چاهه سان تون آءُ منهنجي چائنٽ تي.
سدائين چاندنين ۾ تو تنهنجي راهه ڏسان،
ڪڏهن ته ايندينءَ هوا ۾ هلي تون خوشبوءَ جان.

مان توسان پاڻ وراهڻ لئه منتظر آهيان،
متان تون پنڌ ڪري پو هلي وڃين پٽ تي!
مان پنهنجي ذات ڇپائڻ نه چاهيان ٿو توکان،
اگر تون سون ٿيڻ چاهين آنءُ پارس هان.

Gul Hayat Institute

ڪنهن ۾ آگريون وجهنديون ته وڃ تري وينديون!
گهٽا گنجي ٿي ٻَنا ٻوڙ نيٺ وسٽي آ!
پنهنون تلاش ڪندي سسئي مري ويندي؟
ڏِسي درياهه جا ڏڍ، عاشقي ڏري ويندي؟

هزار ٻار ٻڌي پل ورئي ورِي وِيندي،
پرينءَ جي پار ڏي اَن جي سڏائين ڏسٽي آ.
رُڪي ڪٿي ٿي؟ پئي ڇاڇ ۾ چري ويندي،
ڪنهن ۾ آگريون وجهنديون ته وڃ تري وينديون؟

Gul Hayat Institute

صدين کان پوءِ اگر سمجهندين تہ ڇا ٿيندو؟
هڏن کي ڪابہ تسلي ملي ملي نہ ملي.
لکي ٿو هٿ، لکڻ کان ڪڏهن جُدا ٿيندو؟
فضائون ڪيئي صبا جيئن روح جهاڳيندو؟

چوان مان ڪيئن، ڪڏهن منهنجو خاتمو ايندو؟
گهٽائون جيسين اچن ٿيون پيو ٿو مورُ ٽِلي.
خبر نہ ِآهي تہ آگم اِهو ڪٿي نيندو؟
صدين کانَ پوءِ اگر سمجهندين تہ ڇا ٿيندو؟

Gul Hayat Institute

خبر نہ آهہ تہ ڇا موت اڏ- ٻـڙي آهي؟
خبر نہ آهي تہ جملو ڪٿي ڪُٿي ٿـو پيو!
خبر نہ آهي تہ ڪنهن پنڌ جي ڪُڙي آهي،
انهيءَ سان پريت سندم هيئن ڇو جُڙي آهي.

ڪڏهن نہ ڇڏن سان بيٺي سندم ڪُڙي آهي،
خبر نہ آهي ڪٿي سلسلو ٽُٽي ٿو پيو!
خبر نہ آهي تہ ڪيڏانهن هُوءَ مُڙي آهي!
خبر نہ آهي تہ ڇا موت اڏ- ٻُڙي آهي؟

Gul Hayat Institute

علي الصباح اچي مئفروش ٿو در تي،
ڦٽائي ننڊ ڏئي ناؤ ونوش جو هوڪو.
گهنٽيءَ گهري ٿو پڪاري اداس گهر گهر تي،
اڃا ته ننڊ ۾ هرڪوئي آهه جڻ پرتي.

وڃي پڳو آهي ڪنهن جڳ ڇڳانتر تي،
اچي ٿو تنهنجو فجر وقت هوش جو هوڪو.
اڃا ته ڪنهن جي به دل سرڪي نانهه ساغر تي
علي الصباح اچي مئفروش ٿو در تي.

Gul Hayat Institute

ٺي اڇي سرد هوا، چنڊ ڏياٽيءَ وانگر،
لاٽ ڦيرائي پيو چار طرف لاٽن ۾.
ٿو پريان اِيئَن لڳي گھور گھٽائن وانگر،
ڍهر ۾ ڏيئڙا ٽمڪن ٿا پيا ياٽن ۾.
مينهڙا اهڙا وَٺا ساهہ پيو ساٽن ۾،

ٿي ڇڙا چنگَ ويو آهي ٽريچن گھر گھر.
مينهن جي لاءِ دعائون ِهُيون گهر- گھاٽن ۾،
هي ڪليل تاڪ تہ ڏس دستِ دعا آ ڏر در،
ڇٽَ ڪيڏي نہ لڳي پيئي ٽيٰ واريءَ وَر وَر.
پيڙبي هيل نہ ڪا گھرج سنڌ گھاٽن ۾!

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

آزاد نظم

آنءَ ڪاليداس ڪان اڳ کو پرانهون پارُ آهيان
مان آمارو جيئن ڪوئي سونهن جو سنسار آهيان
انب ۾ جهولو جهلي ٿو. آنءَ ساڳو پيار آهيان
بوند برسي ٿي پئي انگيون پچي ٿيون آڄ ڪن،
هٿ جن ڏي ٿا وڌن
تون پُڇين ٿي ڪيرُ آهيان؟
مان صدين جو سلسلو هان،
گهاٽُ آهيان، گهيرُ آهيان،
وهڪرو هان
آنءَ غالب جو تغزل ٿي هُران ٿو هانوَ ۾
پيهر پُران ٿو هانوَ ۾
ڪيڏو ڪُران ٿو هانوَ ۾
آنءَ تير نِيم ڪش جئن آهيان
تنهن ڪشش جئن آهيان
جنهن چِڪي ٽئگور کي هُڳليءَ مٿان
گيت سِرجيا ها نوان،
گيت جي برسات جان چمپا ڪليون جنهن تي ڪِ
باک جو پونرا مِڙن
گيت جي اڌ رات جا
جن ۾ ستارا موتين جئن ٽا ٽِڙن
گيت جيڪي ماڪَ آهن
گيت اهڙي خاڪَ آهن

Gul Hayat Institute

جو صديون کيئي لتاڙي ڀول ڀيھر ٿا وَڃن
ھٽ اُھيئي ڪئن نہ چرخو ٿا ڪَتن!
آنءُ ميران آھيان تَڻ تَڻ ڪري آڪاس ۾
ٿو اُڏامان آس ۾
آنءُ نانڪ جئن سچو سنگيت آھيان
زندگيءَ جي جيت آھيان.
مان ڀِٽائي ٿي وَري تنبور ساڳي ۾ وڄان ٿو
ننڌَ ڪان اڳ جئن ڀِڄان ٿو
ڪيترو اوچو ڪڇان ٿو!
چنڊَ تي پيزار منھن جا ٿا ڦِرن
پيا بہ ڪيئي يار منھنجا ٿا ڦِرن
جي ڪٿن افلاڪ کي ٿا پاڻ ۾
گيت جي اقبال جي بانگ دِرا جي ڇاڻ ۾
گونجن پيا
گيت جي اوجھاڻ ۾
ڇڻ ميچين وانگر اڇن ٿا ۽ نچن ٿا.
آنءُ تنھنجي ياڻَ ۾
اڄ اُھيئي گيت آھيان
ڇڻ سپيئي گيت آھيان!

Gul Hayat Institute

مون تہ پڙهيو هو بيڪس ڪي
”ساجن سائين سير ڪرڻ آيو تي انسان،
آنءُ تہ هان حيران،
ساجن سائين واگهہ بہ آهي
۽ چيتي جي رومڙ وانگر
ساميءَ کي ڏهڪائي ٿو.
ڏَوَنگ ڪري ٿو لومڙ وانگر
ٻگهڙ تي يلغار ڪري ٿو.
واڳو ٻڻجي واٽ پٽي پو
هو هر ڪنهن تي وارَ ڪري ٿو،
۽ هر ڪنهن کي ڳڙڪائي ٿو
هر ڪنهن ساسيءَ کي کائي ٿو.
ساجن سائين وڄ بہ آهي
جيڪا ڪڙ ڪڙ سان ڪڙڪي ٿي
ڪيڏيءَ تڙ تڙ سان تڙڪي ٿي!
لامَ اَساهيءَ تي لڙڪي ٿِي،
سارا آڪيرا ڍاهي ٿي؟
اَيِ تجوڙيءَ مان ڪنوٽين جئن
ڪوٽن سِڪن جان ڪڙڪي ٿي!

Gul Hayat Institute

جئن ڪائي ڪوراڙ ڪِري تي

۽ پو هر ڪنهن تي ڪاهي تي!

ساجن سائينءَ

رنگ هزارين

ڪَڪرن ۾ مرڏنگ هزارين

سنگ هزارين

ساٿَ هزارين،

ڇا اپنائين، ڇاکي وارين!

ٿورَ انهيءَ جي کهڙي تارين!

اوندهہ ۾ اسرارَ نهارين!

۽ هن اوچي ٻڙ جي هيٺان جي تون گهارين

جنهنکي سڀ آڪاس ڇوَن ٿا،

تارن وانگر ڏيئا ٻارين،

رات اَنڌاريءَ کي تون جيڪو وقت اُجارين،

ساجن سائينءَ تي ويچارين

”ايڪ انيڪ“، قبولي ڪنهن صوفيءَ جي سنگت گذارين،

Gul Hayat Institute

اجا تہ مون هي سمجهو ناهي،

هر ڪنهن رنگ ۾ ڇاهي.

هن سان پيار ڪري سگهندين تون؟

۽ پنهنجو سنسار ڪري سگهندي تون؟

سارو مايا ڇار ڪري سگهندين تون؟

وڄ ’ سَرائي پائي هر ڪنهن کي ڏسندين تون!

نانهہ اِجا مون،
وحدت واري واٽَ سجاتي،
جاٽَ سجاتي،
ڪَنڌَ تہ پنهنجي ٿِاٽَ سجاتي
اُبُ ڏسي جا اُن ۾ پيئي،
وڄُ جتي آئي ۽ ويئي،
سا ڌرتيءَ ۾ ڦاڙ ڪَري ويئي
چيتي جئن چنگهاڙ ڪري ويئي
ڏاڙهي نوچي
صوفي سوچي
ويٺو لوچي!
سارا سانگ سياست جا
نهرا نانگ سياست جا
ڪيئي ڪانگ سياست جا
ڊونڊ مٽان جي ڊيري آهن،
ويري آهن هر ماڻهوءَ جا
اُن ۾ هُن جو لاش ڏسن ٿا.
ڌرتيءَ ۾ آڪاش ڏسن ٿا.
ڪِجُهن ۾ هاتارن وانگر،
اُوندهہ جي ڪانگهارن وانگر
ڌرتيءَ جي اوتارن تي جڻ
ڏيئن وانگر هو ٽمن ٿا.

Gul Hayat Institute

لالچ جي سؤ لِيئَن وانگر هُو لَمڪن ٿا،
پنهنجو پيٽُ ڀري هو ٻئي ڏي اک کڻي نہ نهارَن ٿا،
ائن دنيا جي گاري ۾ هُو گهارن ٿا
گَپ چَڪ ۾ چوُرن وانگر هو پَلجن ٿا،
پو جهلجن ٿا
قيدين وانگر
ساري گهرَ جي ڀيدين وانگر،
پنهنجا ڳجهہ اوڳاڇن ٿا،
هي ماڻهو جي داڻن ٿا
گگ ٻہ آهن سِنگهَہ ٻہ آهن
ڇا ڇا ناهن!
سي سڀ ساجن جا پاڇاوان،
رنگَ شفق جون لَنءَ لَنءَ لاوان
تن سان ٺيٺا ناهن!
هي ماڻهو ڇا ماڻهو آهن؟

Gul Hayat Institute

زندگي جي ڪباڙ خاني مان
ڪيترائي پڳل ٽٽل ماڻهو
وقت مُنهنجو اچي وجائن ٿا
هو اچن ٿا انهيءَ زماني مان
جو نہ پيهار آ ڪڏهن اچڻو،
جو ٽڏي ساهہ سان لنوائن ٿا،
پوءِ آهن اُنهيءَ فساني مان
ٿي ويو اختتام آ جنهنجو
هو نئين سِر اهو پڏائين ٿا،
ٿو لڳي تن جي تاني ٻاني مان
ڪوبہ ڏاڍو نئون نہ آ تن ۾،
پنهنجي ماضيءَ جو ڪيسٽ پائن ٿا۔
پوءِ هو ساڳو ڳيچ ڳائن ٿا
جو اسان ڪالهہ گڏجي ڳاتو هو!

Gul Hayat Institute

✍

هيءُ بہ ڪوئي شاعر آهي؟
اجگر آهي
پنهنجي منهن مان
شعلا شعلا لفظ پيو هُو ہاڪي،
هونءَ تہ ڪوئي افسر آهي
پر پو داڪي
ہي تي هو تنقيد ڪري ٿو،
جي ہئي جي تائيد ہڌي ٿو
ہولڙيون ٿو ڪيڏيون ہولي!
هُن جي ٽولي
چار حواري ويٺا آهن،
چئ تہ ہُهارن وانگر تنهن لئہ
تا ادبي ميدان صفا ڪن!
سڀ ڪجهہ هن لئہ تا بيٺا ڪن
هن جي چئن ڪتابن تان س
دَزَ چندن تا
پوءِ وندن تا
سٺيبون ڳالهيون،
ہاڻ تہ آهيون آٺيبون ڳالهيون
ہاڻ نہ پيئون ۽ نہ پيئاريون!

Gul Hayat Institute

پوءِ بہ اِهو سوچون ٿا
سنڌ آساهي مئي تہ ناهي،
پوبہ آلا جي
ڪَڏِ لڳي آ، ڪنهن جي؟ ڇا جي؟
جيڪو هن کي نيپوڙي ٿو!
ڌرتيءَ جو فرزند نہ ڇاٽان
ڪنهن جي ليکي ۾ لوڙي ٿو؟

Gul Hayat Institute

✍

تون آءُ تہ اَڏامون ڏرتيءَ تان
ماڻهو جڻ موراکيون آهنِ
جي هٿ وڻيون چار اُٺن ٿيون
پنهنجي ئي ڦسائڻ لاءِ!
ڪوريئڙي کي ڪئن سمجهايان
موت اڳيان هو مکيون آهن
جي ڪنهن ميڙي رکيون آهن
جڻ هُن جي ڳڙڪائڻ لاءِ
هيءَ دنيا جا دوکو آهي
ڇاڇا ٿي سا تو مان چاهي
تنهنجي عمر کسي ٿي توکان
رانديڪن جي پائڻ لاءِ.
اَچ تہ اڏامون سامهون لامون
ناهن دور کتين جون ڪامون
پيون لڏن جي هندرون جان
توکي ئي لوڏائڻ لاءِ-
تون آءُ تہ اَڏامون ڏرتيءَ تان ....

Gul Hayat Institute

ڏرتيءَ جي دانهن وانگر
ڇڻ مٽي ڪائي ڇپي وئي،
لهس سورج کي اڇي وئي
يا تہ سُهٽيءَ ٻانهن وانگر
جا اُبي ٿي ۽ ٻڏي وئي
پوئتان سيسار کي ڏوڪو ڏئي.
ائين ڪڏهن آ سِٽَ آئي
ڇڻ تہ پوري ڇِٽَ آئي
۽ سُيون تَن ۾ چُڀائي وَئي هَلي،
ڪا ٻڏيءَ ٻاڪار جا ٻي پار کي
پنهنجن ميارُن سان ڳهائي وئي هلي
جيتريون ٻانهون هٽين اُن کي وري پائي نہ سگهندين
سِٽَ جيڪا زندگيءَ لئہ سٽَ آهي،
موت جنهن کي مِٽَ سمجهي ٿو حويليءَ ۾ نئي
سانت گهريءَ ۽ اَڪيلي ۾ نئي
تون پلي ڳولا ڪري ڏس!
سِٽَ جا گم ٿي وئي، ٻيهر نہ ايندي
پاڻ گهر آئي هئي هاڻي تہ ساري تر نہ ايندي
آجيان اُنجي ڪئي يڪدم نہ تو
سِٽَ جنهن سان گڏ، سڏ
اوچتو گم ٿي ويو
ڪئَن چوان ڇالاءِ آيو، پوءِ ڇو گم ٿي ويو.
رهنما سان قافلو گم ٿي ويو،
نظم هو پورو، وَيو گم ٿي ويو!

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

بیت

ڪجهه بہ نہ" ۾ "سڀ ڪجهہ" ڳالهہ تہ آهي هڪڙي،
ڪنهن بہ نہ ڄاتو ڳجهہ، ""نانهہ" هئي ڪئن "آنهہ" ۾!

ڏڪارن جا ڏڪ تون، وراهين ونڊين،
ماٺهن کي منڊين، اوشل! پنهنجي پيار سان.

ميان! تون تقدير جو، قائل نہ آهين؟
تڏهن ٿو چاهين، پار وڃان اوڙاهہ مان.

هي سونهاريءَ سيئَن، پوڙهو پنڊيءَ جي مٿان.
ڄاڻي سگهندو ڪيئَن، پنهنجي پوئين گرهہ کي!

تڙ جا شڪاري! پل ڪَنڊين تارين لِڪو،
موت وڏو ماري، سڀ کي ڳولهي ٿو لهي.

Gul Hayat Institute

سوچي پيو، "سِرَهو ڏيندو ڦاڙهي کي،
پيو ڇنگهہ ڇِڪي، هي جيڪو پنهنجوڙ ۾".

ڪاڻي ڪاڻِي پِٽ، ڪاريهر تي پير جئن،
سوچي سوچي سِٽ، آڻج پنهنجي وات تي.

تون جا اِڪائي، ڪيئن، وئين تون ورڇجي؟
ٽُنهنجي مدائي، آهه چڱائي انت ۾.

سامي ويجائي، چيو ساري سچ کي،
”گونگو ٻڙ ڪائي، مشڪي ڪُشڪي ڪينڪي.“

وڻ ۾ تو جئن ساهه آ، متان وڻ ڏارِين!
شال اُها وارِين، هيج جا تو هوانو ۾.

هيج توکي هينئڙا، ماري يا ڪاري،
ڪيئي ڪانري، واڳون تولئه واٽ ۾.

پَٽُ نه پهرايو، گلَ گلابيءَ پائڙي،
هي جي سامايو، ڪيڏا ڏسندو ڏاڪڙا!

تو جا گهڙائي هئي، لاڏلِ لئه پانهِين،
توٽ هڏِي دانهين، آهي اُن تي ڏوڙ ۾.

ماڻهو سڀ پئسي پٺيان، انڌا ۾ ٻَوڙا،
گهوڙا ڙي گهوڙا، سڀ ڪجهه هِت رهجي ويو!

پيسو وڏي ڪَڏ، ماڻهوءَ کي پُوري ڇڏي،
توڙي ڪيا سڏ، ڪنهن ورنايو ڪينڪي.

ـي جي ڪارا ڪانئرا، ترن پاٽيءَ ۾،
ٻَرن پاٽيءَ ۾، تن تي تارن ڏيئڙا.

عبادت نہ عيب، آهيان ڪنهن جي روبرو،
غير نہ آهي غيب، تو مان توکي تو ڏسي.

جو تو ستائين، ٻڙڪ نہ مون ٻاقي ڪڏهن،
آهي سدائين، آلا توئا زندگي!

ڇا آهي انسان؟ هيءُ مٽيءَ جو گهرڙو؟
ذرڙو، پر ذرڙو، تَڪبر تاڪي تو وجهي.

ڇپر جو ڇيهون ڪَري، ڏونگر جو ڏاري؟
ماري جيئاري، ڳجهي هُونءَ جي ڳالهڙي.

آنءُ حياتيءَ ڏانهن، موتي آيو آهيان،
جِيئين ڪوئي ڪَانهُن، نديءَ تي نِوڙي اچي.

ماٺهوءَ ڳل گلاب جئن، تڙندا ڏسان آنءُ،
مِڙندا ڏسان آنءُ، اوشل ڦَٽ فراق جا.

ماٺهوءَ مَن مرجهائيو، ڪونہ ڪڙيا رابيل،
آهي ساڳي هيل، ٻاجهہ نہ تنهنجي ٻوجهہ ۾!

Gul Hayat Institute

جي تون پنهنجي پاڻ سان، گهڙي گذارين،
ڄي تون پنهنجي پاڻ ۾، ٿورو ٿهارين،
شايد تون پارين، اُن ۾ امر جوت ڪي!

ميان! ڪهڙو ڀروسو، آهي جيئڻ تي؟
ٻوِٽو آ وَڻ تي، آخر ڪم ڪوراڙ سان!

ميان! ڪر نہ گهمنڊ، جيئڻُ ٿورا ڏينهڙا،
نانهِہ سدائَين چنڊ، اڳتي ڪاريون راتڙيون.

سڀ ڪنهن لئہ تقدير جو، آهہ اڏيل پنجوڙ،
ڪنهن بہ نہ پنهنجي جو توڙ، ڏٺو پنهنجي ڏنڊ ۾.

اڄ، سياٽي، ڪالهہ، ڏاڪا تنهنجيءَ عمر جا،
ڪوهِہ ڪِڙي ٿو مالهہ، نيٺ وڃي ٿو ٻيهجي.

بيماريءَ جو بسترو، ڇا ڇا اچي ياد!
ڪويل جي فرياد، ڀن ڀن ۾ گونجي جئين.

ڇا جي لاءِ ڀيو ڏڪين، ڀُنيءَ ڪي ڀتي،
نيٺ تہ آ توکي، مٽيءَ منجهہ سمائڻو.

ڇيڙ نہ سُتو سَپُ، پاسي ڪان وڃ ڀّار ڏي،
ائين لاهہِ نہ ڊپُ، جو توکي ڪَکُ ڪکي وڃهي!

Gul Hayat Institute

جيسين پـهـچـون مـاڳ تي، هانءُ نـه هيـڪـانـدو،
ڪـهـڙو مـانـجهـانـدو، پـنـڌ پـري آ پـانـڌيـا!

تـون جو چاهين پـوڄ، تـون مـنـهـنـجـي پـچـر ڇڏ!
وڃ وڃ کچر ڇڏ، مـون سـان مـنـهـنـجـو مـامـرو.

تـون ڇا تـو پـوڄين پـيـو، مـون تـہ نـہ سـوچيـو آ،
وِرچي لـوچيـو آ، تـو ڇو مـنـهـنـجـيءَ لـوچ کـي؟

ڪـئين ڇـئـجي ڪـنـهن ڪَـپَ کي، پـائـيـنـدڙ پـائـي،
اڳتـي الائـي، ڇا تـيـٺـو آ ديـس ۾.

مـيـان بَـڌي اُس تـي، مـاٺـهـوءَ کي ڪـائـي،
پـپـر آلائـي، ڪـئـن ڪـپـجي ويـا ديـس مـان!

هـي جو نـيـلـوفَر، لـڏن پـيـا واءُ ۾،
ڏرتـي ڪـٽـي ڪَر، ڏسـي تـي آڪـاس کـي.

Gul Hayat Institute

تـنـهـنـجي مـنـهـنـجي وچ ۾، هـونءَ تـہ آ زنـجـيـر،
ها پـر هي ڪـشـمـيـر، اُن جو تـون ڇا تـو ڪـريـن؟

جهـڙي مِـٽي زارَ تـي، اهـڙي لـيـئن تـي،
هـاڻي تـون تـن کي، ڪـهـڙي ريـت جدا ڪـنـد بـن؟

پاٽي نانهه ڀُراڻ ۾، مٿان ڪڪر ڪورَ،
مون ۾ ڪيڏا مورَ، تاڙن پيا اوڙ ڪون.

ڇا تون ڪُمَ ڪَنوَل، سارين پيو سنڌ جا،
اَف! پرڏيهي پَلَ، ڪيڏا تولئه اوپرا.

سارِ نه ڏوڏيون لوڙهه، ڪنل، گولر ديس ۾،
ايڏي ساههَ نه سوڙههَ، جيڏي آ پرڏيهه ۾.

آهي هيءَ آهٽ، ڪنهنجي آڏيءَ رات جو،
ڪولي پيئي ڳٽ، جيئڻ جي جنجال جا.

ڪَنُ نه ڏي تن ڏي، ڪڏهن ٻڌ نه تون ٻُچڪار،
تو وٽ سڀ ريدار، ٻگهڙن ڪان ٻُچڙا هيا.

سُجاول ۾ راتڙيون، تارن سان ڀوڪيون،
چٽيون چانڊوڪيون، اڃا ناهن آيا ۾.

اَڏري ڪڏهن ڪانگڙا، نيو نياپو،
منهنجو جياپو، آهي ڪيڏيءَ جاڙ ۾!

مومل ڪالهه مَري وَئي، ڪاڪ رڙن ٿا ڪنگَ،
نه سي نينهن نِسنگ، سارا ڀاڻا ڀينگ ٿيا.

Gul Hayat Institute

هُو جو انبن بُور، ڪالهه ڏٺو ويا پٽيءَ،
آهيان مورُ نہ دورُ، آنءُ انهيءَ واس ڪان.

جئين چنڊ چٽاءُ، ميٽ مٽي ۾ منڊ ڪي،
پوئين پرَ اَلاءُ، جرڪي اٿيس جيءَ مان.

تون جو مازيءَ مَرُ، لاهي وئين ميندرا،
توسان سارو ترُ، جرڪي پيو سڄِ جان.

لاڪَ رگڻ لئہ لوئيون، ڪيئي مون آنديون،
متان ٿيو مانديون، پارا ڏسي پوهہ جا.

ڪيڏا منهنجي پنڌ ۾، ماٺهو مَن-ميرا،
ويڙِي هر ويرا، وسيهر ڄڻ واٿ تي.

ڪوسِي ڪڪرائين هئي، منهنجي ساري واٽ،
جبلن منجهنا جاٽ، ڪيڏي ڪاريءَ اُس ۾،

وچ ۾ جڏهن ويڙهيون، بندليون مَٿِ بَرن،
ڪيڏي تانگهہ ترن، ڪڏهن اينديون اوڙڪون،

تن ڪي وَهائي ڏيون، لهرون ڪاتہ لپاٽُ!
ڪنڌيءَ مَٿ ڪپاٽَ، آهن ڪيڏا ويسرا،

Gul Hayat Institute

اڃا اَڃ نہ ٿي لهي، سارو ڪپايان،
يا ڪجهہ ٻچايان، موکي تنهنجي مٺ مان!

تَري تائين آنءُ، جيسين ٻِي پورو ڪيو،
موکي، منهنجو ٿانءُ، ڇالئہ ڀَريئہ اوڇتو؟

هِن جون ٻانهون ٿا ڏسن، مُرڪي سڀ مٺهيار،
بيهي وِچ بزار، چوڙيون جا ٻِائي پئي.

ڇرڪي بيٺا اوچتو، لوڪ ويا ٿي لَس،
جهومي ڳچيءَ هَس، جرڪايو جئن جوت ڪي.

ڪنهن جي وڻ مان تو، ڇِڳا ايڏا شفتالو،
سارا مُڙسالو، توسان ريسارا ٿيا.

سانجهيءَ پاڇاون پيا، جڏهن جوڙي تي،
پنهنجي گهوڙي تي، پيلهہ وَيا ٿي پار سان.

سمجهو تن کي ٻارڙن، باک ڦٽيءَ ڪينهو،
ڏرتي تي ڏينو، ٻڙ مان رات ڇٽيا هيا.

سرتي تو سينگار ۾، ڪيئي ٻانهيون ٻُڪ،
هَٿ چمڪيندي ڏڪ، ڇڻ پيالي مان سون جي.

Gul Hayat Institute

اکيون ٻُوٽئـ اوچتو، ڇا ڇا سوچَن سانُ،
ڄڻ واٽيندي واٽ، موجيءَ ننڊ آچي وئي.

مُنهن تـ متي ڪر سانوري، سنهيءَ سيندڌ ڪُنوارِ،
آنءُ ڏِسان هيڪار، تو ۾ چمِي چنڊَ ڪي!

متان مان وسري وڃان، توکان آسَر ويرَ،
مان جنهن ڀنيءَ پيرَ، آندا تنهنجي ويجهڙوَ.

ڏس وهندي درياهـ تي، سرتا سانوڻ مينهَن،
اهڙا جوينَ ڏينهَن، پيهر ايندءِ ڪينڪي!

هاڻ تـ ڇانئي ٿي رهين، روز گهٽا گهنگورُ،
جئن پو زوران زور، جر ترسي ٻڙي ڇڏيئـ!

ٿڏي هير درياهـ تي، سڪر وارِي پَل،
اکيون چون: "چِلُ"، ساري جوين ڏينهڙا!

Gul Hayat Institute

آسر وير آٿي، اڳ ۾ اڀران سج ڪنان،
جيڏي مون ۾ ٿي، جوتِ نـ ايڏي جڳَ ۾!

ڪَوتا منجهـ رهي، تون ڪئن مرنديءَ ڪامڻي؟
منهنجي لاءِ ڪَهِي، وَرندينءَ آدجڳاد ۾!

مون کي ڀولَ ڀھون، ڏئي تون ڪئن ٽيندين سانتَ!
تون جا مون ايڪانت، پياري هيڏيءَ پيھہ ۾!

اڄ ڇڻ جبلَ روڻَ مان، هوا اڇي ٽي،
ڪائي سِٽ وَريِ، سرجي آهي ساهہ ۾.

ڪانءُ اُڏامي واءُ ۾، پيو وراڪا ڏي.
ڪنھن کي ايئن سڏي، پيو ايڏيءَ سانت ۾.

پيچ پنيءَ چٽڪارَ، ڪيڏو ڪاڙهي ۾ وَٺي!
وري ڪٽي آرَ، آڳم سان اوري پئي.

توتي ڦيٽ ٻڙي، پنڌ پنو، موتي وئين!
ڇاجي لاءِ ڇڙي، ڪا هيئہ ٽي ڪوهيار لئہ؟

نيٽ تہ مٽي آ اِهو، ڇاهي هيءُ سريرُ!
توبن دل کي ڌيرُ، ڇاندوڪيءَ ۾ ڇيٽ جي.

تون جا متيءَ مورتي، تِو ۾ ڦوڪي ساهہ،
ڪيئن ڪويتا ٿاهہ، ڪندي تنھنجي ماس سان؟

متان ياتيو هِڪَ، ڪَوِتا ڪيئي صديون!
سَرتين ايڏي سِڪ، سونپي منھنجي ساهہ کي.

Gul Hayat Institute

هي جيُ پَتر پيلڙا، گل ڦلين وانگر،
هِيرن جئن هُرڪُرَّ، تن تي تِڙڪو سَج جو.

سورج مکيءَ ڪيت ۾، سينهونءَ تي پهڙو،
هڪ هٿ سانُ وهڙو، ڪئن تو ڪاهي واهٽي!

هي جيڪو آڪاس آ، توتي ڇٽ جيان،
سانجهيءَ ڇٽ جيان، اِن تي ڪجهہ مَن پاوِٽو؟

پٽر ۾ جئن ٽي ڏٽو، مائيڪل اينجلي،
مان بہ ڏسان توکي، ايئين ڳولي ٻاجهہ سان.

اجا اجا اوتِ، سجُ پسيالي ۾ پرين!
جيئين تنهنجي جوتِ، اونده ۾ اُپري اچي.

ڪاري رات گناهہ جئن، پاري لڳي ٿي،
من کي ٺڳي ٿي، ڇڻ تاريلي راتڙي..

پاٽيءَ پاتيون ولهہ ۾، مٿان جن پارو،
وانديون وَسڪارو، آتر اوتون ٿو ڪري.

ڪُنير ڏار ڪَري، پيلا آويءَ مان ڪڍي،
ٻيهر جئن نہ مَري، ڪوئي ترندي تار ۾.

Gul Hayat Institute

دِلا دِليون، مٽَ، ڪوزا، پاٽيون، ويلٽيون،
ڪُنير ڏيئِي سَٽ، آويءَ مان ڪڍندو ويو.

ڪجهہ چندين ڪان پوءِ ٽيو، هي جو وڃُ ڏڪاءِ،
هَرڻ ڪنّڏيون ۽ واءُ، اُپ ڏياٽيون ڪيتريون.

هي جا لَسُ لٽرات، آهي مٽان اُپ ۾،
انهيءَ شايد واتَہ روڪي تنهنجي ڪامٽي!

سجَ چڙهي بيٺو ڏسي، جوئر ڊوڊي ڪي،
من ۾ هي سوچي، باقي سَنگ گهٽو پري.

مَترن پئي لوڙهہ، گاهہ ڪپن ٽيون نينگريون،
ناهي ايڏي سوڙهہ، ڀَني ٽَپُ پاسو وٺي.

واڙيءَ لڳو واٽرو، گل ڪريلي ڇاٽيا،
پيلو نانهہ بُرو، شفق جي لالاڻ ۾.

Gul Hayat Institute

هي جي سُئا ڪيت ۾، ۽ تن جي ساوَڪ،
ڪيڏي مَن پاوَڪ، آهي ڌرتي باک جو.

هي جو ڪَڪڙو ڏاندُ، آ ڪاري ڪڪر هيٺ،
ڪنهن تہ مصور نيٺ، چِٽيو اهڙي چِٽ ڪي.

تون نہ هجين جي شاعري، پَلَ نہ جيئان مان،
هئن نہ پيئان مان، وَر وَر وڻي وِهہُ جي!

ڪونا ليا ڪو لوڪ ۾، پاتو مون موتي،
توسان وچوٽي، مورُ نہ وڻي شاعري.

مَاڌو لال حسين، اَٿي اَور الله سان،
اهي تنهنجي دينَ، رڳو آسر ويل لئہ.

ڪير جئين سنياڻ، تئن تو ياد الله جي،
ڇا تو ڪڏهن پاڻ، هن ڪي ساري پو ڏٺو.

جڳ سان ناتو توڙ، ناتو جوڙ الله سان،
اڄ تہ مُهاران موڙ، ڏاچي پنهنجي ڏيهہ مان.

سينئي ۾ الله جو، هڪ ئي آ آواز،
آهہ اهوئي راز، هن پوري آفاق جو.

Gul Hayat Institute

تون ئي منهنجي ساهَ ۾، تون ئي آن ويساهہُ،
تون جو آنهہ الله، مون کي مون کان ويجهڙو.

تون ئي آهين رات جا، ڪروڙين قنديل،
تون ئي ابابيل، تون ئي ٻڪين ٻاک ۾.

چو نہ اڳي مون اڄ جيان، تُنهنجا ڳڻ ڳاتا،
ڪيڏا مَدُ ماتا، توسان سانوَڻ مينهڙا.

اڳتي ڪان اڳتي هئين، پهچي جت نہ خيال،
تنهنجِي مام محال، ويجهي ڪان ويجهو هئين.

توڙي گنهگار، آهيان تُنهنجو اي خدا!
تنهنجو پاُر اپارُ، آهہ سدا مون سوچيو.

ڦوڪَ ڏئي ڏيئي جيان، وِسائين سنسارُ،
تون ئي اُپائڻهار، جِئَڻ مرڻ تو وس ۾.

راهون ڪيئي رب ڏي، تون ئي آن شهراهہَ،
تون ئي اي اللهَ! آهين سڀ جو آسرو.

تون جو ڪيئي نانوَ آن، وَتي تنهنجو نانءُ،
هُريو منهنجو هانءُ، جَهر جَهر جهرڻي وانگيان.

مون مان تو ٻاهر، ڏڪِي آ دنيا طلبي،
هي ذڪرِ قلبي، تنهنجو منهنجيءَ مات ۾.

تون ئي اَلرّحمان آن، تون ئي آنهہ رحيم،
توبن آنءُ يتيم، هن اونهي اسرار ۾

Gul Hayat Institute

فاني آ فانِي، هر شيءَ هن سنسار جي،
ڪيڏي ناداني، جي من اَن سان واڳجي!

هر ڪنهن مٿان موت جا، آهن لامارا،
ڪئن ڇئجي پيارا، ڪهڙيءَ جهٽ جهپي وڃي!

دوکو آ دنيا سڄي، جنهن لئه تون دلگير،
دل ڪي اچي ڏيرَ، وٺي نانءُ الله جو.

الله! سڀ انسانَ، آهن تنهنجو پرتوو،
هڪٻئي جو نادانَ، ڇالئه خون پِيَن پيا؟

رومِي او رومِي! توکي ڪيئي سال ٿيا،
اَڄُ ٻه ڇو جهومِي، توکي داد ڏين پيا!

رڳو اَن کان مَڱَ تون، رزق ته رازق وَٽ،
جيڪو توکي گهَٽِ، ڪٽو ڏيندو ڪينڪي.

Gul Hayat Institute

آنءُ نه ٻُڌِي ربَ جي، لاٿي ٻي آواز،
مون تي هن جو راز، ڪليو ڏاڍيءَ دير سان.

جزا سزا ۾ هجي، جي هن ڪسي ايمان،
جبر ائين انسان، ڪنهن تي ڪري ڪينڪه

تسبيحون ٿيون رات جو، هٿن ڪي تاڙن،
جڻ ڳوڙها ڳاڙن، پڙهندڙ پرڏيهي ڏسي.

مون جئن ڪالهه ڏٺو، ڪعبي مٿان چَنڊُ،
جڻ هي سارو مَنڊُ، جرڪِي اُٿيو جيءَ ۾.

هو روشن فانوس، هُو رقصِ درويشان،
قونيه! تو ۾ مان، پنهنجو پاڻ وڃائيو.

تون ئي آ وهمُ ۾ وجهين، تون ئي آنهه اَجُر،
تون ئي چوين، ”تُر، آنءُ ترازو آهيان.“

سمجهي تنهنجي مام ڪي، ڳيچ جڏهن ڳايم،
جڏهن ٻاڏايم، شهه رڳ ڪان ويجهو هئين.

ڇاتا تو اسرار جي، ربوبيّت جا،
ڇالئه تو خدشا، خود ڪي آواهو ڏسي،

Gul Hayat Institute

ڪالهه مؤذن بانگ، تارا سڀ ٿِپِي وئي،
ڪيڏي نانهه اُچانگ، ماٺهوءَ جي آواز ڪي.

ٻيو ڪو هو مون جاءِ تي، مسجد هُيس مان نه،
قاريءَ خوش الحانَ، ڇا ڪي ورجايو پئي!

تون ئي سڀ جي ساھ ۾، سڀ ۾ تون ئي تون،
سانجهي، سمنڊ، سپون، ڪيئي ولر واءُ ۾.

پتنائيءَ ڪيڏو اڳي، توکي چيو ھو!
ائين ڇڏي ڇو، سيوا تو سمونڊ جي؟

تون ٿو سمجهين جيڪڏهن، پٽَ ڏٽي آ ياءُ،
واڍوڙن وَتاءُ، رهي اڇجاڻ راتڙي.

اکيون ڏورُ ڏسِي، پيون اُفق وراهِين،
اُتي نہ آهين، جتي اوهان ڇڏيون.

تون نہ ڪاٺيارو ميان، مان ئي ڪاٺيارو،
جي مان سوپيارو، لڪَ نہ ٿُنهنجي لوڻُ ڪي.

وڃين ٿو پرديس، هينئڙو مون هيٺو ڪري،
پائي گيڙو ويس، لڙڪائيندو ڪُنڍلا.

Gul Hayat Institute

اُتي اور الله سان، جيئين ڪوڏَ پُرن،
جن ۾ سمنڊ سُرن، سَرلا ڪري سڏڙا.

اُتي اور الله سان، جيئين آسُرَ جَنڊ،
پينهين سارو منڊ، ڏڏر ڏاري آپ جا.

آٿــي اور الله ســـان، مـــنـــٿـيءَ رک مـــاٿـــو،
ڪــڪـــر جـٺـن ڪــاٿـــو، ڪـــري اوچي اپ جو.

آٿــي اور الله ســــان، ٿـــم تـــم ڏيـــئـــا ڏِسَ،
ڪـيـئـن نــہ ڪـڏي سِسُ، اونـدهـہ ســان اورن پـيـا!

آٿــي اور الله ســـــان، آٿـــي صـــبــــــر سِڪَ،
ســو مـــاٺـهـــو مـــورڪَ، جيـــڪـــو ڏک ڏســي ڏري.

آٿــي اور الله سـنـــان، هـــو جو گـــهــرو ســمـنـڊُ،
جنهـن مـان سـارو منڊ، تـوڪي گـهـروي ٿـو ڏسي.

آٿـــي اور الله ســـــان، آڏريـــا ابـــابـــيــــل،
جن ســــان ســـاريءَ نـيــلَ، اوريـو ٿـي آڪـاس جي.

آٿــي اور الله ســـان، جنـهـن جي خوشـبـــو ســـان،
اڄ پـــنـــيـــرڪــي ڪـــان، جڳ ويـــو آ واســـجي.

Gul Hayat Institute

اٿــي اور الله ســـان، ســـاجهـــر تـــوڙي سـنـجهہ،
جيـــڪـــو ڏسـي ڏنـجهـــ، ڏور ڪـريـئـي ڏڪـــڙا.

آٿـــي اور الله ســـــان، ڳوڙهـــا پـــــري پـــانـــڊِ،
جيـڪـو توســان رانڊِ، ڪــيـنهـونءَ جـٺـن ڪـيـڏي پـيـو.

اٿي اور الله سان، اُٿي آڌيءَ رات،
ڏيئا ڏيئا ڏات، ٻَري هن جي ٻوجهہ سان.

اُٿي اور الله سان، متان ڪرين ننڊَ،
هاڻ تہ گڙي گهڊَ، توکي دور سڏن پيا.

اُٿي اور الله سان، ڏيئي ٻري مهل،
جي تو ڪائي ڪهل، آهي پنهنجي پاڻ تي.

اُٿي اور الله سان، سورج مُکيءَ سَنگِ،
جنهن جي پيلي رنگِ، اوريو سج اُيارَ سان.

اُٿي اور الله سان، نڪتي آهي باکَ،
اکيون، ڳاڙهي ڊاک، جاڳي جنهن لئہ تو ڪيون.

اُٿي اور الله سان، اَيرا چڏ آپو،
جوين، ٻُڍاپو، انت انهيءَ مان ٿو اچي.

Gul Hayat Institute

اُٿي اور الله سان، ۽ ڏس سرجڻهارُ،
ڪئن ٿو اکيچارُ، ٻَبُرَ جِهنجهي ڦُلڙيون!

اُٿي اور الله سان، ڪَنڊِين ڪامُون ڏسُ،
جن ڏي اَيو سِسُ، ڪري چرن چيلڙا.

آتي اور الله سان، ڳتڪن تا ڳيرا،
سارا آڪيرا، ڪونجهن پيا ڳونج سان.

آتي اور الله سان، جيڪو بي پرواهه،
جنهن لئه گدا شاهه، ڳالهه مڙيو ئي هڪڙي.

آتي اور الله سان، جيڪو تون ۾ مون،
اندر ۾ اوتون، جنهن جون سڀ جي اَڄ ۾.

آتي اور الله سان، جنهن جي واٽ وڙائتي،
جنهن ۾ نند پوائتي، ڪڏهن تئي ڪينڪي.

آتي اور الله سان، جنهن اهو ڪيو ڪيئن،
چايون چمون جيئن، مايون گل گلاب جا!

آتي اور الله سان، جڳ سچو جونو،
ڏکر جو ٿنو، آهي مساٿهوءَ جندڙي.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، جيڪو آهي غيب
ناهي جنهن ۾ عيب،، جهاتي ڪنهن جي جيءَ جي

آتي اور الله سان، ڪنڌ پاجهارا ٻَڪ،
لهسي لوهَ نه لُڪ، ايڏيءَ ٻير ڇانو ۾.

آتي اور الله سان، هي سڀ جوين ڦوهَه،
آهن ڪوڙا توهَه، توڙي ڏاڙهونءَ ڏِک سان.

آتي اور الله سان، سنگِي ساتِي گهرُ،
يتائيءَ وانگر، ڪيئي رمتا راهہ ۾.

آتي اور الله سان، ڪڏهن ڪمُ سواءِ،
هوجو تنهنجي لاءِ، مُگرا آتي ماک جا.

آتي اور الله سان، مري موتيو آنهہ،
تون جنهن جوتيو آنهِ، پيهر هن سنسار سان.

آتي اور الله سان، جنهن جو انت نہ ڇاڻ،
جيڪو پنهنجو پاڻَ، خوشين جون ڪاريون ڏئي.

آتي اور الله سان، چَريا چَڏ چَرچن،
متان هو سَرچن، سرلا پُڏي سڏڙا.

Gul Hayat Institute

اتي اور الله سان، واري سڀ ويچارَ،
ميان تنُهنجي پارَ، هُو آ تَرهو تار ۾.

اتي الله سان، چڏي ڏاڍ ڏمرَ،
جيئن پکين پَرَ، سَر تي اچن سانت ۾.

آتي اور الله سان، ايڏا ڪني نہ ڪوهہ،
ماريندا ڪنهن موهہ، توکي تنهنجا ڏاڪڙا.

آتي اور الله سان، ڏياتي ٻاري،
چنڊ جڏهن ساري، هُنَ ڪي اُٻيرِي آپ ۾.

آتي اور الله سان، سٺي سانجهيءَ ٻانگ،
جيسين ساجُهرِ سانگَ، ٻانگو ٻيهارو ڪري.

آتي اور الله سان، جڏهن موت اچي،
مصروفيت ڪي، تُنهنجي ڇهي ڪينڪي.

آتي اور الله سان، جنهن جي چڱائي،
تو ۾ اجائي، مايوسي ميتي ڇڏي.

آتي اور الله سان، پرهہ نارنگي!
ڪائي سارنگي، وڃي پيئي ساهہ ۾.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، سورج مُکيءَ سانجهہَ،
جهوري پئي جهانجهہ، جنهنجِي هن سنسار ڪي.

آتي اور الله سان، ٻاڙا ٻول نہ چَوءِ،
توکي ڪوئي پَوءِ، هَن سان ناهي پورڙا.

أٽي اور الله سان، ڏسي جوين ڳارُ،
وقت جيان لوهارُ، ناهي ڪوئي لوءِ ۾.

أٽي اور الله سان، ٻڌي ويا تارا،
هِليون لامارا، ڏين ٿيون آڪاس ۾.

أٽي اور الله سان، اچي ٿي آنڌي،
پرهہ جا پانڌِي، ڪٿي ساهِ نہ پيرڙا.

أٽي اور الله سان، أٽي اسر ويرَ،
ڪيڏا اُن ۾ ڏيرَ آهن گل گلاب جا.

أٽي اور الله سان، جيڪي چوَئي لِڪُ،
أٿ اُنهيءَ مان سِڪُ، پڙهي پڙهندين ڪيترو؟

أٽي اور الله سان، پکي پو جاڳن،
جئِن تنهنجي راڳن، رخنون پوي ڪينڪي.

Gul Hayat Institute

أٽي اور الله سان، جيڪو بيپرواهہ،
تو ۾ بُلهي شاهہ، اُپري آيو اوچتو.

أٽي اور الله سان، پنهنجا ٻول چٽِي،
پنيءَ پاڻُ ٻٽِي، تو آهي جو اورٽو.

آتـــي اور الله ســـــان، مـكــڙيءَ كـــان مُنــهــن وٺ،
پر اُن كـان سُنهن وٺ، كنهنكي چوندي كينكي.

آتـــي اور الله ســــان، دم تـــي نـــ ويـســـــاهـہُ،
كـيـــڏو كـيـــو پـاهـہُ، آ تـــو پـنـهـنجي پاڻ كـــي!

آتــــــي اور الله ســــــــــان، آتــــــي آڏيءَ اورِ،
ان جو سـڳو ســـورِ، مـــايـوســي مـــن مـــان كـــڍي.

آتـــــي اور الله ســـــــان، ٻُڌي آســـــــــر اذانَ،
جيـــــكـــــا كــڙكــڙ كـــانَ، وانـــگـــر وئـــي اُپــ ٻر.

آتـــي اور الله ســــــان، اهـــڙو كـــو ســــاتـــــي،
ڇاجي دنـــيــــا تـــي، تـنـهـنـجي بـاريْ ويـســـــري.

آتـــي اور الله ســـــان، جيـــكـــو گـــهــرو كـــوهـــ،
جنهنجو اڄا تـوهـہُ كنهن بـہ لـڳايو كينكي.

آتـــي اور الله ســــــان، جنـــهْــن خلـقـــي رابـــيــلَ،
جئن ڊوڙي كـا ڊيـل، تـئن تـنـهـن خوشـبـو واءُ ٻر.

آتـــي اور الله ســـــان، كـــڍي ســـــارا كـــــوٺَ،
ان جي تـوكـي مــوٺَ، كُهـ ڇاٽـا كـهـــڙي مـلـــي.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، سچائيءَ جو سوچ،
ميان مورُ نہ لوچ، ڪوڙي ڪائي ڪچ ڪي.

آتي اور الله سان، پيائيءَ ڪي پوڙ،
تڏهن پنهنجي توڙ، پهچي ويندين پاڻ ئي.

آتي اور الله سان، جيئين گونج ڦٽن،
تنهنجا ڏينهن ڪٽن، سانوڻ جي ساواڻ جان.

آتي اور الله سان، جيڪا ربَ رضا،
قدمُ دورِ قضا، جيڪو روڪائي ڇڏي.

آتي اور الله سان، نمي ڪمي ڏس،
هي جو ماٺهوءَ سِسَ، ڏاڍو آ ڏمرائتو.

آتي اور الله سان، صبر پَلئہِ وٺ،
هي جو هيڏو هٺ، سارو متيءَ مامرو.

آتي اور الله سان، ڇڏي وٽج واپارُ،
تنهنجي ڪشتِي بارُ، ايڏو ڪٽندي ڪينڪي.

آتي اور الله سان، ڏرتيءَ چمي ڏي،
جيڪا سچ لئي، ايندي تنهنجي بڪَ ۾.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، ڳچيءَ ڪر ڳارا،
ماٺهو ويچارا، ٻَڄِي پوندين ڪَکَ ۾،

آتي اور الله سان، پڪين ڪان اڳ ۾،
تون تن جي ڏڳ ۾، ٻولي پنهنجون ٻولڙيون.

آتي اور الله سان، ڪونجن ڪيو ڪُرلاءُ،
سارو روهه رَڙاءُ، جاڳي آتيو جيءَ ۾.

آتي اور الله سان، صدا ڪري ڏس!
گدا ڪري ڏس، اُنهيءَ جي آڳنڌ ۾.

آتي اور الله سان، ٻي ڪنهن ڏانهن نه ڏِس،
سندس ئي ساهِس، هر ڪنهن لاءِ جهان ۾.

آتي اور الله سان، رُسامو ڇڏ،
چاچو مامو ڇڏ، موت نه ڇاڻي مائٽيون.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، رَيٽبي هر ڪا روءِ،
اُنهيءَ جي خوشبوءِ، واسي ويهه خيال ۾.

آتي اور الله سان، ڏنڊا ڏاڙيون ڇڏ،
اُٿ آڪيرو آڏ، جتي جايون عرش جون.

آتـــي اور الله ســـــان، آتـــي رمـــتــــــا روحَ،
آتـــي جيــئـين كـــوهـــَ، ڳِرَن پـوئـين پـهـــر ۾.

آتـــي اور الله ســـان، جيـــسين آهـ پـــســـاهـ،
سـي كـجهـ آهـ اللهَ، يـيـــا سـي پـاڇاوان آتـي.

آتـــي اور الله ســـان، مـــاٺـــهـــوَ ســـي پَـٺـــون،
اُنـــهــنِ اوري تـــون، مــــتـــــان وڃي ڏنـــگـــجي.

آتـــي اور الله ســـان، جيـــئـين مــــور نـــچن،
ينـــا پـــوڙ اڇن، تـــو وٺ ســـانـــوڻ مـــيـــنــهـــڙا.

آتـــي اور الله ســـــان، كـــوسُ كـــري يـــا كِـيــسُ،
مـــتـــان پـنـهـنـجو سـيسُ، پـيـرن كـــان پري كـريـن.

آتـــي اور الله ســـاَن، جيـــكـــو ڏيـــٺـــهــــار،
ڏات سـنـدو ڏاتـار جيـكـو سـانـوڻ مـيـنـهـن جئن.

Gul Hayat Institute

آتـــي اور الله ســـــان، وِتـــي ڏيـــنـــدو تـــو،
تـــو اڏ ۾ ڳاتـــو، آهـــي پـنـهـنجي گـــيـت كـي.

آتـــي اور الله ســـان، كـــــنـــيـــيءَ وانـــگـــر كِڙَ،
كِڙِي ائـين مِڙَ، سـي كـجهـ ســـانـدِي پـاڻ ۾.

آتي اور الله سان، پيا سي لاتِ مناتِ،
رڳو هن جي ذاتِ، ٽُڪر ٽِيرا نه ٿئي.

آتي اور الله سان، بيا سي لات حبل،
چاهي جي ته جبل، جهوري وجهي جَهٽ ۾.

آتي اور الله سان، پوليءَ پولَ نه ڳول،
منهنجا ڍولَ، نه ڳولِ، پاجهارو سي ڪجهه پڌي.

آتي اور الله سان، آتي تند تنوارِ،
پوئين، پهر پڪارِ، ٿربر وجهي ٿرٿلو.

آتي اور الله سان، گهڙيءَ گهڙيءَ کي گهورِ،
ڪارونجهر جي ڪورِ، جيئين نچن مورٽيون.

آتي اور الله سان، تون تنهائيءَ ۾،
لائي چائيءَ ۾، جيڪو تنهنجو واهِرو.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، اَن جهڙي ڪنهن سونهن،
ورهين لاءِ ورونهَن، اَن سان پل جي ساٿ جي.

آتي اور الله سان، ڪوئي اوراٽو،
پُليءَ جو پاٽو، متان تو ملي وجي.

آتي اور الله سان، اچا وِٿي آهه،
تو چو ڳِتي آهه، جڳ جي جوتي ڳالهڙي.

آتي اور الله سان، اَنهيءَ ۾ ويساهہُ،
توڙي ٿئي پاهہُ، ڍَوُ نہ ڪري ڍوند سان.

آتي اور الله سان، اوچو نہ ڳالهاءِ!
هِيئين سين هَنڌاءِ، ڪنهن جي آن دربار ۾.

آتي اور الله سان، جنهنجو مُنجهہ آ سمجهہُ،
جنهنجو سارو ڏنجُهہ، آهي پرک پچاڻ لاءِ.

آتي اور الله سان، جنهن جا ڏمر ڏادِ،
جيئئين وادي وادَ، جيڪو گهڙي ڪاٿ مان.

آتي اور الله سان، جِيئئين ٻاتي ٻرَ،
آيا ڪينجهر تَرَ، اڏري اسر وير جو.

Gul Hayat Institute

اٿي اور الله سان، جيئئين ڏيئي لاٿ،
ٺاهي پنهنجي واٿ، اوري ٿي اونداهہ سان.

آتي اور الله سان، جڳُ منهنجا جاڻي،
فاني آ فاني، اُڏري ويندو اوچتو

آتي اور الله سان، آهين ٻہ ٽي پَلَ،
ڪنهن کي ڪهڙي ڪل، جوٺي جيون جوڙَ جي.

آتي اور الله سان، ڪنهڙا ڏولاوا،
شُڪر ڪَر چاوا، جو هُن توکي چوندِيو.

آتي اور الله سان، توبهہ تائب ٿيءُ،
۽ پوءِ غائب ٿيءُ، هن ڏرتيءَ تان غيب ۾.

آتي اور الله سان دنيا عقبي ڇڏ.
هتين خالي لڏ، هاڻِ پريءَ بازار مان.

آتي اور الله سان، سَرهي ٿي ساواڻِ،
آتي پيري ماڻِ، هن جي وڻ هيٺان وِهي.

آتي اور الله سان، هو جو گهاتو ٻڻُ،
توڙي سندس وَڻُ، توتي تِڙڪو نہ ڪري.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، آتي گلَ گناهَ،
انهن سان الله، توکي آهي واسيو.

آتي اور الله سان، جي تون گنهگار،
هن جهڙو ڪو يار، ناهي ڪنهن کي ويجهڙو.

آتي اور الله سان، چنڊ جيئين چمڪي،
اُنهيءَ سرهه تي، جيڪو رَسي چوٽ تي.

آتي اور الله سان، ناهه ڳجهارت جو،
ڪهڙي پارت تو، اَن اڳيان اوڏو ڪندي.

آتي اور الله سان، اٿ نه گهارو وجهه،
تيسين ڏارو وجهه، جيسين جنڊ هلي پيو.

آتي اور الله سان، ڏسي ڪنڊيءَ وڻُ،
وُٺو آ سانوڻ، اجهو نڪتيون ڦلڙيون.

آتي اور الله سان، ڏسي ڪنڊيءَ گل،
رنگ هلاچا هَل، ڪيڏا آهن سانت ۾.

آتي اور الله سان، ڏسي آسر چَنڊ،
جڻ هي سارو منڊ، تهجد منجهه تَري پيو.

Gul Hayat Institute

آتي اور الله سان، ڏسي جهڙ گهاٽا،
مَڏُ سوين ماٽا، سُرڪ انهيءَ جي ساهه ۾.

آتي اور الله سان، آئي آسر اِذان،
چوڏاري اِنسان، آهن گهريءَ ننڊ ۾.

آٿي اور الله سان، ٻيو فسق فجور،
سينو ڪوهِ طور، آهي هن جي ناڻو سان.

آٿي اوو الله سان، ميان ڇڏ ماڻو،
جنهن داڻو داڻو، لکيو آهه للاٽ ۾.

آٿي اور الله سان، موت نہ تنهنجي ماتِ،
جنهن جي هر هڪ گهاتِ، ڇاٽي تنهنجي شاعري.

آٿي اور الله سِان، جنهن جا ڪيئي ناڻوَ،
تنهنجي آويءَ ٿانوَ، جن جو پتو ڪينڪي.

آٿي اور الله سان، جيڪو رڳو نيتِ،
جنهن ۾ ڪابہ ڪُريت، ناهي جوٽي جڳ جي.

آٿي اور الله سان، ڏس هي اُترڙو،
آ ڪيڏوَ ڪَرڙو، پوياڙيءَ جي پهر ۾.

Gul Hayat Institute

اٿي اِور الله سان، ڪوڙا مايا مپ،
ڪيڏي تن ۾ ڏپ، آهي اَگري ڪُوڙ جي.

آٿي اور الله سان، اَن جئن ڪو ڏاتار،
جيئين ڪو ڪتار، سِٿون ڪَتي ننڊ ۾.

Gul Hayat Institute

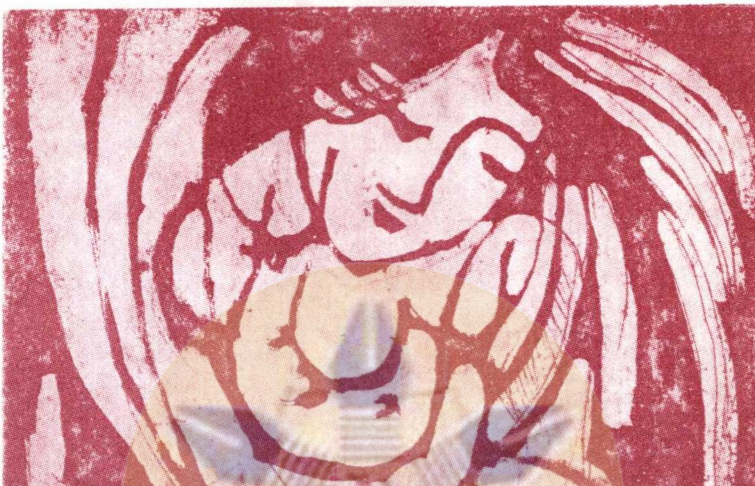

Gul Hayat Institute

نوٽ بوک جا ٽکرا

● ايوب خان سان ٽڪر، قيدي ڀٽو، ساهيوال،
ايئن اچي ٿو ياد، ٿيو هو سڀ ڪجهه ڇڻ پَرَ سال.

●●

اڄ تائين مون ياد اَچي ٿو ڇو ناراضِ شيام؟
ڪِن جي لاءِ سنئو سين ڪيڏو، آخر ڇا انجام؟

●●

● ڪلهه ابڙي جي سنگ ڪَتي هُئي گهوڙا پاريءَ راتِ
ڇاڇا ياد اچي ٿو هاٿي، ڪهڙي ڪهڙي باتِ.

●●

● اڄ تائين آ يادِ اَسان جا رات گذاري راويءَ ۾،
چنڊ پيو پاڻيءَ ۾ لرزي، عشق هيو ڇڻ آويءَ ۾.

●●

تون جو مون کي ٿو رنجائين، مون جئن دک سهندين؟
مون جئن ڏُکُ ڏسي تون پيارا پَلَ نه هڪ رهندين.

●●

سات نه هلڻا آهن توسان تُنهنجا ڪوڙَ ڪروڙَ،
آنءُ ڏسان ٿو ڪيئن ڪِلي ٿي توتي تنهنجي لوڙَ!

●●

هن دنيا ۾ تو پنهنجي من ماني تہ ڪئي، پر آخر؟
نيٺ تہ ڪِرڻو آهين، تو جولاني تہ ڪئي، پر آخر؟

●●

دنيا مڪر فريب سوا ٻيو ڇاهي دنيا ساري مطلب جي آ،
جنهن ۾ ڪوئي مطلب ناهي اُن جي ذات اڪيلي آ.

●●

● ڀٽو:- قائِد عوام شهيد ذوالفقار علي ڀٽو.
● ابڙو:- جمال ابڙو.
● راوي:- لاهور ۾ ندي.

Gul Hayat Institute

اندر ۾ هو بگهڙ بڇڙو، ٻاهر ماڻهوءَ منهن،
مون کي لڳندو رهندو ڪيسين وَر وَر ماڻهوءَ مُنهن؟1

●●

وِيرَ وڏي وئي آهي هاڻي بينو غوطا کاءُ!
● ڪير چوي ٿو توکي ايڏا ڪيڪٽ چونڊي آءُ.

●●

لوءِ! لتاڙ ٻلي تون، مون کي ٻول نه تون ٻاڙو،
تنهنجي لاءِ سدائين مون ۾، ٻيو تنواري تاڙو.

●●

هِن کي ماريو، هُن کي ماريو، ماريو، ماريو، ماريو!
سڀ جو موت ڏسان وينو مان، چالنه ٻيا تاريو؟

●●

الله کنان ٿو ڪونه ڊڄين، ٿو هيٺي تي هتيار ڪٺين،
معلوم نه آ ائن ماڻهوءَ جي، ٿو ڇاجي لاءِ ڏکار ڪٺين!

●●

ڪُتا ٻونڪي ٻونڪي توتي، چُپ ڪندا ٻاٺهي،
تن کي اڄ لنواءِ ميان، ۽ چُپ ڪري لِک ويهِي!

●●

ڪانياٺيءَ مان ڳوڙهو نڪتو، ٻنڇي واريءَ تي،
ڪَهل جيان ڪو جذبو ناهي، چاڻَ نه ماريءَ کي.

●●

الله انهيءَ ۾ خوش آ جي، پرگهور لهين بيمارن جي،
ڇو هر ڪنهن کي ايذائين ٿو تون، ڳالهه نه ڪر تڪرارن جي.

●●

● ڪيڪٽ:- Oysters

Gul Hayat Institute

تـو پاڻ تـہ بدلايـو نـاھي ٿـو دنـيـا بـدلائـڻ چاھـين؟
تون دنيا ڇا سمجھي سگھندين، تو پاڻ نہ ڄاتو آ ڇاھين؟

●●

انـســان تـہ ظـالـم جاھـل آ، پر اشـرف ڪـوڪـو آھـي،
مـاڻـھـوءَ ٻاھرُ تـہ نـہ ڏس ٻـاھـر تـہ رڳو ڏوڪـو آھـي.

●●

تون چاھين ٿـو ڏنار تـيـان، تو ۾ تـہ بگھڙ جو واسو آ،
ھـيءَ تـنـھـنـجي تـقـرير رڳو، ھـڪ دوڪـيـبـاز دلاسـو آ.

●●

آ بوند نہ برسي ماڻھوءَ تي، ھوءَ ڪوڙا ڪارونـيـار ھيا،
سي مات ڏئي ويا ماڻھوءَ کي، جي جڳ جي جئہ جئہ ڪار ھيا.

●●

ڪا تـہ ڪَئي اڳ تنهنجي، ھوندي جنھن لئہ اي قابيل،
بـاڪ ڦـتـيءَ ڪـان پوءِ اڇانـڪ، ڇُرو ھـنـيـو ھـابـيـل؟

●●

سڀ ڪي پنهنجا ٻار ٻچا ھا، جڳ جي ٻار ٻچن ڪان پيارا،
ڪوڙا ئي پل ڇو نہ ھجن، پر پوءِ بہ سچن ڪـان پيارا.

●●

ڄنگھـہ پـيـو منـدڪـائي ڦـاڙھو، ڪـيـڏو آ لاچارُ!
● ڪامورو ڪنهن ڪڏڻي تان، تـو ڪـيـڏي ھيٺ شـڪـار.

●●

مـيـان ڇپـن ۾ مرڪ ڇڳي آ، نانـھـہ اھا ڏنـد تـيـز ڇڳي
ڳالهہ نـہ آ جا ڪـائي ايڏا، تـنـھـنـجي مـنـھـن ۾ تـيـز ڇڳي.

●●

● ڪڏڻو:- ڪانھِن جي وچ ۾ شڪار ڪرڻ لاءِ ويھڻ جي جاءِ.

Gul Hayat Institute

طوطي خاني ۾ نقبارو، ڪيئن وَڃائين ٿو؟
هي ماڻهو ڪي ماڻهو آهن؟ وقت وڃائين ٿو!

●●

منهنجي لاءِ علاج اجايا، تون ئي آن شافي،
"اياڪ نعبد" آنءُ پڙهان جي، منهنجي لئہ ڪافي.

●●

تون جو چاهين چاهہِ، مگر ڇا رب پيو چاهي،
اِن جو هن تاجي پيتي ۾، ڪجهہ بہ پتو ناهي.

●●

جي بہ ڪهيا سي ڪونہ رهيا، جي پُڇ تہ مثال هزارَ،
منهنجو جو رکوالو آهي، جو تنهنجا سڀ اِسرارَ.

●●

ربَ ڪنان تون ڏاڍو آن، ڪيڏو نہ ڀُلل آهين!
تو مايا ۾ موهہ صدين لئہ، پر ڪو پل آهين!

●●

تنهائيءَ ۾ تنهنجي ويجهو، ڪيڏو آهہ خُدا!
دل درياهہ جيان اونهي آ ناهي چنڊ جُدا.

●●

نيٺ تہ ماڻهون مات ٿئي ٿو، نيٺ تہ ماڻهوءَ مات،
هي سنسار سدا تہ نہ رهندو، رهندي رب جي ذات.

●●

آءُ اَجايل، رَڃَ رَلايل، باجهارا يـر ٻَڪا!
منهنجي جيَ ازل ڪان آتي، ڪوئي پاٽيءَ ڍُڪا!

●●

Gul Hayat Institute

ـڪتاسين، هن دنيا- ڏوڪي مان،
رحيم ڏنوشين، جيءَ جهروڪي مان.

●●

ـم ڪَنڌُ نوائي روئي، مَاجدلين ڦٿڪي،
ي آهہ ڇُهي وئي، ڪيڏا رَت ڦڙا ڪَٽِ ڪي!

●●

هرڪائي ڪَئي آڏو ايندي، آ ڪابہ ڪئي وئرت نہ وئي!
آ قدرت ڪان وسري نہ وئي، تو دل ۾ جيڪا ڳالهہ چَئي.

●●

ڪنهن آرڙ جيان ٿي شام اچي، ۽ عُمر ڪي ڇڻ ڳڙڪائي ٿي!
ٿو پنهنجي لاءِ خدا ڳوليان، ڇڻ هيءَ تنهائي ڪائي ٿي!

●●

هان، ڏِسَ هي فرعون پڏي ٿو، ترس نہ ڪوئي نيلَ
يرڱي پئي آزاد سفر سان، موسي جي زنبيل!

●●

سچُ بہ مردو ٿي ويندو آ، اهڙا ڪيئي دليلَ،
ڇا ان لئہ بہ ضروري آهي، صورِ اسرافيل؟

●●

Gul Hayat Institute

ڪالهہ بلال اِذان ڏني، جنهن وقت مديني ۾،
ڪيڏو نور بکيو ٿي هن مان، سجُ هيو ڇڻ سيني ۾!

●●

تون جو رستو ڳولين ٿو، آ راهنما توسان،
پيو سات ضروري نہ آهي، جي آهہ خدا توسان.

●●

ٿنهنجي رحم وڪرم سان ٿنهنجو، قهر نہ ڇاٽان ڪٿن ٿو ٿم
علم عقل ان راهہ مٿان، دن رات پيو ڇڻ ويندي سهڪي

●●

هوءَ عِشا جي بانگ ٽپي وَئي، مسجد جا مينار،
منهنجو روح ڪري ويٺي، ڇڻ هن ڏرتيءَ کان ڏار!

●●

ڏوتِي هي دنيا آ ڏوتي، هن دنيا کي تياڳ!
"انت بحر جي خبر نہ ڪائي،" جهاڳ سمندر جهاڳ!

●●

هرڪوئي ڪيڏانهن وڃي ٿو، ڇو نہ پڇان ڪيڏانهن؟
پنهنجو پنڌ بہ ساڳو آهي، وڃڻو آ تيڏانهن.

●●

ماڻهوءَ مَن ابوجهو آهي، ڳِتيل سُت سنسار،
جنهن لئہ هر ڪاتيار چوي ٿو، "ڇاٽي ڇاڻٽهار."

●●

ڇا نہ هَڏي تي هوڏ لڳي، پَئي آهي دنيا ۾،
اَن جا ڇوپيندڙ ڇا ڇاڻن، ملي ٿو جو عقبيٰ ۾!

●●

Gul Hayat Institute

ڏن دولت تي ايڏي آڪڙ، ماڻهو ڏينهن بہ ٽي!
تو نہ تجوڙي رهندي، ويندين پنهنجا ڏينهن ڪَٽي.

●●

ڇو نہ اياڻا ٿو ويڃائين، انت اهوئي آهي،
سڀ ڪجهہ هتڙي رهجي ويندو، ڪٿڻو ڪُجهہ بہ ناهي.

●●

چڻ تہ متيءَ جي ماتي سامهون، بيٺو سوچي سنت ڪبير،
”هيءَ جڏهن ماٺهو هوندو هو، اُن جو ڳر نہ پيرِ!“

●●

اڳ جئن ساڳي دنيا آهي، ڏک بہ ساڳو سک بہ ساڳو،
جنهن سان ڏک ڏتاري ڪوئي، آ ماٺهوءَ جو مک بہ ساڳو.

●●

ڪير بہ اِن ڪان وانجهي ناهي، سارو جڳ خلل آهي،
سو پَلُ آهي سجايو تنهنجو، جو ساغر سان پل آهي.

●●

پيرِ مغان جي دير ڏٺي سي، تو جئن ڪوئي ڪونہ هُيو،
جنهن ۾ تو جئن ڍانڍَ ٻَرن، ڪئن چئجي پيو ڪو ڇو نہ هيو!

●●

دل ۾ سير ڪرين تون جيڪر، ڪوبہ چمن اهڙو ناهي،
تون دنيا جا باغ گهمي ڏس، سرو سمن اهڙو ناهي.

●●

آهہ ڳجهارت ماٺهوءَ جو من، جنهن جي پيچٽي ناهي،
ڪير چوي ڇا آهہ ڪهاٽي، انت حقيقت ڇاهي!

●●

● تو وٽ ڪِنجهر، مون وٽ ڪانجهي، پوءِ بہ تون متي،
آءُ انهيءَ جي، در تي جنهن وٽ، چاندوڪي ڇٽي.

●●

”هَنسَ ڇڏي هي مانسرو وَر، ويٺو تي ڪيڏانهن“
”ڪوبہ پکي هت رهٽو ناهي، پيا بہ ويا جيڏانهن“

●●

● ڪِنجهر:- مٺو مال.

Gul Hayat Institute

ڪوبہ سپاٽي ساٿُ نہ ڏيندو، اڄ جو ساٿُ سهائو آهي،
جو توکي ٻيو ڏينهن پَسائي، اهڙو ڪوئي ڪائو آهي؟

●●

ڪونہ ڏٺو تِي ڪانُ، انهيءَ مان جو منهنجو آواز؟
تون تہ رڙهڻ لئہ پيدا ٿيو آن، ڪيئن ڪندين پرواز!

●●

آنءُ ڪهاڻيءَ منڍ نہ ڄاڻان، ڪيئن چوان ڪِٿ ڪُٽي!
ڪيئن چوان هي تَندُ اچانڪ، ويندي ٿي ڪِٿ ٽُٽي!

●●

هي دنيا آهہ سراءِ هتي، تون چار ڏهاڙا رهڻو آن!
ڏرڻو ماري ويهہ نہ پيارا، نيٺ هتان تون ڪهڻو آن!

●●

تون نہ اگر رهندين او پيارا، دنيا پوءِ بہ هلندي رهندي،
بسنت رُت ۾ سونهن سرنهن جي، ڦولندي ڦَلندي رهندي.

●●

تنهنجو ڪنهن کي اونو رهندو، هر ڪوئي ڪم ڪار اَسَهندو،
شايد ڪوئي لڙڪ بہ لاڙي، تو وٽ چار گهڙيون کي رهندو.

Gul Hayat Institute

●●

نيرڳيون نيراڻ ۾ اُڏري، وڃن پيون ڪيڏانهن؟
ڄاڻين ٿو هَرْ ماڻهوءَ جو آ، پنڌ پري ٿيڏانهن.

●●

جيون- ٻِنَ مدرتا ساڳي، ڪانہ ٽُٽي هڪ تارَ،
ڪيڏا نہ هن دنيا ۾، جيوَن لوڏا آيا يارَ!

●●

تون جو سوچ ڪنان اوچو آن، توتي سوچان ڇا؟
پرواز ڪنان تون پرتي آهين، آنءُ اُڏامان ڇا؟

ڪجهه به نه رهڻو آهي، هر شيءِ انت فنا آهي،
سڀ ڪُجهه لوڙهيو ويندو بس، درياهَ بقا آهي.

••

ٻارنهن ماسيءَ وانگر سڀ ڪجهه، سارون ئي سارون،
ڪيڏا ماڻهو پار ويا جي، تن جون ڪيئي پڪارون.

••

* انت ڪال تائين ڌرتيءَ تي، مون وانگر ڪيئي،
جن کي ڌرتيءَ ڪيو روانو، ڪيئي ڏک ڏيئي.

••

هن ڌرتيءَ تي ڪو به نه رهندو، دارا يا اِسڪندر،
ڪيئي قصر ويا ٿي مِٽي، رهندو ماڻهوءَ اندر.

••

ماڳ اچا ڪجهه دور لڳي ٿو، مَتان پَٽين ساهي!
گهوڙا وِڪَ ڏري ڪر هاٽي، هينان آ ڪاهي.

••

ساري رات اُڏاٽين ڪرها، ڪُاڪ ڪنڌيءَ ڪان دور،
ايئن لڳي ٿو ٽوڪي مومل، ملڻي ناهي مورَ.

••

هونءَ ته جهرمر ۾ جِي ڏسجي، جاني آهه جهان،
پو به هلڻ هارا! هلڻو آ، فاني آهه جهان.

••

---

* ڪال:- جڳ جو خاتمو

Gul Hayat Institute

هيءَ گهڙي جا ٻاچوڪڙ آ، وري نه تو ملندي،
دور جهروڪا کولي توتي، هيءَ پئي ڪِلندي.

••

هيءَ گهڙي گهمسان هٽائي، دور رکين ته چڱو،
آهي جا ايڪانت اندر ۾، سا سانڍين ته چڱو.

••

پورائيءَ ۾ پال ڪيا تو، ڏاهپ سارا ڏنپ!
اندر ٻاهر تون ئي آهين، ڪوهيان ٿو مان ڪنپ!

••

ڪوبه نه ٽيو آهي دنيا ۾، موت ڪنان جو آجو،
ڏس هڪ ٻي اڄ ٻاڪ ڦٽي، فڪر اَٿي ڇا جو؟

••

ڪيئي ايندا ڪيئي ويندا، هي مهمان سراءِ،
هن جي ڪنهن سامان سڙي سان، پنهنجي دِل نه لڳاءِ!

••

اڄ سيني جو انت اهوئي، سارتر ڪاموءَ جئن!
موت سن ڪي رڙڪائي ٿو، ساڳي واڳوءَ جئن.

••

Gul Hayat Institute

چوڪنڊيءَ چوڌار ڏنو ٿي، چنڊ جڏهن ڦيرو،
چار سِرُون اُن ۾ ڪاشيءَ جون، هاري هو نه وڏيرو.

••

وَڇِي فنا کي ويجهو ڪوئي، ڇُهي بقا ويجائي،
ڪاش! اُنهيءَ کي پائي ماڻهو، سچ سمورو پائي!

••

دل ڪعبو آ، اُن ۾ لات منات هزارين، ڏيڪاري ڏين ٿا،
ڦري ڦرِي سي ڦيرا وَر وَر، دل جي چوڌاري ڏين ٿا.

●●

موت ڏسي ٿو ڪوريئڙي جان، ماڻهوءَ چُرپر ڪي،
هونءَ ته ڪيئي ٿهڪ ڏئي ٿو، هن جي هُر ڪر تي.

●●

اکيون ادل جون پرن مشعالان، نيٺ وسامي ويندي يون،
جوت اِها اوندهه ۾ هو، ڪيڏانهن ڪٽي ويندي يون.

●●

موت متائيندو هر بئنسر ڪي، لاڙ وڃين ٿي ڇو؟
ڪيئي ايندا ويندا، هڪ لاڏل تي لاڏ ڪرين ٿي ڇو؟

●●

شهد ڪنان ماڻهوءَ لئه مِنو، جيون جو ٽوٽو،
ماڻهوءَ پيار آجايو آهي، جڳ سارو جُونو!

●●

ڪوڙڪين سيني تان ٽپي ويو، ڪير هيو ڦاڙهو؟
شام شفق توڙي ڏنڌلائي، رنگ هيو ڳاڙهو.

●●

ڏاڍو وَسَ ڪيائون ڦاٽِي، ڪونه ڊَپيءَ آڙِي،
ڪئين آلا جي اڏري ويئي، موتَ گهٽو تاڙِي؟

●●

باهو! هي جڳ راتاهو آ، ڪئن نه ڦري ٽو هُو،
موهه ويو سڀ مان ماڻهوءَ جو، جئن تو آڪيو هُو.

●●

Gul Hayat Institute

ڪنڊڙيءَ وارا ڪير هيا، جن تنبوري تڻ تڻ،
تي آڪاس نچايو سارو ۽ ڌرتيءَ کي پڻ.

●●

رات ڏٺو شهباز قلندر، آيو هو در تي،
باک ڦٽيءَ جو ڪيف عجب ڪو، ڇايو هو در تي.

●●

رومي دسترخوان مٿان، جو ويٺو هو مون سان،
تنهن فرمايو، "موت ڳِرهه جئن آهي ڇڻ تو مان."

●●

عشق الله سان سچل لاتو، سي تنبورا سَتي!
هڪڙو ئي آواز ته آهي، جنهن سان پيا ڪئن مَتي.

●●

بُلهي شاهه اچي گهر منهنجي، روز هٽي تو سَئنَ،
جيڪا من تان مونجهه هٽائي، جيڪا چت ڏي چئن.

●●

تون تبريز ڇڏي ڇو مون ڏي، آيو آهين شمسَ؟
پيهر هيٺ گهرايون سج کي؟ ڇا تو چاهين شمس؟

●●

Gul Hayat Institute

حافظ! تنهنجي رِندي مون کي، راس نه آئي ڇو؟
آه ڏُک تري ۾، مَئه ڇا لاءِ بچائي تو؟

●●

ننڊ نه مون کي ڪانه اچي ٿي، آهي آڌي رات،
ڪيڏا ماڻهو ياد آچن ٿا، موت ڪيا جي مات

●●

گرهہ گِرهہ تي مُهر پرينءَ جي، پَهر پَهر تي مَهر
ڳوڙهو وچ تہ هن جا آهن، قَهر بہ کهڙا قَهر

••

هي جو قلندر لال پيو ٿو، سيوهَڻَ منجهہ سُجهي
هُن جا پيرَوڪارَ بڻايا، کهڙي ڳجهَہ ڳجهي

••

تنهنجي ربُوبِيتَ ۾ وحدت ڪئن، جُهلائي ڪوئي
خوشبو هر رابيل ۾ ساڳي، آهہ سمائِي توئِي

••

حسن ڏسِي يا عشق ڏسي، ڇا موت مُڙيو آهي ڪنهن کان،
جهول ڀَري ٿو، بکاري جيوَن جنهن، تنهن کان.

••

ڪنهن بہ ڀَلائي ڀالُ ڪَئِي تو، پنهنجي لاءِ چڱائي آ،
ٻُڌ اي مائيءَ لال! چڱائي هر ڪنهن لاءِ سجائي آ!

••

ڇو عمر وڃائِي تو ايڏي آ، هاڻي سجُ پهاڙن ۾!
ڇالاءِ جواني ڪاٽي تو، پنهنجن اونداهن لاڙن ۾؟

••

مون ڀانيو درويش، فقط هي دلق نہ آ درويشي!
پنهنجو ڪوبہ حساب رکيو ٿي، پاڻ اڳيان ڪا پيشي؟

••

هونءَ تہ تو وٽ آهہ عدالت، منهنجا گهاوَ تہ ڏس؛
بات بات جڻ تير ٿئي ٿي، خلق سياوَ تہ ڏس

••

Gul Hayat Institute

هي آهہ حياتي ماڪ جيان، جي پتي تان ٽپڪي تہ وئي،
تون اِن تي بانور ڪر نہ ميان، جي ٿوري اک جهپڪي تہ وئي.

●●

هي ڏرتي آهہ ازل جي ٻڪيءَ، رهي آهہ گرهہ جئن جان ميان،
تون ويندو رهندين هٿ ڇنڊي، ڇالاءِ اهي سامان ميان؟

●●

هي ٿورو وقت سَراءِ آٿي، بس رات گذاري نڪري وڃ!
جو وقت اٿي هٿ جاءِ اٿي، بس رات گذاري نڪري وڃ.

●●

جا ويل وئي سا لهر جيان، پيهار نہ موٽي اچڻي آ،
آ ڪارو ڪارنيار پريان، هي دنيا اچڻي وڃڻي آ.

●●

ڪجهہ وقت حياتيءَ تي ايڏو، ڇا لاءِ تڏهين ٿو اي باهو!
تو ڪَٿَ پپر جي ڇانو وڏي، ڇالاءِ وساريو الا هُو؟

●●

اي بلها تون الله تئين، ان ڪان تہ اڳي انسان هجين،
ٿو دور پُڊو ڪانير وجي، بهتر آ ان جو بار وندين.

●●

Gul Hayat Institute

تون آنهہ ڪرائي دار جيان، ڪُجهہ وقت انڌيريءَ گهٽيءَ ۾
آ باک ڦٽي ۽ عمر ڪٽي، اَٿ هل تہ هلون ٻيءَ گهٽيءَ ۾.

●●

اَٿ پوئين گهٽيءَ ڪان پويي، مڪتب نہ ڇڏين ٿو دنيا جو!
ٿي ڏاڍي دير وئي آهي، ڪو اُلڪو توکي عقبيٰ جو؟

●●

چالاءِ پيو تون ائن ڇُهتين، اي يار جياپي- پَل پَل سان؟
اک ٻوٽ تہ کيڏو ڇڻ آهي، بس جان ڇُٽي هر مَرجهل کان!

●●

هي دنيا آ رين- بسيرو، پوءِ ڪٿي آکيرو؟
ڪٿن ڇڄي تون اُڏري مون وٽ، پيهر ڏيندين ڦيرو!

●●

اُتي پرهہ ٿي آهي، هاڻي اُتي نہ! هت منهن ڏوءِ!
پيو هڪ ڏينهن خدا آڇيو آ، کهڙو گيت ڇيوءِ؟

●●

جيڪي بہ وَيا هُن پار اُتان، سي موتيا ناهن،
هِن پار پُڄائن ڪَنڌيءَ تي، ڇا ڪي ٻيڙا آهن؟

●●

جنهن وقت پتڻ کو پور ڪَيو، ڇڄانءِ تہ مان ڪونہ آهيان،
درياهہ پُڇي جنهن وقت پتو، ڇڄانءِ تہ مان ڇونہ آهيان!

●●

هر موت اچانڪ جهٽڪو آ، ڇڻ گهوگهي ڏيئي ماري ٿو
هر ڪوئي ان کي تاري ٿو، پر ڪيسين ڪوئي تاري ٿو؟

●●

Gul Hayat Institute

هر چيز ڪسي ٿو ماٺهوءَ کان، ٿو موت اچي ڏاڙيل جيان،
حيران نہ ٿي ايندو آهي، هُو اگهہ مر طئي ٿيل ويل جيان.

●●

اُت هاڻ هلون او وٽجارا، سڀ وٽج وڪامي ويو آهي،
اڄ سيءُ وڌي ويو آهي، هر ڏاند وسامي ويو آهي.

●●

أٿ تہ اَڏامون اي پنڇي! تو ڪيڏي لاٽ ڪئي آهي
رابيل ڦٽا آهن ڪيئي، بس! ٿوري رات پئي آهي.

●●

توکي ٻہ تہ مرٽو آهہ ميان! هي رنگ رليون ڪيسين تائين؟
گهر گهاٽ اهي ڪيسين تائين، هي ڳوٺ ڳليون ڪيسين تائين؟

●●

هن گهر جا در جڏهن تو کولين، تا تاڪ اُنهيءَ جا بندِ ٿين،
ڪو ڳالهوءَ ناهي ڳيرن جو، تا واڪ انهن جا بند ٿين.

●●

اي ڪونجَ وِڳر، تون ڪنهن تہ نگر، هي پنک پساري ويٺو آن،
هي تل تلاءَ ڇڏي سارا، جهَر جهنگ وساري ويٺو آن،

●●

هر ڪنهن ڪيتو ڏيٺو آهي، ڪرٽي پرٽي آهہ،
آهہ نَدي ۾ تِک، اڪيلي پار اُڪرٽي آهہ.

●●

● تو ڪوئي گرجيف ڀڏو، آ پئرس واسي هو؟
هن دنيا جي انڌياري ۾، پورن ماسي هو.

●●

ڪئن چئجي تون رويا هئين، يا سچ پچ ماٺهوءَ روپ هئين!
پر ان ۾ شڪ آهہ نہ مون کي، تون ڪوئي روپ اَنوپ هئين.

●●

ڇا هي دل ۾ چاهہ آتي، تون مسجد جو مينار ٿئين،
جنهن وقت گهٽا گهنگهور، اچي، تون اُن ۾ ڪارونيار ٿئين.

●●

● گرجيف:- ڪرستان اسرار پسند (صوفي) جنهن انقلاب روس کان اڳ روس ڇڏيو ۽ جنهنجو مشهور روسي فلسفي اوس پنسڪيءَ تي ڪافي اثر هو.

Gul Hayat Institute

پل ڏِسُ منهنجي رهڻي ڪهڻي، پوءِ فريدا ساڪي ٿيءُ!
ڏِسي پرائِي چوپڙي، منهنجو ڪڏهن نہ آهي هرکيو جيءُ.

●●

چا مان ڪنوئي ڪيڙو آهيان؟ پنهنجي من ورتي ۾،
هڪڙي ڪاري رات وڏايان، برف پوش ڌرتيءَ ۾.

●●

چاهين تہ جهروڪو بند رکين، چاهين تہ اهو کولين،
تون ئي آن پرواز پرن جو، مون ۾ تو ٻولين.

●●

ڪو ڪيئن ويو ڪو ڪيئن ويو، تون ڪنهنجو پيچو چاهين ٿو؟
ايڏانهن تہ سڀ جي منزل آ، جيڏانهن پيو تون ڪاهين ٿو.

●●

تنهنجا ٿورا ايڏا جيڏا، پاڪ ڦٽيءَ جو ماڪَ ڦڙا،
ڪرني ۾ رابيل متان جي، آڏري ويا افلاڪَ ڦڙا.

●●

تنهنجا ڪئن احسان وساريان، توئي زنده رکيو آ.
موت تہ مون سان چؤ راهي تي، ڪيئي پيرا پکيو آ.

●●

ڪيڏانهن ائين پرواز ڪَري، هي عمرِ اَڏامي پيئي،
ڪيڏي جڳ کي جوت ڏئي، هي وَٽ وسامي پيئي؟

●●

ڪاريون ڪُنڍيون، بگيون، مينهن رنگِ رنگ دنيا،
چانئين شام، شفق جون رڱون، تنگ تنگ دنيا.

●●

Gul Hayat Institute

اُن کــان کــيــسين بچڻــو آهــي، نــيــٽ پــڃاڻــي اچڻي آ،
پــوءِ اچانــڪ- اچڻـــي آ، يـــا چاڻـــي واڻـــي اچڻـــي آ.

●●

ڏرتـي تـي ڳڙڪائـي سڀ ڪي، ڀِيُ نــہ اُن جو ڀــرڻو آ،
جي سڀ ڪنهن کي مرڻو آ، پو اُن کان ڪهڙو ڏرڻو آ.

●●

عمر ائين جئن لهر نديءَ جي، مور نہ ترسي، آئي ويئي،
ڪي چوندا تہ آجائي ويئي، ڪي چوندا تہ سجائي ويئي.

●●

موت وڏو پيرادو آهي، ڪيسين اُن کان پيرو ڍڪجي!
ڪير چوي ٿو ڪاريهر جي، ڪَر ڪٽي تہ نہ اُن کان ڏڪجي؟

●●

تنهنجو موت بہ اچڻو آهي، ڪانگ تڙ جئن بيٺو آن،
بـاقـي ٿـوري دير آتـيـئـي، سج لڙي جئن بيـٺـو آن.

●●

ڪير سياڻي جو سوچي ٿــو، هاڻي ڏس ڇا ٿيڻو آهي،
جيڪي آهہ ڪَئي جو ڪيتو، سو هاڻي ئي ڏيٺو آهي.

●●

Gul Hayat Institute

ڪائي ازل جي خامـوشي آ جيـڪـا سڀ سمـائي ٿـي،
وارا وير وڃائـن ٿـا جي، تـن ڇاتــيءَ ســان لائـي ٿـي.

●●

مـوت سـوا ٻي ڪـابہ حـقـيـقـت، هن دنـيـا ۾ نـاهـي
ڇا ڪـوئـي چنگيـز ڏسين ٿـو، ڪـوئـي هلاڪـو آهـي؟

●●

کھڙو سڪو هن دنيا ۾، آهه جو کوٽو نانهه؟
موت اڳيان کھڙو ماڻهو آ، جيڪو ڇوٽو نانهه؟

••

انت مٽيءَ ۾ کيڙا آهين، ڇاتي پاڻ پڏائين تو
کيڏو دک ۾ پيڙا آهين، کيئن ڪِلي ڳالهائين تو.

••

ائن ته نه آهي ڪنهنجي سِرَ تي، پنهنجا پير هٽان ٿو،
جڏهن به ڌرتيءَ تان گذران ٿو، سوچي پير ڪٽان ٿو.

••

موت پيو منڊڪائي توکي، پيڙا ڏانهن وڌائي.
مٽيءَ ۾ ليٽائي توکي، توٽي گل وجهائي.

••

ڪوئي ان ۾ خاص نه آهي، هرڪوئي بس عامي آ،
چار ڏهاڙا آهي دنيا، سمجهين تو ته دوامي آ.

••

کيڏانهن پئي تقدير ڇڪي، سو ڪئن ڇئجي سوڪئن ڇئجي!
ڇا لئه ٿو سوچڻهار لڪي، سوڪئن ڇئجي سو ڪئن ڇئجي!

••

Gul Hayat Institute

هرڪو ابدي خاموشي ۾، ڪوئي اڳي ڪوئي پوءِ
سوچي پيئي ماڻهوءَ هيٺان، ڇڻ پيرن جي لوءِ!

••

پويان لفظ ڇيائين هي، سڀ ڪجهه ڪوڙ آٿي،
هيٺان مَٿان هر ماڻهو جي، ڌرتيءَ ڌوڙ آٿي.

••

پاڻيءَ لاش وهائن تنهنجو، ڪڪرن سان ڪفنائن،
پر ڇا ڪو فرق پوي جي، ڌرتيءَ ۾ دفنائن؟

●●

روح اُهو نيرو پنڇي آ، جيڪو تو آڪاس وڃي،
هَن کي رائن نيراڻ ڇڪي ٿي، جو هو ڪنهنجي ڪانه مڃي.

●●

ڪيڏا ماڻهو آهن جڳ ۾، پانت پانت جا ماڻهو؟
جيڪي سڀئي ٿيڻا آهن، انت سانت جا ماڻهو!

●●

صدين جا سانباها ڇالئہ، دم جو ناهہ پتو،
هي ڪَم ڪڏهن تو پورو ٿئي، ڪو ڪم جو ناهہ پتو.

●●

حسرت موهاني جئن وينو، جيل ۾ چَڪي پينهين،
مستقبل نہ ڏسي ٿو، جو پيو چڪيءَ وانگر رِينهين.

●●

جوين جاڙَ ڪئي تو مون سان، سڄُ ٻُڏي تو پاڻيءَ ۾،
هو جو اُپ اِسڙ هو اَڄ، ڪيڏو نہ لُڏي تو پاڻيءَ ۾. ●

●●

ٿي ڪيئن ٿئي هر ڳالهہ، اهو تو ڄاتو آ!
ڇا لاءِ ٿئي ٿو؟ ان جو ڪوئي انت نہ پاتو آ!

●●

دنيا وارا تو بہ ڏٺو آ، سچ لٽي جي ويراڪي؟
ڇا تون ڄاڻين تو اُجهندي ۾، جندڙي ڳولي ٿي ڇاڪي؟

●●

● اِسڙ:- مستحڪم

Gul Hayat Institute

ڪيڏانهن وڃي ٿي، وڻجارا هي، واٽَ ڪٿي تون چاڻين ٿو،
ڇالاءِ ڪِلي ٿو گل ۽ روئي، ماٽَ ڪٿي تون ڄاڻين ٿو.

●●

ڪنهن وقت هوا جي جهوٽي تي، ڪيڏانهن پري آڏري ويندين،
نيٺ ته تنهنجو انت اچي، خاموش اَمالڪ ٿي ويندين.

●●

ڇو هر ڪنهن توکي ڏُکَ ڏنا، ڪا ننڊ نہ آ تو نيڻن ۾،
معلوم نہ آهي ايئين ڇو، ڪا سِڪ نہ آهي سيڻن ۾.

●●

ڪنهن وقت ڪڪن جي لانديءَ کي، طوفان اَڏائي ويٺو آ،
هي موت بہ ڇڻ ڪنهن گرڙ جيان، انسان اَڏائي ويٺو آ.

●●

هي پئسو پئسو ٽيٽو آ، تون ڳنڍ نہ ڏي اِئن پئسي کي،
الله تہ تنهنجي ساٿ آهي، تون ليک نہ ائسي وئسي کي.

●●

دڳ مستان پلجي پئين، تون ڳائيندو هَل،
جُهمر هن جهان منجهان، تون پائيندو هَل.

Gul Hayat Institute

●●

هي جيئڻ کهڙو جيئڻ آ، ڇا لاءِ پيو اينگهايان مان؟
هي جيئڻ ڏک جو ساگر آ، ڪٿان مان مڪتي پايان مان!

●●

آ ڪنهن بہ لڏو ان جو نہ، تَرو، هي ڪوهہ تہ ڏاڍو ڳهرو آ،
۽ ڏينهن لٿي هي پاڻيارو، گهر پهچڻ لاءِ اُبهرو آ.

●●

آ پاڻي اونهي کوهہ منجهان، پونيسر ۾ يا آ هَڏ ۾،
تخليق ائين ٿي ڪانہ ٿئي، هي سُر بہ سُتل آ ڪنهن سڏ ۾.

●●

پيهر ڪنهن سان پيار، ڪري سگهندين تون؟
پنهنجو مايا چار، ڪري سگهندين تون؟

●●

ڪُوڙي ڪَچَ جيان هي ڏاها، هي چا چاڻن ديِس،
هي تہ ائين سمجهن ٿا، ڪافي آهي اجرڪ ويس.

●●

ڪوئي نہ رهيو هن ڌرتيءَ تي، دارا نہ سڪندر باقي آ.
چا امڙو ڪوئي آ جنهن وٽ، موت نہ ٿيو اوطاقي آ؟

●●

سنڌ ڪيو جئن توآ مون سان، ڪوئي ڪونہ ڪري،
ساري عمر ڏنا مون موتِي، توڪي ٻُڪ پري.

●●

باک ڦٽي يا ڪارو جهنڊو، صبح آچي لاٿو،
ڪيسين رات رهي ٿي فاتح، ڪنهن جو اِن ڪاٿو!

●●

Gul Hayat Institute

آءُ، سَري سان نينهن نيايون، آءُ، سَري بن ڪئين سَري!
ڪير ڪشالا ڪاٽي ايڏا، ٽڪجي پئبو پنڌ ڪري!

●●

سنڌ ڪري ها قدر تہ چو، هي ڏُکَ روئان ها مان؟
دل جا داغ اکين آلين سان، هئن ڌوئان ها مان؟

●●

ويرا واهہُ وريِ وسٽو آ، اي پوڏيسر پون،
ٿوري دير تہ پوندي ليکن، هانءُ نہ هارج تون!

●●

اَڪبر! تُنهنجو سنگ وِلادت، عمرڪوٽ پرسان،
آنءُ پيو تاريخ تي سوچان ڪيڏيءَ حيرت مان!

●●

ڪِيئن وجهُ وارن جا پيرا، ڍاهين ٿو نادان،
اِيهي شخص تہ ها جن تولئہ، منزل ڪئي آسان.

●●

اڪين اڳيان چو هي هر هر ٿو، منهنجي ڏيکُ اچي،
دونهون دونهون ديسُ انهيءَ ۾، ڪاليءَ ناچ نچي.

●●

ڏرتي ڏوٺو، اَپُ بہ ڏوٺو، هر شيءِ جنهن تي رَت سا ڏوٺو،
اَمن چڱي شي آهي يارو، ديس سڄو لت پت آ ڏوٺو!

●●

● دولهہ دريا خان جو نالو، توکي ڪنهن نہ ٻڌايو،
آنءُ ٻُڌايان ها پر مون کي، نالو راس نہ آيو.

●●

مَٿيا بُرج اِجا جي سارِن، قيصر باغ اِجا جي سارِن،
تن تي ڪابہ ميار نہ آهي، چو نہ ٻلا هو توکي وارِن؟

●●

سنڌي آ سوَ رنگ، انهيءَ کي سئربين جئن ڏِس!
آهہ تقدس پنهنجي ٻوليءَ، اُها دين جئن ڏِس!

●●

● نوٽ:- دولهہ درياخان جو نالو مبارڪ خان هو.

Gul Hayat Institute

هِتِ بہ هريان ۾ خالصتان پيو ٺاهين،
مورڙئي جو ديس آٿي هي، مانگر! تون چاهين؟

●●

هي جهيڙا جهتا صديءَ جا، ٿي ويندا ڪاغذ رديءَ جا،
سڀ پوندا تنهنجي ڳٽ ڳچيءَ، جيڪي بہ تصور بَديءَ جا.

●●

هي ڪوڙا نعري باز آٿي، جي ڪٽڪن ٿا سي قاز آٿي،
پَل تن جا چنبا تيز هجن، تون سمجهہ نہ ائن ڪي باز آٿي!

●●

هي ڪهڙي ڳجهہ اَڏامي ٿي، جنهن سنڌ سموري تاڙي آ؟
هڪ پاسي دودو دفنايل، ٻي پاسي روپا ماڙي آ!

●●

چوڌار سمندر گرجي ٿو، ۽ سامهون ڪيڏيون ڇوليون آهن،
پر هي ايڏيون آسان نہ آهن، جيب اندر جي گوليون آهن.

●●

"سارو ديس تہ پنهنجو آهي، منهنجا پنهنجا ڪهڙا؟"
ائن چوندا ها هن دنيا ڪي، سڀ استالن جهڙا.

Gul Hayat Institute

●●

هي پٿر جو ڏڙ مِليو آ، جنهن جو ڪنڌ اَڏامي ويو آهي،
ان تي ڪنڌ رکي سِکِهندين تون، هي ماڻهوءَ جئن مرڻو ناهي؟

●●

شهر تہ شور و شَر آهي، تون پنهنجي گهر ۾ وينو رهہ!
ٻاهر پَل بندوق هلي، بي خوفو ڏر ۾ وينو رهہ!

●●

سياست سان جو وچڙي ٿو، پنهنجو ٻيڙو ٻوڙي ٿو،
سُونهن، سچائيءَ جو ويري ٿي، ڪيئي صديونَ لوڙي ٿو.

••

هڻ ڏرتيءَ جي ڏوڙ ڪٽي وَڃُ، ڏاڍو اُن کي ياد ڪندين!
عرش الا جي کهڙي وستِي، سوچ تہ آڳر ڏيئي ڏندين!

••

ڪيسين اي تاريخ! ڏئي تون، ڏوڪا ماريندينءَ،
ڪيسين سچ کي سيڙهيءَ چاڙهي، ٽيڪ ڪڍي ويندينءَ.

••

جيسين تو ۾ سچ نہ آهي، جڳ بدلائي سگهندين؟
هرڪوئي آدرش اڌورو، تون ڇا پائي سگهندين؟

••

اوچ اُهوئي ماڻهو آهي، جيڪو بخشڻهارُ،
دشمن لاءِ بہ جنهن کي من ۾، آهي ڪو ويچارُ.

••

ڇا تون ايئَن پيو سوچين، وِچ خلق زرهہ کي پائي،
مون کي تون ان ريت ٽڪيندين، دل جا داغ لڪائي.

••

تنهنجو مُنهن رابيل جيان، هو آڏ ڪڙيل رابيل،
ڪئن ڇئجي ڪنهن هِير، نڪاريو آهي اُن کي هيل!

••

ٽَوُنر جُٽيءَ ۾ مُنڌَ هُيا، ڇڻ ڊيل هئي ڪائي،
ڪنبي ڪنڍيري ڀٽ تي، جيڪا سانجهيءَ جو آئي!

••

Gul Hayat Institute

ڪيڏن ڪندن منجهہ شگفتہ نڪتو هڪ گلاب،
ايئن لڳي ٿو ڄڻ هو آهي، ڪنهن خوشبوءَ جو خوابُ!

••

ڪويل ڪوڪ الاجي ڪهڙيون، سارون آٿي پيئي؟
ڏس، هي ڪنهن آغوش ولاڙيو، آهہ وهاٿي پيئي؟

••

مرٽي! تنهنجي هوڏ اجائي، رڻ ۾ رڄ سِوا پيو چاهي؟
• آءُ، تہ ڪا واٽهڙي ڳوليون، جيڪا اَڄَ اسانجي لاهي.

••

ڪيرَ پئي ٿي جهانجهر لاهي، چانديءَ جهڙا پيرَ ڏسي؟
هِن ڇانديءَ ۾ هُن چانديءَ ۾، فرق پئي ٿي ڪيرَ ڏسي؟

••

ماٺهن جا افسانا ڪيئي، تنهنجي باري ۾،
ڄڻ تہ نهاريو مون، ڪينجهر تي ڪڪيءَ ڪاري ۾!

••

ڪئن چئجي ڪنهن وقت، اچي ٿي پنهنجي وچڙڻ ويلا،
ڪئن چئجي پيهار نہ ٿيندا، تنهنجا منهنجا ميلا!

••

• تتر کُهيءَ جي هينان ڪاڏي، ڊيل پئي ڊوڙي؟
ڪارونجهر تان مور ڏسي ٿو، تنهن کي مُنهن موڙي.

••

• هَرٽي هينان ڪير ٽپي ٿي، هرڻ- آڪي لوڙهو؟
هُوءَ اِئين ڪيڏانهن وڃي ٿي، پيءُ ڇڏي پوڙهو؟

••

•واٽهڙي: وارياسي ۾ مينهن جي پاڻيءَ جي ننڍي نهر.
• تتر کُهي:- ديڪ ديڪ ڦهليل بادل.
• هَرٽو:- هرڻ جهڙو نِڪت.

ڳنڍيون منجهہ ڳنڍير نہ آهن، مارو؟ ڪهڙا مارُو؟
ڏس تہ ڳهيليون ڳالهيون ڪن ٿا، بيهي ڇا ڇا مارو!

●●

هي نائي جئن ايندا ويندا، تون واري ڇڏ مينهَن!
جن جي ڪابہ سڃاڻ نہ آهي، ڪهڙو تن جو نيهن؟

●●

اَبَ ڏسين ٿو؟ اِيئن لڳي ٿو، ڄڻ تہ وُٺو آهي؟
رات ٿڌيري آهي اڄ ڄڻ، سارَ ڪَٽُو آهي!

●●

هو سانجهيءَ جو سج لٿو آ، پاٽيءَ تي آلا!
ڪيڏي پياري آهہ مهاڻِي، ماري جا پَلا!

●●

ڪير چوي ٿو سمنڊ لتاڙي، پَلو مري ٿو پوهہَ،
ايڏو پَنڌ ڪري سنڌوءَ ۾، آيو ڪهڙي موهہَ!

●●

هوءَ مهاڻي نينگر، مُنهن تي، باڪ ڦٽيءَ جي اَڄ،
● منهنجي من کي ڄڻ ڦاسائي، پَنَ، ڪُليي رَڄ.

●●

● ڪالهہ پئي اوجهاڻ ڇڪيائون، پَلا ڦٽڪيا ٿي،
اَڄُ جواني ڇِڪ ڪري ٿي، ايئين پَل پَل ڪي.

سج لٿي ڪيڏو نہ وٺي پيو، ڪالهہ پِڇاري واهہَ!
وقت تہ سڀ جو ويري آهي، هاڻ ڪٿي سو چاهہ؟

●●

● پَن، ڪُليرو:- رَڇن جا قسم.
● اوجهاڻ:- ڄار جو قسم.
● نائو:- سنها بادل جي هليا وڃن ۽ مينهن نہ وسائن.

Gul Hayat Institute

ڇوري، آنءُ ڏٺا جو توتي، قنڌاري گدرا،
من منهنجو تاريخ لتاڙي، ڪاتي پهتو آ!

●●

يارُ ڪيُئہ ناهوڪو ڇوري، اوچو ٿنهنجو نَڪ،
وارَ اُنهيءَ جا گهنڊيءَ وارا، عشق پيچ اَجرڪ.

●●

اوياري ڪان لهواري جو، آئي ٿي ٻيڙي،
ڪنهن جي لاءِ تَڪي پيئي، هوءَ نينگرِ گهر پيڙي؟

●●

ٻَڙ جيڏيءَ تنهائيءَ ۾، هڪ ڳُونجُ ڦٽو آهي،
تون آئي آن ڄڻ منهنجو ڪو، ڦَٽ ڇُٽو آهي.

●●

ڪَجرِي رات جي ٻاڪ ڦٽيءَ جو، تون ڪر آڌر ياءُ!
آءُ انهيءَ ڏي آءُ مسافر، آءُ انهيءَ ڏي آءُ!

●●

وِرَهہ- وهاڻءُ ڪري تو گوري، پنهنجو انت نہ ٿي ڄاتو،
اڪِتي ماڻهوءَ ڪي ڇا ٿيندو، ڪنهن بہ نہ آ پاتو.

●●

تون ترس ذرا يڪدم تہ نہ وڃ، ڏس نيڻ پيا ٽپڪن!
ٿيسين ساعت سات گذاريون، جيسين سي جَهپڪن.

●●

● ڇوري هيءَ چِلوري اُس ۾، تو وانگر چمڪي ٿي،
تِرمر اُس تہ ڏس ڪينجهر تي، سون جيان جِهمڪي ٿي.

●●

● چِلوري:- مڇيءَ جو قسم جا ڪينجهر مان مرندي آهي.

Gul Hayat Institute

تـو نـہ ڏٺـي مـاجر جي چوري، ڪـاري ڊوريءَ جئـن،
ڪئن نہ ڏٺا ٽي نينگ ٽپا تنهن، ڪالهہ چلوريءَ جئن!

●●

ڳاڙهي ڇيٽ منجهان جَن چولا، گربيءَ جون سُٿڻون،
سچُ اُنهن ڪان چڻ تہ آڏاريون، وَرتيون هَٿَ ڳِجريون!

●●

ڪامڻ! ائن ڪينجهر تي، چانديءَ ويڙهہَ نہ اچ پائي!
سچُ وٿِن مان نڪري تولئہ، واجهہ وجهي واجهائي.

●●

آئي هن جي سار جڏهن، رستي تي ڪو جوڙو ٿي ويو،
ارڙ جيان آ منهنجي من ڪي، هن جو پيار وڪوڙي ويو.

●●

● هيءَ ستارن هيٺان آهي، ڪيرَ مُڪو پائي،
دل تہ چوي ٿي جيڪر مون سان، ويهي هوءَ ڳالهائي.

●●

آڳل پاچل ڪانگٽيون، ٿي ٻيڙي لوڏا ڪائي،
ڪير پئي اچ وَنجهہ هلائي، لهرن تي لهرائي؟

●●

Gul Hayat Institute

چوٽيءَ ۾ ڪنهن وقت، لڳائيندينءَ پلا گلاب؟
ڪونهي ساري قلواڙيءَ ۾، ههڙو سدا گلاب!

●●

آئون پري جو آندو تولئہ، نينگر ڦلن ٻَڪَ،
ڪاش! پرين ها اُن مان ڊِوَ تي، تازيءَ خوشبوءِ ڍُڪ!

●●

● مُڪو: چانديءَ جي پنيءَ جو پرت.

ڳاڙهـي گلَ گـــلاب جيـــان آ، هـي تـــتـي جي نـــار،
آهـہ اڪِٽ تـي هـن جي نـالـو، ڪـيـر اُهـو ڪـوهـيـار.

●●

● تـو ۾ هـيءَ ڪـتـــان آئـي آ، ڦُلَ- پَٽيءَ خوشـبـــوءِ،
آنءُ تـہ ٻـي نـارِيءَ هـهـــڙي، نـاهـہ ڏٺـي هـئـن روءِ.

●●

تـون جو ويڙهي اچـٽي آهين، تـڪـيـان پـيـو مـان پـيـرَ،
هُو جو چنڊُ ڪـجور مـتـــان آ، اُهـا لـڳي تـي ڪـيـرَ؟

●●

هو جوُهيءَ جي مهڪ جيان، مون پرسان گذري وئي،
آنءُ تـہ ڳولـي پـاڻ وڃايـو، مـون ڪي سُڌ نـہ پـيـئـي.

●●

● بـانـٺـن مـان اچ ڪـالـهـہ اچي ٿي، ڪـيـڏي سـرد هـوا،
بـيـهـہ سُري ڪـجهـہ نـيـنـگـرڙي، جو مُند ڦـري وئـي آ.

●●

عـشق اچي ٿـو پـهـريـون پـيـرو، من ۾ سَوَ طوفان ڪـٽي،
جڻ تـہ ازل ڪـان ڪـا واقف آهي، اهڙا ڪي امڪـان ڪـٽي.

●●

عــشق اڪـيــون ڏورانــهــان ڏيـئــا، جيـئـن اُيـن انـدر،
پـيـار اَچي ٿـو مـن ۾ ائـن جڻن، پـيـرَ ڏريـن مَـنـدر.

●●

عــشق اچڻ ســان ڪـويَلِيـون، سَوَ ڪـوڪـن تـيـون دل ۾،
ڪـنـوڻ ڪـجي چـمـڪـاتَ ڪـري ٿـي، ڪـنـهـنـجي ڪِل ڪِل ۾

●●

● ڦل- پٽي:- نازبو.
● بانٺا/ باٺ:- لانڊيءَ ۾ سنهيون ڪانيون جي لَڙهي سان ٻڌل هونديون آهن، جن مان هوا ايندي آهي.

Gul Hayat Institute

عشق سوا هي ڌرتي پاري، ۽ ساري ويران لڳي،
پوءِ بهريون عشق ائين جئن رڻ ۾، واريءَ جو طوفان لڳي.

●●

ڪونه هلي ٿي ڳيرو ڪنهنجي، عشق اکيان هي هستي مستي،
ڪيڏا تيز ڏياري پيئي، وک وک توکي واٽ آلستي.

●●

عشق گلابي ڳل پرينءَ جا، ڪئن تو ساڻ حجابَ ڏسي!
ڪيئي گيت بڌي تو تن ۾، ڪيئي رنگ- ربابَ ڏسي.

●●

عشقَ خماريل اکڙيون ائن، جئن ساغر ۾ مَئي ڇلڪي ٿي،
روءِ پرين جي چنڊ پرهه جو، جنهن کي ڏِک ڏنڏلڪي جي.

●●

حيرت آهي جي تهلين ٿي، ڇو نه ڦٽي رابيل پوَن تا،
ڇو نه پکيئڙا ڦيرا ڏيئي، توتي ڪيئي گيت ڇوَن تا!

●●

منهنجا نيڻ رُئن تا تولئه، ايئين مُنهن انڌيري ۾،
ڪيئي سال وساري جئن، ڪو باز وَري آکيري ۾.

●●

تون ڪاغذ تي ليٽي پئي آن، توکي امر بڻايو آ،
پاڻ ڪٿي تون آهين مون کي، تنهنجي سارَ ستايو آ!

●●

جنهن وقت ڇپر تي ليٽي تون ٿو، دور پيو آڪاسُ ڏسين،
تنهن وقت پرينءَ جو پاسي ۾ ٿو، سواسُ بڌين ۽ سواسُ ڏسين.

●●

Gul Hayat Institute

صحرائن ۾ ٽوڪي ڪيسين، آنءُ پيو ڳوليان،
چنڊ! ڪٿي آهين مان، ڪيسين واٽهڙيون ٿوليان؟

●●

چونڊِ ڏسين ٿو تون هي منهنجا، ٽولِئُ ڏولاوا؟
آنءُ رڳو ٽولاءِ رُلان، هر جيءَ ڪيا جاوا!

●●

ڪنهنجا ڪنهنجا چپَ چمياسين، ڪنهنجا ڪنهنجا هٿ،
ماضيءَ چڻ ته مٽائي ڇڏيا، هاڻي سارا سٽ!

●●

ريشم جهڙيون رانون ٽنهنجون، هَٿ اچا ٿا سارن،
منهنجي لاءِ سدا اوندهه ۾، چڻ ته ڏياٽيون ٻارن.

●●

ٿو سورج پنهنجا تير چُٽي، ۽ رات ٿُٽي آئيني جئن،
ڏس ڏينهن اُجالو آندو آ، هن جڳ ۾ منهنجي سيني جئن.

●●

رات ٿئي ٿي ديپ هزارين، ڏينهن ٿئي هڪ ديپ،
پيٽ ڪجي سيني ڪان بهتر، جوت ڏئي هڪ ديپ.

●●

ٿو ڪيئن ڪَتي ڪاتيار اُٽتِ هي، هر شاعر ڪان نياري آ!
انگ اُنهيءَ جا ڳربيءَ جئن، ۽ سوسيءَ وانگر پياري آ!

●●

اُٿ هاڻ ته ڪافي ننڊ ڪئي، آهي تو سورج اُڀريوآ!
اُٿ پيرن ڪي ٿي ماڪ سڏي، ڏس ڳاهه ته ڪهڙو اُسريو آ!

●●

Gul Hayat Institute

چا تــو چاتـــو كـيـــڏا سِرهــا كَنـيـــرَ آويءَ ۾؟
تـو تــہ كـيــو ٿـي جو كـجهــہ تـوكـي، آيـو ٿـي جيءَ ۾!

●●

چالاڪ كـريـن چاكـوڙ، اجائـي لـوڙ كـويـتـا كـوڙ آتـي،
كـهڙو فرق پوي جي توكي، ٻيو كجهہ كونہ كروڙ آتـي؟

●●

اُجري آنَ جيـــان هـي مـــون ۾، بـيـتَ پـيـــو جو تـــاهـي،
كـيـر ائين مـون مَن ۾ سـاندهـہ، ڳاهہ پـيـو ٿـو ڳاهي؟

●●

هــن ڌرتـيءَ جي ڌوڙِ نـرالـي، مـــارُو سـبـ مَد مــاتـــا،
آنءُ مــكـمـل گـيـت كـيـان جي، كـالـهــہ اڌورا ڳـاتـا.

●●

اي غالــب! هـي دنـيـــا ســاري، رانـديـكـي وانـگـر،
مــاٺـهــو ٻــارَ، مـتـــان هـي ڏاهـن، مـــون كـي مَنَ هَر گَر.

●●

شــهـر شــهـر جي لاءِ اُمــاٺـيــان، پـنـهـنـجا آنءُ سـلام،
آهــہ جتـــي آزادي، بـــنــدش، نـــاهـــي مَتِ كـــلام.

●●

Gul Hayat Institute

كـالـهــہ پـئـي كـنـهـن نـڙ تـي، ڳاتـو كـوهـيـاري، راٺـو،
سجُ لـڳو تــي ســنـجهـــا ويـلـي، كـيـــڏو ويـڳاٺــو!

●●

اوءِ مـــيــــان! اڄ يـاد اَچي ٿــو، تـنـهـنـجو سُر مـعـذور،
اوءِ مـــيـــان! ٿـي عــمــر آڏامـي، آنءُ نــہ ســوچـيــو مُور.

●●

اوءِ ميان! جو ڪالهہ وَڃايُئِہ، دنبورو سُرندو،
ڪنهن ڇاتو ٿي من ۾، ساري عمر پيو ٻُرندو!

●●

● ڪنهن لئہ هي ڪنگور ڪپي، تون نڙ ڪي ٿو ناهين؟
ڪنهن سان عشق ٿيو آ تنهنجو، ڪنهن کي ٿو چاهين؟

●●

ماني ڪاءِ ميان، آ هاٺي، سڄ چڙهيو ڪانو،
موراڪيون تون وينو مارين، اڄ ڇو نيرانو؟

●●

ساري رات گذاري آهي، چپڙين ۾ يڪتاري تي،
جيسين پنهنجو راڳ پڳو آ، دورِ وهائوءَ تاري تي.

●●

تنهنجو سِر آڪاش ۾ آهي، اوچي ٻَڙ وانگر،
پير سندءِ ڌرتيءَ ۾ پيهي، ويا جَڙ وانگر.

●●

پاپڙين ۾ جُهمڪيون، هِن کي نرڙ متان وينڊو،
ڇا اهڙي ڪا لوڏ ڏني، ڀيءَ ڪِنهنجي آهي تو؟

●●

Gul Hayat Institute

فيثا غورث ڪان اڄ تائين، سونجهيءَ وارا ڪيئي،
هن دنيا ۾ آيا جن کي، واءُ اُڏاري ويئي!

●●

ڪيئي سال ٿيا جو آئون، ٻُران نہ ڀيجل جيئَن،
راڳ تہ ڏيندو آهہ حياتي، ڪَنڌُ ڪپيندو ڪيئن!

●●

● نَڙُ ڪنگور جي ڪاٺيءَ مان ٺهندو آهي.

● ٻَل: آلڙ ڪان پوءِ جا زمين درياهہ ۾ ظاهر ٿي بيهي، تنهن کي ٻَل چوندا آهن.

• ڪاري چاڻ پريان هُو چيتا، دورُ ڏِٺئه پَل تي
ماڻهو ڪيئن ٻٽائي سگهندو، اهڙي منظر کي.

••

سارو ڏينهن ائين، چُپ چاپ پيو گذري،
بينَ ائين آهي، بن آلاپ پيو گذري.

••

رات لڙي آ، ڪير پيو تو، ڳائي هي معذور،
منهنجي من کي دور نئي جو، دور نهايت دورُ؟

••

وري وري تو جلي پوي هي، ٻُجهي ٻُجهي ڏيئو،
لات ڏسي تي ڏات، اِڪي ڪان اوچيءَ جو ليئو.

••

بيتي جو هرڪوئي آهي، اڻ- بيتي جو ڪونه،
اڄ شاعر کي ڪوبه نه لِيکي، پو فردوسِي چونه!

••

آءُ گلن تي ماڪ پئي آ، آتي ڪِتابِي ڪيڙا!
تنهنجو جيون ٿي ويو آهي، پڙهندي پڙهندي پيڙا.

••

ڪجهه به ڪتابن ۾ ته نه آهي، اوءِ ڪتابي ڪيڙا!
جِيئڻُ پنهنجي ئي ڪمري ۾، آهي ڪيڏي پيڙا.

••

ٻار اچي ويا آهن گهرڙو، نانهه گلن جو ٻارو آهي،
ڪيئن نه ٻکين جئن چهه چهه ڪَن ٿا، ڪٿ هو سانت- منارو آهي.

••

• پَل: آلڙ ڪان پوءِ جا زمين درياهه ۾ ظاهر ٿي بيهي، تنهن کي پَل چوندا آهن.

تيل قليل، ڦلن جا سَهرا، ميندِيءَ رتڙا هٿَ،
سڀ سپنيٰ ۾ ائن آيا ها، جيئن تنهنجي نٿَ.

●●

آنءُ تہ صديون آهيان پل ۾، ڇو پرکين ٿو تون؟
مورک ليکڪ! مون تي فتويٰ، ڪيئن ڏئين ٿو تون!

●●

سچ کي ڪيئَن نہ ڦاسائي ٿو، ڪونجن جو زنجير،
سانجهي ڇانئي اڀ سڄي ۾، ڇلڪي ٿو ڇڻ نير.

●●

ٿنهنجي هانيءَ جئن موهي، ٿو ڪيسوڦل جو وَڻ،
رنگا رنگ نظارا جنهن جا، جڏهن وسي ساونڻُ.

●●

ڪالهہ پئي ڪيڏا نہ ڏنا مون، فلم سُميتا پاٽِل جا،
ڪئن چئجي ڇا دل تي گذريو، حال نہ پڇ دل جا!

●●

ڪاش تہ مون تي چمڪي ڪوئي، تخت ستارو پيريءَ ۾،
غالب تو جئن ڪونہ ٿيان مان، شال هچارو پيريءَ ۾.

●●

Gul Hayat Institute

لالڻ! لک لهين تون، منهنجو پاندُ تہ آهي خالي،
چنڊ لڳي ٿو مون کي چارڻ، تنهنجي لاءِ سُوالي.

تون جهولَ پٿائيءَ وانگر جهل، ۽ ٻولَ ٻُلهي جا ٻولِ سدا،
جي چاهين هيڏي ڳجهہ منجهان، ڪو پيتي تنهنجي جهولِ سدا.

●●

هي شاعر دنيا ساريءَ جا، پل لاءِ پرندا ٿي سارا،
تن وٽ آهن پول ڀي ٿي، تولاءِ ڦلن جا سَو ڪارا.

●●

هن ڦلواڙيءَ ۾ ڦولَ نہ ڇڏ، وچ وجهندو تن کي ڪاريءَ ۾،
تو هونءَ تہ سارا ڦول ڇِنا، بس باقي تورا تاريءَ ۾.

●●

ٿي ننڊ ڦٽي ۾ گيت اَچن، ڪيڏي نہ انوکي ڪوتا آ،
ڀي ڪنهن تہ لکيو پر ڪٿڻ ڇٺجي، هي هَٿ اکر ڇڻ ٽُنهنجا ها!

●●

ٿي ننڊ ڏنا لامارا توتي، گيت بچائيہ ڪٿڻ اَن ڪان،
ڪيڏا نہ پريندو وٿين پيجرا، هي پک بچايئہ ڪٿڻ اَن ڪان؟

●●

پيهر تون بيدار ٿيو آن، ننڊ منجهان اُٿ لِڪ!
جيڪو ڏانءُ ڏٿي تنهن اڳتان، تون نهٺائي سِڪُ!

●●

اهڙو ڏينهن بہ ايندو جو تون، نيٺ ڇڏيندين ديهي،
جيڪا بہ وِٽي ڪنهن آهہ رٿي، تون چُپ ڪري لک ويهي!

●●

درياه مٿان ٿو سجُ ٻري، ٿي سنڌو ٻوڙان ٻوڙ وڃي،
ڏسجي ٿو اُن جو پنڌ پڇي، ويو آهہ اِجهو ٿي توڙ وڃي!

●●

اي ڪارونجهر! اي ڪارونجهر! تولاءِ گهٽو مون ڳاتو آ!
ڪٿڻ ڇٺجي کهڙي طرف مڙين، ڪنهن ان جو انت نہ پاتو آ!

●●

Gul Hayat Institute

اي ٽـر! ڪـيـڏا سـال ٿـيـا، تـولاءِ دعـا مـان گـهـرنـدو هـان،
مان ماروئڙن جا ڏک ڏسي، ڪيڏو نہ انهن لئہ ڪُرندو هان.

●●

● مان تنهنجي لاءِ ٻيو ڳوليان، نذرل نہ نجنِسڪي آهيان مان،
هي جڳ منهـجي لاءِ نہ آهي، ڪا دنيا ٿي ٻي آهـيـان مـان!

●●

لحظي منجهہ لـهـي ويـا ڏڪـڙا، پَـهـتـس تـنـهـنـجـي در
ڪنهن چيو ”گيت چيا ٿي ڪافي، هاڻي ماٺ بہ ڪر!“

●●

سـر سَوٽـيءَ سـتـار وسـاري، راڳـيءَ تـانَ ٻُڌِي،
آڻ تـيـٽـيءَ ڪي حـيـرت آئي، تـيـٽـيءَ جا امـڪـانَ ڏسِي.

●●

ميـران! تو جئن درد نہ تنهنجو، اڄڪلهہ ڄاڻي ڪوئي،
سـاري عـمـر اڪيـلـو ڀـوڳـيـو، آ مـون ڏک سـيـوئـي.

●●

مـيـران! مـون ڪـي يـڪـتـارو ڏي، هـاڻ ٿـڪـي آهـين.
آنءُ بـہ سـاڳـي لـيءَ ڇاهـيـان ٿـو، جا تـون ٿـي ڇاهـين.

●●

شـعر تہ نـاهـي تنهنجو پيـارا، مـورُ پرنِ تي اڏري ٿـو.
ڪنهن وقت ترايون تارِ ڏسي، ڪنهن وقت تَرن تي اڏري ٿو.

●●

اوءِ آمـــارو! تـــنـــهـــنـجي ســنــدري، آنءُ اڏائـــي آ،
ڪـوتـا مـنجـهہ سَگنڌ انـهـيءَ جي، هـيـل سـمـائـي آ.

●●

● نذرل:- قاضي نذرالاسلام جو زندگيءَ جا پويان ويهارو سال پاڳل ٿي پيو هو.
● نجنسڪي:- روسي رقاص، جنهن کي لنډن ۾ ديوانگيءَ جا دؤرا پوندا ها.

منهنجي من ۾ ازخود پهچي، ڪيڏا گيت تهن تا،
مانسروور تي سچَ اُيري، جيئين هنس لهن تا.

●●

هي وٽج سجايو آ تنهنجو، پر ڪئن چئجي! او ڪئن چئجي!
رهندو هي گيت سدا تنهنجو، پر ڪئن چئجي ڪئن چئجي!

●●

ڪوُتا پيڙا ڪي سپني ۾، ڪئن پيئي بدلائي،
ڪوئي پيد نہ پائي اُن جو، ڪوئي پيد نہ پائي.

●●

سر تي ٻهڙن ڪي ناهيندو، پنهوارين ٽولو،
پٽ اُنهن جو پاڻ پسايو، جيئَن لڳو جهولو.

●●

اَنب پچن جئن تاريءَ تي، تئن هُن جو هو چولو،
ڪيڏو تيز لڳو ٿي من ۾، جوين جو جهولو.

●●

ڪئن ٿي تيز وِڪون هُن پاتيون، سِج سنهرِي واريءَ تي!
اَڏري جيئن پکيئڙو ڪوئي، تاريءَ ڪان ٻي تاريءَ تي!

Gul Hayat Institute

●●

ويجهو ڏس تہ ويٺا ڪيئي، ٻگهہ هيا ٻيتاريءَ تي،
ڏوران ڏِسُ تہ ايئن لڳا ٿي، جيئن ڪرٽا واريءَ تي!

●●

اجا تہ ڪنهن جي دل ٻہ، نہ سُرڪي آهي ساغر تي،
علي الصباح اچي ٿو ڪوئي، مئخوارو در تي.

●●

- گڙنگَ اندر ڏنار ڏنوسي، مينهِن پُٺيءَ تي ويندو،
گهر ڏَي ٻارن ڏانهن تڪيندو، ڪُمَن جهولَ ڀريندو.

●●

گڙنگَ منجهان جو گس وڃي ٿو، تنهن تي هُو پوڙهو،
ڏيءَ ڏسي ٿو اوسيئڙي ۾، ڏور اڃا لوڙهو.

●●

- سانورڙي، چانهڪ مان هيءَ، سَر تي گاھ ڀريءَ سان ڪيرَ؟
چنڊ ڦڪو تي ويو آ اُڀ ۾، جهونجهڪڙي جي ويرَا!

●●

- چنڊ چِڪَڻ ۾ آھ، لَڙئي پاٺيءَ ۾،
سوجهرڙو ڪجھ آھ، اڃا سومهياٺيءَ ۾.

●●

تانگهي پاٺيءَ ۾ هو پاچا، مَت ڪري ٿيون نڪرن،
پنوهاريون سڀ اڄ تہ پليءَ سان، پاند ڀري ٿيون نڪرن.

●●

جڏهن جُهڪي ٿي هوءَ هارياڻي، ڪيت منجهاران ساڳُ پٽي،
ڻ واءُ ٽڙن تي هن جي، چولي ڪي ٿو ڪٺن نہ ڪٿي!

●●

ٿو ٻارُ چباڙي جيئن ڳيو، ڪئن ڪانءُ ڏسي ٿو تاريءَ تان!
پر هن کي ڪيڏو چئُن نہ آ، ڪنهن لاٽي ٻک ٻکاريءَ تان!

●●

Gul Hayat Institute

- ٽڙنگَ: ڪڇي ۾ ڦٽل درياھ جو ٽس، ٻوڏ جو پاڻي لهي ويندو اهي پر ڪڙنگ ۾ ٻيءِ سي بيٺو هوندو آهي.
- نوٽ:- ميهار مينهن جي پُٺيءَ تي چڙهي ڪڙنگ جو پاڻي اُڪرندا آهن. اُن وقت ڪمر پٽي جهوليون ڀريندا آهن.
- سانورڙو، چانهڪ، ڇٻر، ڀتر وغيره اهي گاھ آهن، جي ٻوڏ جي لهي وڃڻ ٻان پوءِ ڦٽندا آهن.
- نوٽ:- چڪڻ ۾ ڪجھ لڙيو پاڻي ڏہن ۾ رهجي ويندو آهي.

جنهن وقت اُبڙڪا ڏي ٿي رَس، جنهن وقت ٽَٻيءَ ۾ چاش پچي،
ڳڙ جيسين اُن مان تيار ٿئي، چڻ مُنهن ۾ ٿو ميناج اچي!

●●

اُٿ جاڳ ميان او وڻجارا، اُٿ باقي پنڌ بہ ڪرڻو آ،
هي وڻج ورهائين تون جيسين، اڳ ۾ تہ نہ توکي مرڻو آ!

●●

ڪاري ڊاک نہ پَٽ پڪيئڙا، ڪاري ڊاک نہ پَٽِ!
جوين جاڙ ڪري ٿو سڀ سان، ڇڏ، ڇڏ ميووهَٽ!

●●

صديون ٿيون تہ ڪجورين تي آيا هر سال وَهيا
ڪير چوي هو پيڙهيءَ پيڙهيءَ، تن ڏي ڪيئن ڪَهيا؟

●●

ويا اڏامي سارا هيڙها، سوچي ٿو شهتوت،
ڪالهہ پئي ڪاڏائون ميوو، ڪهڙو آهہ ثبوت؟

●●

آءُ وري اونهارو آيو، آءُ پڪيئڙا پنڌ ڪري!
ٿي آرهڙ جي آس ٻري، اِئن جيئين سَچو سونُ ٻري.

●●

هر ڏينهن اُتي ٿو آنءُ چوان، هئن ڏينهن نہ ڪوئي آيو آ،
تو سِجُ ٻري اڳ ڪان بہ گهٽو، ۽ اُن ۾ سون سوايو آ.

●●

اُٿ سيءُ ويو، آ باک ڦٽي، ڪنهن جاءِ بسنت تِرِيو آهي،
هي اُن جا احسان تہ ڏس، جو جهونو ڦٽ مڙيو آهي.

●●

Gul Hayat Institute

جنگ جدل ۾ موت اچڻ تي، پو بہ حياتي بيٺي ناهي،
پوءِ بہ نم جي ڇانوَ تئي تي، پو بہ سرنهن ۾ خوشبو آهي.

●●

ڪيڏا پَنَ ڇڻي ويا آهن، ڇا طوفان لنگھو آهي؟
قدرت ننگي پاسي تي ڪِٿ، اَن جو سبز وڳو آهي؟

●●

هي جي تارا آهن گويا، سونيءَ رات رَتيون،
رب! وِسائي سگھندو آهين، تون سي اُيَّ- بتيون.

●●

شام، ڇاڇرو، تورو پرتي، ڪيڏا ڪَنڊيءَ وَڻ!
واهيري جي ويرَ ورن تا، گھر گھر ڍورن ڏڻ.

●●

ڇانهين ڪاءَ نہ ڇورا، تنهنجا ريڳاڙا وَهندا!
ڪونہ وري تولاءَ نوان، پيا ويس وڳا تهندا.

●●

● پُرڙ منجهان تي نڪري، ڏس هِن گھايل آڙيءَ کي!
ڇڻ تہ تماشو آهي، ڪائي ڪهل نہ لاڙيءَ کي!

●●

سانجھہ لتي پاڻيءَ مان پاهر، آندي مُندي مينهن،
سِجُ سگَن تي ڇائي آئي، ڇڻ ڪا ڪُنڊي ميهِن!

●●

ڪِرڙ ڪَڪوريا آهن، من تان مونجهہ لهي ويئي،
ڪيڏو ڏور اُنهن جي، خوشبو آهہ ڪهي ويئي!

●●

● پُرڙ: گاهہ جو هڪ قسم جو ڍنڍ ۾ اُيرندو آهي.

Gul Hayat Institute

جنهن وقت صنوبر جي وڻ تي، تي ڪانوَ ڪئي ڪان ڪان،
سج لٿي ڏي ائن سانده، ڇالاءِ نهاريو مان؟

●●

سج لٿو زيتون وڻن ۾، پيلي تي پيلو،
نيرِي چانهه اَڏاٿي پرسان، اُپ هيو نيلو.

●●

سانا ماري سمنڊ منجهان، هو وجي پٺي پيڙي،
سانجهي ٿي آ، اڃا نه ٿي سا، آهي گهر پيڙي.

●●

تنهائي، تنهائي ڪيڏي، تنهائي آهي،
هاءِ جواني جاڙ ڪري وئي، پيري آئي آهي!

●●

مسجد مندر ۾ مان توڙي، گرجا- گهر ۾ تنها،
مون جئن توکي ڪوبه نه ملندو، نگر نگر ۾ تنها.

●●

آ عمر وئي گذري، ڪيڏي نه ڪشاڪش ۾!
ڇا ڇا نه نظر آيو، فانوس جي گردش ۾!

●●

اڃا تہ ڪيئي بادل وسندا، تيندا ميگهه ملار،
متان حياتيءَ مان گهبرائين، ڪڏهين ڏک نه سارِ.

●●

نَم نه اڃا تي آهي ڌرتي، جيڪا آ زرخيز،
تيز ڪيو وسڪارو بادل، تيز اڃا ڪجهه تيز!

●●

Gul Hayat Institute

اَڃا پنڌ پَريرو آهي، متان ٿڪجين تون!
ڇا تون دوُر ڏسين ٿو ڪِٿئي، سائي رنگ نِمون؟

●●

اُٿ باک ڦٽي آئي آ، ۽ ڏينهن ٿيو آ راتِ جُدا،
ڪجهہ سوچ تہ اڄ ڇا ڪرڻو آ، هڪ ڏينهن ڏنو آ ٻيو بہ خُدا.

●●

ڏينهن لهي ٿو، رات ٿئي ٿي، عمر پئي گذري،
پو بہ تہ پهريءَ ويرا مون کان، ڪونہ اڃا وِسري!

●●

شام لٿي ڪيڏا نہ پکيئڙا، آهن لامن تي!
سج لهي ٿو تن کي گهوري، ڪنڌيءَ ڪامن تي.

●●

هي اوچو آهہ پهاڙ، ڏٺو ڪنهن نانهہ، اُنهيءَ جي ٻي پاسي،
معلوم نہ آهي ڇِڪ ڪئي، تو لاءِ ڪتان ٻارنهن ماسي؟

●●

جنهن وقت ڪُٺن ڦونڪار اڇي، تون سمجهہ تہ ڪور متو آهي،
هي ڪئن چٽجي ڪنهن رمتي سان، ائن ساڙُ ڪتن کي ڇو آهي؟

●●

Gul Hayat Institute

هرٽي نہ وري ڪا ورٽي آ، تون واٽهڙِي پل وهندِي رَهہ،
ٿو ورياسي ۾ سج ٻڏي تون، دور ريت ۾ کهندِي رَهہ.

●●

تيز هوا ۾ هوڙها، ٿن تي، ڪيڏيون روهاڪيون،
مڙس سهاري جَڏي مهاٽيءَ، هٿ ۾ ويساڪيون.

●●

• ساندارو ڏئي، نيٺ تہ، ڪنڌيءَ تي، آهين تون پهتو
• هُيو نہ تنهنجيءَ اوليءَ، اولو هھڙو هاليسو!

••

پاڻي هيل تہ گهتجي ويو آ، ساريال سارِين،
• ڪاري ڇاڻ ۾ ڳاڙها چانور، اَڙد دال سارِين.

••

زوران زور اچي ٿي ڪامهہ، ٽَڪرن ٽيون ٽاريون،
چڻ آهن مجذوب، اُٽن ٽيون؛ ڪئن نہ نِمي ساَريون.

••

ٽا طوطا وَل تي ٽيون ٽيون ڪَن، ٽي جيسين ميٺان ڊاڪ پچي،
پوءِ اُڏرن ٽا آڪيرن ڏي، ٽو ڏاڍو سانوڻ مينهن اچي.

••

هو ڪانوَ صنوبر جي وڻ تي، چو ڪان ڪان ڪن ٽا سانجهيءَ جو،
مهمان تہ ڪو اچڻو ناهي اڄ، هن سانجهيءَ ميرانجهيءَ جو.

••

• باڪ ڦٽي آ، سجُ شڪاريءَ جئن ڪُڏٽي تي آيو آ،
ڪرٽن جا پنجوڙ اَڏي، هُن سيني کي ڦاسايو آ.

••

هيءَ ٽپهري مٺ وانگر آ، ننڊ تہ آٽي ٽي!
آرهڙ ۾ آڪاس- بٺي، جا ڪرٽا چاٽي ٽي؟

••

Gul Hayat Institute

• ساندارو ڏيڻ: درياهہ پار ڪرڻ.
• اولي ۽ هاليسو: وَنجهہ جا قسم.
• اَڙد دال: دال جو قسم
• نوٽ:- ڪڏٽيَ جو شڪارُ گهڻو ڪري صبح جو ٿيندو آهي. ماڻهو ڪچن ۾ بندوقون ڪٽي ڪنڌين تي ڪڏٽا ٺاهي ويهندا آهن ۽ پنجوڙ اَڏيندا آهن. جيڪي جانور پنجور ۾ ڦاسندا آهن تہ انهن کي پڪڙي وٺندا آهن.

أپ ۾ دور ڪنوڻ چمڪي ٿي، هي ڪيڙيءَ ۾ اوڏ،
سمنڊ جيان ٿنو مَنڊ لڳي، ۽ ماٺهو پرتي ڪوڏ.

●●

● هاڻي خواب خيال جيان آ، پنجهٺ، سکر جيل،
اڳ جٹن اون رهي ڪا ناهي، ڪهڙو پوتا ميل؟

●●

اڄ پيريءَ ۾ ياد اَچن ٿا، شاهي باغَ، ٽُرنجَ،
ڪيڏي عمر وئي آ گذري، ڏينهن ٿيا مَس پنج!

●●

ڪالهہ حسن ابدال مان ويندي، ڪاڏا آنءُ لڪاٽ،
هاڻي ڪيئن چوان سوَ سچ هو؟ جوٽي ساري جاٽ.

●●

مون کي ياد اچي پيئي، اڄ نند ڪوٽ ۾ شامَ،
موِمل سان گڏ سومل آئي، ڪيئن نہ منهنجي دامَ!

●●

ڪالهہ جواني ڪيئن، گذاري هُئي بتوري ۾،
ڪڏهن تہ ڪنهن سان من ريجهي، ويو پنهنجو موري ۾.

●●

اڄ بہ مون کي ياد اچي ٿي، ٺٽي نگر جي رات،
چنڊ دريءَ مان ڪالهہ ٻڌِي ٿنهنجِي منهنجِي بات.

●●

ڪالهہ ڏٺوسين مڙس، قلندر مُگر پينءَ درگاهہ،
گلِيءَ لڳل ها ڪپڙا تنهن جا، آسمان تي آهہَ.

●●

ٺ:– سال اٺويهہ سؤ پنجهٺ، جڏهن مصنف سکر جيل ۾ هو.

Gul Hayat Institute

هَلي سجاول کان کلھہ پيڙي، ساندارو ڏيئي،
اوءِ رباني! مون کي پَٽيءَ، ياد اچي پيئي.

●●

کھڙا کھڙا دؤر گذاريا، هو مڌ ماتا يارَ!
کَيئن گھڙيءَ ۾ غائب ٿي ويا، هائي کَهڙي پارَ!

●●

● اوءِ جواني! ياد اچي ٿي، اچا مِلايا رات،
کيڏا شعر پڙھيم مڌ ماتا، جيسين ٿي پريات.

●●

ناڻ وچي ٿو وسري، جيڪر ياد کيان آئون،
ڪالھہ ٻڌايون ڪنهن، سونهريءَ ڪينجهر جون لائون؟

●●

ڪالھہ وڏيري کان آئي، مون ڏي ڪينجهَر ڪوٽَ،
ڏِنا آنءُ تِئين نوريءَ لئہ، پيئي گندرن ڳوٺ.

●●

ڪالھہ گندڻ سان گندري، وئي ٿي ڪينجهر جي پرَتي،
ٿَڪَ ڪنان هوءَ ڪنڌي، ويئي، پنڌ هُيو پرَتي.

●●

گهڙا چيلھہ تي گندريون، نڪتيون، وَيون ڪري ٽولو،
هرڪا ڪئن نہ ڊِکي ٿي، پنهنجي چنري ءِ چولو!

●●

ياد اچان آهي تڪريءَ تي، شام چِلايا جي،
ڳالھہ وچي ٿي وسري، ٻي ڪا ڳالھہ هئي چا جِي؟

●●

● مِلايا، ڪينجهر کان ڪجھہ پنڌ تي ڳوٺ.

سَن ۾ رات، ڳنوارن ڳالهيون، سياست باري ۾،
ڪنهن به نه ٿي ڇاتو هُو، آهي ڪهڙي چاري ۾.

••

دور پهاڙيءَ تي هُو پوڙهو، پنجوءَ جهڙو ڪير؟
ٽيڪي لَٺ هلي ٿو اڪتي، ڪلهه جڻ مُڙس مٿير.

••

• ڪلٽو پٽ چراخو ماري، آيو ڏانگريون،
آنءُ چيو اي ڪِلٽا آخر، ڪيسين ڪلنديئن تون؟

••

آنءُ، رَباني ڪيٽي بندر، شام سمندر تي،
دل اڄ ڪيڏو ياد ڪريَ ٿي، رشيد پٽيءَ کي!

••

شيخ مجيب سان ڳالهيون، سيد، ڇا ڇا آيو ياد!
ڪيڏا ماٺهو آنءُ ڏٺا، جي وقت ڪيا برباد؟

Gul Hayat Institute

• ڪلٽو پٽ چراخو: هڪ ميربحر، جو مصنف سان ڳاري ڇاڻ ڪان ڪيٽي بندر ڏانهن ويندي ٻيڙي ۾ گڏ هو.
• ڏانگر: مڇيءَ جو قسم.

Gul Hayat Institute

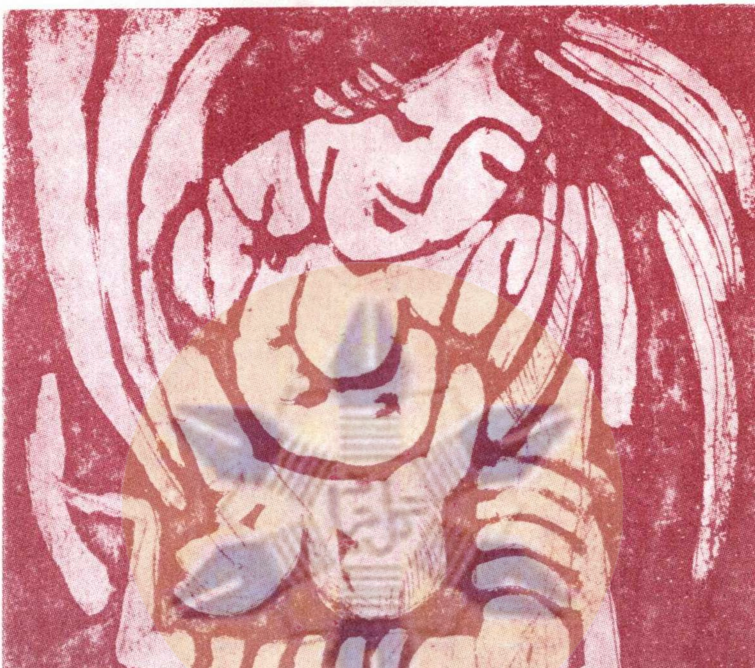

Gul Hayat Institute

نوٹ بوک جا ٹکرا

شاعري ابتدا آهي،
نثر انتها آهي،
بشرطيڪ نثر پنيان شاعريءَ وارو جذبو
ڪار فرما هجي!

●●

آءٌ ڪَتيون ڪنمال ڪَري پاءِ!
هو چنڊ تنهنجي دستار ۾ هيرو آهي
آسمان تنهنجو تخت طائوس آهي..
شاعر! تون ڪنهن بہ شهنشاهہ کان گهٽ نہ آهين.

●●

تون ننڊ ۾ ڪجهہ چوين ٿو، مان جاڳي پوان ٿو
تہ جيئن اهو لکان،
ڪجهہ ياد اچي ٿو، ڪجهہ وسري ٿو وڃي.

●●

”جبريل ترنم چمڪا،“
جوش مليح آباديءَ جو هڪ استعارو آهي.
نقاد ان کي لفاظي ٿا سمجهن،
مون کي تہ اهو حقيقت ٿو لڳي.

●●

تون مرگهيءَ ۾ ڦٿڪي رهيو آهين،
تولاءِ هٿ جو ٻُجو بي اثر آهي.
توکي پير جو ٻجو ڏيڻ گهرجي.
پادر سُنگهائڻ کانسواءِ تنهنجي مرض ۾ افاقو نہ ٿيندو!

●●

Gul Hayat Institute

تون جو سچ کي ٻُجي ڏيڻ جو عادي آهين،
تون تہ چاهين ٿو مان توکي گار نہ
تہ گهٽ ۾ گهٽ ٻُجو ضرور ڏيان!
ڇا تون ايتريءَ اهميت جو اهل آهين؟

●●

ڇا ذات بہ ذات آهي؟
ڇا شاعري فقط سيد ڪري سگهن ٿا؟

●●

اي وڏن وارن واري! ڪاش تنهنجا وار
منهنجيءَ چمار ڪان وڏا ٿين ۽
منهنجي پوئين دم تائين ٿنهنجا دام وڇايل رهن!

●●

غزل جهڙي ترنم ريز ڇوڪري!
مان تنهنجو مطلع آهيان،
تون منهنجو مقطع آهين؟

●●

منهنجو توسان ايترو پيار آهي،
جو مان توکي ستارن جيتري نهنڊ بہ ڏيڻ نٿو چاهيان.

●●

Gul Hayat Institute

منهنجون اکيون چشمي وانگر تنهنجو آئينو آهن،
تون جا انهن ۾ چنڊ جي پاڇي وانگر آهين!

●●

تون سهڻيءَ وانگر گهاٽ تان گهڙي رهي هئينءَ
مون توکي ٻوڙي مارڻ نہ چاهيو
۽ توکي گهڙي سوڌو موٽائي ڇڏيو.

●●

هيءَ ساري ڪائنات مون کي
تُنهنجي اکين وانگر گهوري رهي آهي.

●●

ڇا تون چاهين ٿي تہ تون منهنجي در تي
پنهنجون ٻہ اکيون ڇڏي وڃي آهين.

●●

تون گهٻرائون ٿي نہ اَير!
مان توکي ڪنهن غلط فهميءَ ۾ وچڙائڻ نٿو چاهيان.

●●

”ڪٿي آهين؟“ ”ڪٿي آهين“ ”ڪٿي آهين؟“
ناريل تي ڪويل ڪوڪي رهي آهي-

●●

چنڊ پاڪُر نہ پائيندو آهي،
مٿي تي ڇُمي ڏيندو آهي.

●●

مون کي تہ وِچڻو هو.
مان موت کي ڏکي، تنهنجي ملاقات لاءِ تَرسي پس.
تون ڪيڏانهن هلي وئينءَ.

●●

Gul Hayat Institute

عمر جي ٻيڙي گهاٽ تي اچي پهتي آهي.
هاڻي رات ٿي وئي آهي. تون ٻاک کان پوءِ اچجانءِ!
ٻي پور ۾ مان تولاءِ پوري ٻيڙي رکندس!

●●

مسافر سان ياري رکڻ ٿي چاهين؟ ترس،
جيستائين هَن جو سفر پورو ٿئي!

●●

اي عورت! تون يسوع کي ڏسي رهي آهين!
يا بي بي مريم ٿيءُ يا ميري ماجدلين ٿيءُ!
هي تہ مصلوب آهي،
هي تنهنجو مطلوب ڪيئن ٿي سگهي ٿو؟

●●

مُهاتا! تون نوريءَ جو سڳ ڇا وٺندين؟
نوري تہ تماچي تڙ ڏٺيءَ جي آهي.

●●

تون تہ پَين- ڪڙي، پيهي ٿي بيهي ڪائناتي هلائي،
پر هُو ڇيهو پٽ تي ڦٿڪي رهيو آهي،
اِهو بہ تہ ڏس!

●●

نہ فقط عشق انڌو آهي پر
منهنجي معاملي ۾ تہ نپٽ انڌو نڪتو آهي.

●●

سوَ ڇوٽون ڪائي،
مان پيهر تِر تان ڳسي ٿو وڃان!

●●

”نصيب در تي بيٺو آهي“
چئينس تہ ڪجھہ وقت رکي اچي،
مان لکي رهيو آهيان.

●●

تقدير کي لتاڙي رهيو آهين!
”پلئہُ تو کيانس“.

●●

Gul Hayat Institute

”يا رب! مون کي هر آفت کان امان ڏي،
خاص ڪري دولت ۽ اقتدار کان!“

●●

ايڏا انبار! توکي ته خالي هٿين وڃڻو آهي!

●●

جي خدا تنهنجو ساٿي آهي،
ته توکي ٻي ڪهڙي ساٿيءَ جي ضرورت آهي؟

●●

بيت آيت سان پنجو آزمايو آهي.
ڏس، ڪجهه ڏوڏا تڙڪي رهيا آهن!

●●

هر ماڻهوءَ کي ڀاءُ سمجهه!
ساري سنسار سان رشتو پيدا ڪر.
ماڻهو ته ڇا هر وڻ جي ٽڙ کي ڀاڪر پاءِ
اُن جون ٽاريون ڳلي لاءِ، اهو به تنهنجو ڀاءُ آهي.

●●

مٽيءَ جي عزت ڪر!
مٽي ابدي ماءُ آهي، آخر انهيءَ جي گود توکي ڪم ايندي.

●●

Gul Hayat Institute

پاڙي کان وڻءَ نه وڃ.
پاڙو ابو امڙ آهي. پاڙي کان پنڌ شروع ڪر.
سنسار جي توڙ تائين پُڄ!

●●

هڪ دشمن تنهنجو اندر ۾ به آهي،
ان سان ويڙهه جاري رک!
تنهنجا ٻيا دشمن ته خدا ماري ڇڏيندو،
ان کي فقط تون ماري ٿو سگهين!

آزمائي ڪي آزماءِ،
جيستائين هُن جي منهن ۾ چاڙِي پَوي!

••

سک- شاونزم، شنٽو شاونزم سان پيٽي سگهجي ٿي، ڇو ته جيئن شنٽو مذهب وارا چون ٿا ته اهو مذهب جپان ۾ پيدا ٿيو آهي ۽ ٻڌ مت ٻاهران آئي آهي، ايئن سک ڌرم وارا چون ٿا ته سک ڌرم ديس پنجاب ۾ پيدا ٿيو آهي ۽ ٻيا ڌرم ٻاهران آيا آهن.

••

مون هن کي چيو ته:
ڪوڙا، مهڙا تهڙا، ٻتاڪي، آڪڙ باز ۽ خوش پڌٽا انسان ازل کان ٿيا آهن، جي سڪٽو هَٽ ٿانءِ ٽرڙائيءَ ڪري پاڻ ۾ نه ماپندا آهن. اهي پهرين ٻي جي منهنداري ۽ مُڪپٽو ختم ڪندا آهن، پوءِ پاڻ پنهنجي ستيا ناسيءَ جو ڪارڻ بڻبا آهن.
(صفحو ٢٥٥ ڀڳوان ٻڌ)

••

• تون مارا جي ٻنڌن ۾ نه آهين،
مارا تنهنجي ٻنڌن ۾ آهي.
تون جڏهن چاهين ته اُن کي آزاد ڪري ٿو سگهين!

••

مان جو زندگيءَ ۾ سڀ کان جدا هوس،
موت ۾ ڪنهن کان جدا نه آهيان.

••

Gul Hayat Institute

جنرل ضياءُ الحق مون کي مدو پورو ڪرڻ ڏنو،
ڇا موت ائين به نه ڪندو؟
موت ايترو بي مروت ڪٿي آهي.

●●

غلط اسٽيشن تي پئي لٿين.
ڇگو جو گاڏيءَ ۾ ويٺو رهين.
پرواهه نه آهي جي تنهنجو ڪوئي همسفر نه آهي.
تُنهنجي منزل اڃا نه آئي آهي.

●●

موّت گارڊ وانگر اُن کي جهنڊي ڏيکاريندو،
جيستائين ريل نه بيهي،
تيستائين اُن مان نه لهجانءِ.

●●

جيئن ٻلو ڪبوتر کي اوندهه ۾ تاڙي ونندو آهي،
ائين موت کي تنهنجي ڳولا لاءِ،
بتيءَ جي ضرورت نه آهي.

●●

تقدير جون اکيون اوندهه ۾ ڏسنديون آهن.
اُن کي تارچ نه هوندي آهي.

●●

مان ڏسان ٿو ته هُن بندوق پيري آهي ۽
هن جي اکين ۾ چتي ڪتي جي ديوانگي آهي.
هي ڪنهن تي بندوق اُيي ڪري رهيو آهي.
وڏيڪ نظر نه ٿو اچي،
سڀ ڏنڊ ۾ ڇُپي ٿو وڃي
ڇا گرهوڙيءَ کان گرجيف تائين
ان تي ڪوئي روشني وجهي ٿو.

Gul Hayat Institute

ڇا تو ۾ پوڙي ستوا جيتري به اِسترتا نه آهي؟
روڳي سرير ڇا اِهي چار لوڏا سَهي نه ويندين
۽ نئون نِرويو تي نه نڪرندين!
متان موت کان ڊڄين! موت ته سنسو آهي.
ڏس اسپتال جي دريءَ مان،
هو چنڊ توتي کِلي رهيو آهي.

●●

تنهنجو ترشول تيڙن تائين پهتو آهي.
ساراڳرو گوڏا کوڙي توکي ڏنڊوت ڪري رهيا آهن.

●●

ڇا تون مهارشي رمنا سان اڃا نه مليو آهين؟
منهنجي ڪَويتا پيهر پڙهي ڏس!

●●

”جان جو پيهي پاڻ ۾ ڪيم روح رهاڻ،“
ڀِٽائيءَ جي عظيم ترين سِٽ آهي.

●●

مون علامہ اقبال جي هيٺين شعر کان بهتر شعر
سڄي زندگيءَ نه پڙهيو آهي:
یہ مال و دولت دنیا یہ رشتہ و پیوند
بتانِ وهم وگمان، لا اِلهَ اِلا الله.

●●

لينن به استالن وانگر خوني هو.
پنهي ۾ فرق اهو هو ته،
استالن پنهنجا ڪيل خون لڪائيندو هو،
۽ لينن ظاهر ظهور ڪندو هو.

●●

Gul Hayat Institute

ڪمال اتاترڪ جو فرمان هو تہ: ”جنهن ڪي ڏاڙهي
ڏسو، اُن جي گردن ڏاڙهيءَ سوڌي ڪپي ڇڏيو.“
مون قسطنطنيہ کان قونيہ تائين سفر ۾ ڪنهن ڪي
ڏاڙهي نہ ڏٺي.
اي رجنيش! ڇڱو جو تون ترڪيءَ ۾ پيدا نہ ٿيو هئين!

●●

حيرت آهي تہ هيل سنڌ ۾ ڪُتا هڏا بہ چباڙي رهيا آهن
۽ هڪ ٻئي تي باهوڙي بہ رهيا آهن.

●●

ڪتا ڪنهن تي ٿو ڀؤنڪين؟
ڪو واٽهڙو بہ نظر نٿو اچي!
شايد اهو ٿو ڏيکارين تہ اچا تائين تون چوڪيدار آهين.

●●

مان ڪُتي کي ڀؤنڪڻ ۽ گڏهہ کي هينگ ڪرڻ کان
ڪيئن ٿو روڪي سگهان!
اهو تہ هنن جو جمهوري حق آهي.

●●

تضاد جي عدم موجودگي خبط- الدماغيءَ جي نشاني آهي.

●●

اقتدار جي ڪوهيڙي ۾دوست دشمن جي سڃاڻ ڏاڍي مشڪل آهي.

●●

Gul Hayat Institute

هي اُردوءَ ۽ هندي جو جهڳڙو هو،
ڪفر ۽ اسلام جو جهڳڙو هو،
يا پاڪستان هندستان جو جهڳڙو هو،
يا اهو تنهنجي دست ستم ڪيش جو معاملو هو
جنهن کي نمستي کان عار هئو.
توکي اچي تہ ڪجهہ ڪونہ ٿو،
وزير چو نہ ٿو ٿئين؟

ارسطو ڪهڙي جيل ۾ ويو هو؟
هن انسانن کي ٻئي ڪنهن به
مفڪر کان وڌيڪ سياسي فڪر ڏنو هو؟

●●

تنهنجي دانش ۾ وزن ضرور آهي،
دانشور!

●●

ميان! حسد کي پيليون اکيون ٿينديون آهن.
اهو روح جو ڪامڻ ٿيندو آهي.

●●

مون ٻڌو توکي ڪارو ڪامڻ ٿي پيو آهي.
ڇا تنهنجو روح تنهنجي ڇهري مان بکڻ ٿو چاهي؟

●●

شل نه ترڙي ڪکڙ جي ڪڙهه پچي پئي.
آئي وئي کي پيو ٺونگا هڻندو.

●●

مون کي ڪمان وانگر ايترو نه موڙ ته ٽٽي نه پوان!

●●

موت سان مذاق نه ڪندو ڪر!
موت تقدير جو حصو آهي.

Gul Hayat Institute

●●

زال جي لاءِ "ٻانهن" لفظ ڪيڏو نه پيارو آهي!
مان نٿو ڀانيان ته دنيا جي ڪنهن به ٻوليءَ ۾
اهڙو پيارو لفظ آهي!

●●

ميان! پلاسٽڪ جي ٻتيهيءَ ۾،
عقل هوڙ ٿيندي آهي ڇا؟

ڀلنامو

صفحو	ست	غلط	صحيح
7	19	پڪو	پڪو پهه
9	5	نامہ	نامئہ عمر
14	3	اقتدار	اقدار
14	25	اقتدار	آقدار
15	25	شاعر ۽	شاعر
35	1	آهي	ناهي
38	7	آ	آهي
44	12	اوچتو	اوچو
49	8	سنجهي	سانجهي
51	11	سلامتي	غلامي
63	9	پيئي	پئي
69	6	سامي	ساسيءَ
69	7	ڍؤنگ	ڍَونگ
72	13	جون	جا
73	9	ٻڌائين	ٻڌائن
81	11	سرهو	سِيرهَو
81	12	پنهنجوڙ	پنجوڙ
82	8	ڪانري	ڏيڪاري
82	6	هوانو	هانءُ
83	10	هَوڻ	هَن
84	9	پنهن جي	پنهن جو
84	11	ٿو	ٿي
87	2	انهيءَ	انهيءَ جي
87	15	ڏيون	ڏيو
88	3	ڪيو	ڪيان
88	16	ڏڪ	ڍَڪ
89	10	ٻڙَي	ٻوڙي
91	1	پتر	پتر
92	7	ڍوڍي	ڍڍي
93	3	ڪونا	ڪونه
98	8	گهروي	گهوري
100	2	گونجهن	گونجن
100	10	ٿنو	ٿو ٿو

Gul Hayat Institute

صفحو	سٽ	غلط	صحيح
106	2	۾	جيئن
106	11	رسامو	اٿ رسامو
112	16	ڪتار	ڪاتار
119	10	آزاد	آھ زادِ
124	8	ڦتي	ڦتي ٽيَ
126	14	آھ	آهي
127	8	پري ٽو	پري ٽوِ گهري
128	9	تڏهين	تڏين
129	11	گهوگهي	گهوگهو
131	16	رڪون	ريڪون
132	9	ڪانگ تڙ	ڪانگ تڙي
134	2	ڪو	ڪوئي
134	4	رائن	ڪا
134	12	اِسٽڙ	اسٽر
134	17	اِسٽڙ	اسٽر
138	1	هريان	هريانا
141	12	ڪَلبي	ڪَليري
144	2	اڳٽ	اڳٽُ
144	4	هھڙي	جهڙي
144	4	ڏئيَ	ڏئي
144	7	وئي	ويئي
147	12	مٿ	مٿ
150	11	تخت	بختُ
154	12	ٺ	ڏڪڻ
154	12	ڪٽي	ڪَٽي
160	14	ٻڌي	ٻڌي ٽي
161	9	آئي	آئي،جو
161	12	ڪنڌي	ڪنڌيءَ

نوٽ:

مهرباني ڪري پڻنامي ۾ ڄاڻايل غلطين کي درست ڪري پڙهندا.

Gul Hayat Institute

- مان انساني برابريءَ جي بلڪل خلاف نہ آهيان ۽ استحصال جي خلاف جيتري نفرت مون کي آهي اوتري ورلي ڪنهن اديب کي هوندي.
- معاشي انصاف هر ڪنهن جو حق آهي، اهو ئي هڪ فلاحي مملڪت جو نصب العين آهي. انساني اقدار، سچ، محبت، ديانت داريءَ، عزتِ نفسي، دوستي وفا وغيره مستقل آهن. مستقل اقدار مون کي پيارا آهن جي سياست جي نالي ۾ انقلاب آڻڻو هجي تہ اديب سڌو سياست ۾ اچي ۽ ادب ۽ آرٽ کي عارضي واقعن ۾ نہ وچڙائي.

Gul Hayat Institute